

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

ปริญญา

ปฐมวัยศึกษา สาขา การศึกษา
ภาควิชา

เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง
ของเด็กปฐมวัย

The Effects of Learning Provision of the Four Noble Truths on Self-Discipline
Behaviors of Preschool Children

นามผู้วิจัย นางสาวบงกชรัตน์ สุขเกษร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์อรพรรณ บุตรกัตัญญ, ก.ศ.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร, ศษ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภารัตน์ สารสว่าง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

The Effects of Learning Provision of the Four Noble Truths on
Self - Discipline Behaviors of Preschool Children

โดย

นางสาวบงกชรัตน์ สุภเกษร

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บงกชรัตน์ สุขเกษร 2554: ผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรม
การมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)
สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
อาจารย์อรพรรณ บุตรกัตัญญ, ค.ศ. 146 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อ
พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย
และหญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2553 โรงเรียนบ้านต้นสำน จังหวัดสงขลา จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แผนการจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ แบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็ก
ปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา
ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มี
คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่า
ก่อนการทดลอง 2) ผลจากการบันทึกพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
จัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ทำให้เด็กมีวินัยในตนเองมากขึ้นได้

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Bongkotrat Suppakesorn 2011: The Effects of Learning Provision of the Four Noble Truths on Self-Discipline Behaviors of Preschool Children. Master of Education (Early Childhood Education), Major Field: Early Childhood Education, Department of Education. Thesis Advisor: Miss Oraphan Butkatunyoo, Ph.D. 146 pages.

The purpose of this research was to study the effects of learning provision of the four Noble Truths on self-discipline behaviors of preschool children. Population used in this study were 28 male and female preschool children ranging in age between 5 to 6 years old. They were studying in kindergarten level 2 class in the second semester year of 2010 in Bantonsan school, Songkhla province. The research instrument include lesson plans learning provision of the four Noble Truths, understanding of the self-discipline of preschool children test and observation form of self-discipline behavior. The obtained data was analyzed by mean, standard deviation and content analysis.

The results of this research showed that 1) preschool children who participated in learning provision of the four Noble Truths has higher post-test score of understanding and behavior than pre-test score. and 2) The result of recording observations of self-discipline behavior showed that preschool children who participated in learning provision of the four Noble Truths had more self-discipline behavior.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการดูแลที่เต็มเปี่ยมด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.อรพรรณ บุตรกัตติญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.ชนิสวรา เลิศอมรพงษ์ ประธานกรรมการสอบ รศ.ดร.พัชรี ผลโยธิน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งแนะแนวทาง ตรวจสอบความถูกต้อง เพิ่มประเด็นที่มีความสำคัญ และให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนเสร็จสิ้น ตลอดทั้งอาจารย์ประจำ สาขาวิชาปฐมวิทยาทุกท่านที่ให้ความรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วง ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน คือ รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย ผศ.ดร.ชลธิป สมาหิโต และอาจารย์จรูพร รอดเชื้อ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสร้างเครื่องมือ ในการวิจัย รวมถึงผู้อำนวยการและคณาจารย์โรงเรียนบ้านต้นสำนและโรงเรียนบ้านหน้าวัดโพธิ์ ที่ให้อนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล เพื่อนิสิตสาขาปฐมวิทยา และทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการ เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

กราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และญาติพี่น้องทุกท่าน ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ และให้กำลังใจในการศึกษาและการสนับสนุนในการทำวิจัยตลอดมา

บงกชรัตน์ สุภเกษร
เมษายน 2554

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	9
วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย	21
การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	36
ประชากร	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	46
ผลการวิจัย	46
ข้อวิจารณ์	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	69
สรุปผลการวิจัย	69
ข้อเสนอแนะ	75
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	77
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	83
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์	85
ภาคผนวก ค คู่มือแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ที่มีต่อ พฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย	88
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการจัดการจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ที่มีต่อ พฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย	93
ภาคผนวก จ คู่มือแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย	110
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็ก ปฐมวัย	121
ภาคผนวก ช คู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็ก ปฐมวัย	132
ภาคผนวก ซ ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็ก ปฐมวัย	139
ภาคผนวก ฌ ภาพการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อ พฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย	141
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	146

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยศาสตราจารย์ ดร. ศาโรช บัวศรี	31
2	แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ	38
3	คะแนนความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำการทดลองเป็นรายบุคคล	47
4	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง	48
5	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน	48
6	คะแนนพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำการทดลองเป็นรายบุคคล	50
7	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยการมีก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ	51
8	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน	51

สารบัญภาพ

ภาพผนวกที่		หน้า
1	กิจกรรมร้องเพลงพร้อมทำท่าประกอบเพลงและกิจกรรมการเล่านิทาน	142
2	ครูกำลังนำเสนอภาพที่เป็นปัญหาและภาพที่ไม่เป็นปัญหาพร้อมทั้งผลกระทบที่เกิดจากภาพให้นักเรียนได้รู้และเกิดความตระหนักถึงปัญหาธรรมชาติถูกทำลาย	142
3	เด็กกำลังตัดสินใจเลือกภาพที่เป็นปัญหาร่วมกัน จากภาพเด็กๆ ได้เลือกภาพป่าไม้ถูกทำลายเป็นภาพปัญหาร่วมกัน	143
4	เด็กกำลังช่วยกันจัดกลุ่มภาพที่แสดงถึงพฤติกรรมกรชาดวินัยในตนเองและกลุ่มภาพที่แสดงถึงพฤติกรรมกรมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหา	143
5	เด็กกำลังกำหนดวิธีที่จะช่วยแก้ปัญหาพร้อมทั้งแสดงบทบาทสมมติที่แสดงถึงพฤติกรรมที่ช่วยแก้ปัญหาและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาโรคไข้หวัดร่วมนกัน	144
6	เด็กกำลังทำการทดลองล้างมือตามที่ได้กำหนดไว้เพื่อทราบว่าการล้างมือสามารถป้องกันเชื้อโรคไม่ให้เข้าสู่ร่างกายได้จริงหรือไม่	144
7	เด็กร่วมกันสรุปผล เด็กสามารถบอกได้ว่าพฤติกรรมกรมีวินัยในตนเองวิธีใดบ้างที่เด็กๆ สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง รวมถึงวาดรูปพฤติกรรมกรมีวินัยในตนเองที่เด็กๆ สามารถนำไปปฏิบัติได้	145

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระบรมราโชวาทพระราชทาน แก่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ตอนหนึ่ง กล่าวว่าวินัยแท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่ง คือ วินัยตามที่ทราบกันและถือกันอัน ได้แก่ ข้อปฏิบัติ ที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมาย หรือข้อระเบียบบังคับต่าง ๆ และการให้ถือปฏิบัติให้มีความจริงจัง และ ให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงนั้นอย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นสัจจจริยฐาน หรือการตั้งสัตย์สัญญา ให้แก่ตนเองวินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเกื้อกูลให้การถือ การใช้วินัยที่เป็นบทบัญญัตินั้นเที่ยงตรง ถูกต้องสมบูรณ์ เปี่ยมตามเจตนารมณ์

จากพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช วินัยนั้นมิได้อยู่ ด้วยกันสองประเภท ได้แก่ วินัยภายนอก และวินัยภายในตนเอง วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคล ใดบุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติ โดยเกรงกลัวอำนาจ หรือถูกลงโทษ วินัยภายนอกเกิดจากการใช้อำนาจบางอย่าง บังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะ เมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจนั้นหมดไป วินัยก็หมดไปเช่นกัน ส่วนวินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคล หนึ่งสามารถกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจของบุคคลผ่านการเรียนรู้การอบรม และ เลือกรับไว้เป็นหลักประจำตน (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ, 2546) จึงสรุปได้ว่า วินัยหมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับที่วางไว้โดยเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลให้ควบคุม ตนเองให้อยู่ในความถูกต้อง ส่งผลให้เกิดความสงบสุขในสังคม ดังนั้นการมีวินัยจึงถือเป็นสิ่งที่ สำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เนื่องจากการมีวินัยจะช่วยให้เราสามารถพัฒนาตนเอง ไปสู่สภาวะสูงสุดที่ตนมีได้ การวินัยยังช่วยจัดระเบียบในชีวิตและสังคมให้คนในสังคม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข หากคนในสังคมปราศจากวินัยแล้วชีวิตจะไม่มีระเบียบและเกิด ปัญหาได้มากมายทั้งกับตนเอง ครอบครัวสังคม และประเทศชาติต่อไปได้ วินัยจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่วัยเด็ก เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่สามารถรับสิ่งต่างๆ เข้าไปได้ง่าย หากปลูกฝัง สิ่งที่ดี เช่น ความมีวินัย ความอดทน การรู้จักควบคุมตนเองสิ่งเหล่านี้จะแทรกซึมเข้าไปกลายเป็น

บุคลิกภาพที่จะฝังแน่นในตัวเด็กจนเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ปกครองสามารถปลูกฝังให้เด็กเกิดวินัยได้ตั้งแต่วัยเด็กอยู่ในช่วงปฐมวัย

ปฐมวัยจึงเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาของบุคคล เพราะทั้งร่างกาย จิตใจ สมอ และนิสัยของบุคคลจะสร้างและหล่อหลอมได้ดีในเด็กวัยนี้ โดยเริ่มจากพันธุกรรมที่เด็กได้มาตั้งแต่การปฏิสนธิ และมาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายรวมถึงการอบรมเลี้ยงดู การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ การให้อาหารทั้งอาหารกาย และอาหารใจด้วย (พัชรี สวนแก้ว, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับธีราพร กุลนันทน์ (2545) ที่กล่าวว่า หากเราสามารถปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ดีแล้ว การพัฒนาจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปจึงไม่ใช่เรื่องยากถ้าเราจะมีวางแผนที่ดีมีการรับรองการพัฒนาขั้นนี้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จากระดับปฐมวัยสู่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาอย่างมีแบบแผน เพื่อให้เด็กสามารถเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (2546) การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยให้แก่เด็กปฐมวัย จะส่งผลสืบเนื่องต่อพฤติกรรมของเด็กเมื่อโตขึ้น ดังนั้นหากเราสนใจให้การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยแก่เด็กปฐมวัย จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่รู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และมีวินัยต่อสังคม ไม่ควรมองวินัยว่าเป็นการบีบบังคับจำกัด แต่พึงเข้าใจว่าวินัยเป็นการจัดสรรโอกาส หรือจัดสรรสิ่งแวดล้อม หรือสภาวะทางกายภาพให้เอื้อโอกาสแก่การที่จะดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่างๆ ได้ผลดีที่สุด ซึ่งเราสามารถส่งเสริมสิ่งเหล่านี้ได้ ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมหลักสูตรการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมวินัยให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนั่นเอง

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการจัดหลักสูตรที่เหมาะสมช่วยป้องกันปัญหาการไม่มีวินัยในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและหลักสูตรดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็กสภาพแวดล้อม ในห้องเรียนที่ดี คือ การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและน่าสนใจกับเด็ก กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ควรเร้าความสนใจ และท้าทายความสามารถของเด็ก เพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเอง (Elite Cho and Nancy, 2542) โดยสิ่งสำคัญที่ครูจะสามารถสอดแทรกความมีวินัยให้กับเด็กได้ ก็คือการเลือกรูปแบบการสอน ที่สามารถสอดแทรกความรู้เรื่องความมีวินัยมาจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความมีวินัยให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสมมากที่สุด

ในปัจจุบันได้มีผู้คิดค้นรูปแบบการสอนที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาและผู้เรียน กล่าวคือ ไม่มีวิธีการสอนใดดีและเหมาะสมที่สุดสำหรับทุกวิชา ดังนั้นครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการเลือกรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนไม่ได้มีประโยชน์แค่ในเรื่องของการเรียนเท่านั้น หากครูผู้สอนต้องการแก้ปัญหาในเรื่องพฤติกรรม การมีวินัยในตนเอง เช่น เด็กมักจะขาดวินัยในตนเองเรื่อง การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงในห้องเรียนครูก็สามารถทำได้ โดยการสอดแทรกกระบวนการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนควบคู่กันไปได้อีกด้วยทั้งนี้ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องเลือกรูปแบบการสอนที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมจึงจะช่วยให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ได้ และหนึ่งในรูปแบบการสอนที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมนั้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

วิธีคิดตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ถือเป็นวิธีคิดตามหลักพุทธธรรม หรือวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจัดได้ว่าเป็นวิธีคิดที่ใช้ปัญญาเจริญงอกงามยิ่งขึ้น นำไปสู่การแก้ปัญหาเป็นทางแห่งความดับทุกข์และทำให้เกิดการศึกษาต่อไป นับได้ว่าเป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาหรือการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาปัญญา ทำให้สามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีงามและพึงพาตนเองได้ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2552) และการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจถือเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามค้นคิดการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ขั้นของอริยสัจ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านนี้ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี โดยท่านได้สรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1. หัวข้อปัญหา 2. ลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา 3. สรุปแนวทางการแก้ปัญหา (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

ปัจจุบันได้มีผู้ที่ได้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจมากขึ้นและจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี จากการวิจัยของ ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมกรอนุรักษสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ หลักกัลยาณมิตร หลักโยนิโสมนสิการ

หลักอริยสัจสี่ อธิปไตย 4 และหลักไตรสิกขา เป็นหลักเพื่อบำรุงการเข้าไปในการจัดกระบวนการสอน เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างพฤติกรรมการณ์อันรักสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งที่ครูพอใจอย่างยิ่ง การนำหลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนสามารถพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผลการวิจัยของ สิริมา กลิ่นกุหลาบ (2546) ที่พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลการเรียนรู้สูงขึ้นและมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การนำหลักอริยสัจสี่มาใช้ในการเรียนรู้สามารถช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการณ์อันรักในตนเองให้เกิดขึ้นอย่างได้ผล

ผลจากงานวิจัยและความสำคัญของการพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยและการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เนื่องจากปัญหาการขาดวินัยในตนเองในปัจจุบันมีมากขึ้นทุกวัน ซึ่งครูจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความตระหนักถึงปัญหาและพร้อมที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองให้มีวินัยในตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนและเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีรูปแบบที่เป็นกระบวนการแก้ปัญหาเชิงพฤติกรรมมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน ผู้วิจัยจึงเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ โดยการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการณ์อันรักในตนเองของเด็กปฐมวัยกับโรงเรียนบ้านต้นสำน เนื่องจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยของผู้วิจัยและการสอบถามจากคุณครูประจำชั้นพบว่า เด็กที่โรงเรียนพฤติกรรมขาดวินัยในตนเองในเรื่องการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงอยู่มาก ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าเด็กควรได้รับการปลูกฝังวินัยในตนเองเพื่อให้เด็กได้รู้จักและซึมซับพฤติกรรมการณ์อันรักในตนเองไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นต่อไปในอนาคต หากผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ สามารถส่งผลให้พฤติกรรมการณ์อันรักในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ผลที่ดี ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะช่วยให้ครูมีแนวทางในการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการณ์อันรักในตนเองของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนบ้านต้นสำน จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งหมด 28 คน โดยใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเป็นเวลา 8 สัปดาห์

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวจัดการกระทำ คือ การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

ผลการจัดการเรียนการสอนตามรู้ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มีการกำหนดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง โดยสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่มีการดำเนินกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์) 2. ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) 3. ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค) ผ่านการเล่นิทาน บทบาทสมมติ กิจกรรมสร้างสรรค์ เกม กับเด็กปฐมวัย โดยในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยใช้ภาพสื่อทั้งทางบวกและทางลบพร้อมกับภาพผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากปัญหาโดยปัญหาที่กำหนดขึ้นนั้น เป็น

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เกี่ยวข้องกับวินัย และเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ได้แก่เด็กตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมมุติ)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการให้เด็กตัดสินใจและบอกได้ว่าภาพใดเป็นปัญหา จากภาพและหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยใช้ภาพที่แสดงพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่เป็นสาเหตุของปัญหาและภาพแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่จะช่วยแก้ปัญหา ในภาพจะแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง เพื่อให้เด็กสามารถบอกได้ว่าปัญหาคืออะไร และมีสาเหตุเกิดจากพฤติกรรมใด และได้ทราบถึงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 3 ได้ต่อไป

ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เด็กเป็นการค้นพบวิธีแก้ปัญหาด้วยการกำหนดเป้าหมาย จากภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในขั้นที่ 2 นำไปสู่การปฏิบัติและค้นพบวิธีการแก้ปัญหาจากพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่เด็กคิดว่าช่วยแก้ปัญหาได้นั้น สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและแสดงบทบาทสมมติ เด็กจะได้ค้นพบความจริงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ก่อให้เกิดเป็นความรู้และนำไปสู่การสรุปผลที่ค้นพบด้วยการนำเสนอสิ่งที่ค้นพบหน้าชั้นเรียนและสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองวิธีใดบ้างที่เด็กๆ โดยแสดงออกผ่านตอบคำถามร่วมกับเพื่อนในห้องและวาดภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหาได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน และวิธีที่เด็กค้นพบด้วยตนเองสามารถนำไปสู่การแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

วินัยในตนเอง หมายถึง การแสดงความเข้าใจและพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยใน 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด การรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลง มีรายละเอียดดังนี้

การตรงต่อเวลา หมายถึง การแสดงความเข้าใจ และพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนด

การรักษาความสะอาด หมายถึง การแสดงความเข้าใจ และพฤติกรรมที่เหมาะสมในการรักษาความสะอาดภายในและนอกห้องเรียน รวมถึงการรักษาความสะอาดของร่างกาย

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง หมายถึง การแสดงความเข้าใจ และพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกติกาที่ปฏิบัติร่วมกัน ได้แก่ การให้เด็กช่วยกันตอบคำถามที่ครูถาม การที่เด็กพูดคุยกันเบาเบาขณะทำกิจกรรมหรืองานที่ครูมอบหมายให้

เด็กปฐมวัย หมายถึง คือ เด็กชาย หญิงที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 5 – 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของ โรงเรียนบ้านต้นสำน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสงขลา เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ได้ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยการเลือกแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองได้อย่างเหมาะสม และนำการแก้ปัญหาไปเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็ก
2. เป็นแนวทางให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง นำการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจไปใช้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยต่อไป
3. เป็นแนวทางในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวินัยในตนเองให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กประถมวัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ประเภทของวินัย

ความหมายของวินัยในตนเอง

ความสำคัญและการส่งเสริมวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ความหมายของอริยสัจสี่

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้หลายทัศนะกล่าวคือ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมามีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และ พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับบุคคลวัยต่างๆ ในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรม ที่แสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมของตนให้สังคม ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ยอมรับ

อริสรา โสคำภา (2551) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคม คือ พฤติกรรมที่เด็ก หรือ บุคคลแสดงออก ซึ่งมีความแตกต่างกันไป อันเนื่องมาจากได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทาง สังคมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีทั้ง กลุ่มคนอื่น วัฒนธรรม และ องค์การทางสังคม

จากความหมายของพฤติกรรมทางสังคมที่นักการศึกษาให้ไว้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมทาง สังคม คือ พฤติกรรมที่เด็ก หรือบุคคลแสดงออก ซึ่งมีความแตกต่างกันไป อันเนื่องมาจากได้รับ อิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีทั้ง กลุ่มคนอื่น วัฒนธรรม และองค์กร ทางสังคม

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

Hurlock (1964) กล่าวว่า รูปแบบของพฤติกรรมเด็กปฐมวัยที่ปรากฏในขณะที่เด็กมี ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมีดังต่อไปนี้ คือการร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การเป็นผู้มีใจกว้างขวาง ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบแบ่งปันสิ่งของ และการเห็นอกเห็นใจ ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของการช่วยเหลือปลอบโยนพฤติกรรมเหล่านี้มีผู้อธิบายรายละเอียดไว้ ดังนี้

Seefeldt (1980) ได้กล่าวถึง ลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ไว้ ดังนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กอายุ 5 ปี เด็กวัยนี้ มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลง เพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามคนอื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจ เมื่อเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

2. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กเริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากลักษณะการเล่นที่เปลี่ยนไป คือ เล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรงพยายามจะเป็นที่หนึ่ง ในการเล่นต้องการชนะ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของตน ก็พยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตน

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยจะเริ่มมีการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้นมีเพื่อนมากขึ้น เด็กจะเริ่มเข้าใจและให้ความสำคัญกับผู้อื่น และเริ่มเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มได้ จะเห็นได้ว่าเด็กวัยนี้จะเริ่มมีการเปิดรับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและคนรอบข้างและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้หลายทัศนะกล่าวคือ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยกับผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน โดยการให้ความร่วมมือ มีความเข้าใจในความรู้สึกของเพื่อนหรือการใช้แรงเสริมในการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เช่น การยอมรับเพื่อน

คีลดา แสงคำ (2549) ได้สรุปไว้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้พัฒนาทักษะความสามารถในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ และเพื่อที่จะเข้าไปอยู่ในสังคมนั้นได้ โดยการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น

สิริมา ภิญ โณนันทพงษ์ (2550) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็ก ในการช่วยเหลือตนเองและสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ปรับตัวในการเล่น หรืออยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลาที่มีความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางด้านสังคม หมายถึง การเรียนรู้และแสดงออกถึงการมีสัมพันธระหว่างเด็กกับผู้อื่น เช่น การรู้จักปรับตัวและเล่นร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รวมถึงการแสดงออกถึงเจตคติเฉพาะตนและมีความสามารถในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ระยะปฐมวัยเป็นช่วงที่เด็กเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง (Sense of self) การส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นการพัฒนาอัตลักษณ์แห่งตน (Self-identity) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เด็ก

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย บางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดในระยะปฐมวัย ซึ่งเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น จากการศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว และรวมถึงเด็กที่ได้เห็นจากภาพยนตร์การแสดงหรือเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่ง เฮอร์ล็อก (Hurlock) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Social Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความพอใจที่เป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นไปด้วย

1.2 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การพูดคุยและการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น โดยการยิ้ม การยกยอ การพูดเชื่อเชิญ

1.4 ความเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงออกโดยการปลอบโยนหรือช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ เด็กจะแสดงความเห็นอกเห็นใจได้ เมื่อเด็กประสบเหตุการณ์ เช่น เมื่อเห็นคนได้รับความทุกข์ เด็กก็จะเข้าไปปลอบโยน

1.5 การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการช่วยเหลือ เด็กจะแสดงพฤติกรรมนี้เพื่อเป็นที่รักของเพื่อนฝูง ความรักและการยอมรับจากผู้อื่นซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

1.6 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน และให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น จะเข้าใจคนอื่นไม่หวังของ และช่วยเหลือผู้อื่น

1.7 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจจะเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

1.8 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเกิดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ใช้อาวุธ จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Unsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและไม่พอใจแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้

2.1 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.2 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นได้เพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน มักแย่งของเล่นและเมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคม

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือผู้อื่น โดยชอบทำตัวเป็นนายพูดข่มขู่ผู้อื่น

2.5 การล้อเลียน ข่มขู่ ขอรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่น โหมโห อับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทาง วาจาในการปฏิเสธให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.7 อคติ เป็นความผิดปกติของเด็กที่แสดงออกมา เมื่อเด็กรู้สึกว่าตนเองด้อยกว่า

2.8 การแบ่งแยกเพศตรงข้าม เด็กชายจะเลี่ยงการเข้ากลุ่ม หรือเล่นร่วมกับเด็กหญิง

คีลดา แสงคำ (2549) กล่าวถึง รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ว่า รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มี 2 รูปแบบ คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมอันเป็นที่ชื่นชอบของตนเองและผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันในสังคม การใช้เวลาและโอกาสเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้การปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น

Charles (2002) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลกระทำ ทั้งในทางที่ดี ไม่ดี ถูก ผิด มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ มีประสิทธิภาพ หรือสูญเปล่า พฤติกรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองอย่างใกล้ชิด ครูที่ต้องการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กจำเป็นต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมพฤติกรรมของเด็ก ทั้งในด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก

พฤติกรรมที่นำไปสู่การมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และมุมมองของครูต่อพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของเด็ก เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติต่อเด็กได้อย่างเหมาะสม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก

พฤติกรรมของเด็กเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ การรู้ว่าปัจจัยใดส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น Gordon and Browne (1995) ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งเป็นผลจากธรรมชาติ (Nurture) ดังนี้

1. ปัจจัยด้านพัฒนาการ เด็กแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมและความสามารถที่แตกต่างกันครูจำเป็นต้องรู้และตระหนักถึงพัฒนาการของเด็ก เพื่อที่จะเข้าใจว่าทำไมเด็กจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และเพื่อให้การตั้งการคาดหวังต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นไปอย่างเหมาะสม

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพเวลาและกำหนดการในแต่ละวัน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนปฐมวัยมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็ก ทั้งในเรื่องของขนาดเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ การจัดแบ่งพื้นที่ระดับของการจัดวางวัสดุ

2.2 การจัดเวลาให้เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ครูต้องจัดเวลาให้เหมาะสมกับความจำเป็น และความต้องการของเด็กอย่างรอบคอบ ทั้งเวลาในการทำกิจกรรม เก็บของและทำความสะอาด รับประทานอาหาร นอน เข้าห้องน้ำ รวมถึงลรอยต่อระหว่างกิจกรรมด้วย ลำดับของกิจกรรมต่างๆ ควรมีความคงที่เพื่อให้เด็กคาดเดาได้ว่าจะต้องทำอะไรต่อไป

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ เพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้คน บรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เด็กจะมีความรู้สึกไว้วางใจเป็นบรรยากาศของการสนับสนุนและช่วยเหลือกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก ครูกับพ่อแม่ และครูกับครูคนอื่นๆ ความสัมพันธ์เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น

2.4 สิ่งอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ สภาพอากาศเสียง ลม แสงเหตุการณ์ ในครอบครัว ความเจ็บป่วย รายการโทรทัศน์ ภาวะโภชนาการ เป็นต้น

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองซึ่งไม่เหมือนคนอื่นเด็กแต่ละคนมีพื้นอารมณ์ (Temperament) ซึ่งเป็นแนวโน้มในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด และยังคงอยู่แม้ว่าจะเข้าโรงเรียนแล้วก็ตาม การที่ครูรู้จักธรรมชาติ หรือพื้นฐานอารมณ์ของเด็ก ทำให้สามารถตอบสนองต่อเด็กได้อย่างเหมาะสม และทำให้เกิดการระมัดระวังที่จะไม่ตีตราเด็กอย่างไม่ยุติธรรมด้วย

4. ความต้องการทางด้านอารมณ์และสังคม เด็กๆ มีความต้องการความรัก และการเอาใจใส่ ต้องการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นคนที่มีคุณค่าและความสำคัญ ต้องการเพื่อน และต้องการความรู้สึกที่ปลอดภัย เด็กๆ จะแสดงออกถึงความต้องการในเรื่องเหล่านี้ ครูต้องช่วยให้เด็กรับมือกับความรู้สึกเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

5. อิทธิพลของวัฒนธรรม เด็กถูกหล่อหลอมด้วยความเชื่อและวัฒนธรรมของครอบครัว เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามที่ได้เล็งดูมา ครูต้องมีความละเอียดอ่อน มีความยืดหยุ่น และไม่ตัดสินพฤติกรรมของเด็กอันเกิดจากวัฒนธรรมของครอบครัว

สรุปได้ว่า รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จะมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมซึ่งมีความแตกต่างกันไป เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสังคมของแต่ละบุคคล รวมถึงต้องการปรับพฤติกรรมเพื่อให้คนในสังคมที่ตนอยู่ยอมรับมากขึ้น

พฤติกรรมที่นำไปสู่การมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

Gordon and Browne (1996) กล่าวถึงเส้นทางที่จะนำไปสู่วินัยในตนเองของเด็กวัย 3-5 ปี ไว้ว่า เด็กต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเป็นเด็กที่มีวินัยในตนเองดังนี้

1. เรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง (Learning self-control) พฤติกรรมที่เด็กต้องการเรียนรู้ ได้แก่ การรับฟังผู้อื่น การยอมรับในข้อจำกัดในการแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้ว่าตนเองไม่ใช่ศูนย์กลาง

ของทุกสิ่งทุกอย่าง การคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น การเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด การเรียนรู้ที่จะแบ่งปันและรอคอย การปฏิบัติตามข้อตกลง และการระงับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ก้าวร้าว

2. เรียนรู้ที่จะตระหนักรู้ความเป็นตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง (Learning self-awareness and confidence) พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ได้แก่ การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น การกล้าแสดงออก การยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ใหม่ ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ การแสดงออกทางวาจาว่าชอบหรือไม่ชอบ การตระหนักถึงร่างกายของตนเองที่พัฒนาขึ้น และการรู้จักตนเอง

3. เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเอง (Becoming autonomous) พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ได้แก่ การเลือกเพื่อนหรือกิจกรรมด้วยตนเอง การช่วยเหลือตนเอง การแยกจากพ่อแม่ การปฏิบัติงานจนเสร็จ การริเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง การช่วยเหลือตนเอง การฝึกหัดเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง

4. เรียนรู้ที่จะร่วมมือ (Learning cooperate) พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ การมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการตัดสินใจของกลุ่ม การเล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นเกมแข่งขัน การช่วยทำงานในบ้าน การช่วยงานของผู้อื่น และการตระหนักถึงความสำคัญของข้อตกลง

5. เรียนรู้ที่จะร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น (Becoming empathetic) พฤติกรรมที่เด็กได้เรียนรู้ได้แก่ ความเกรงใจ การช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และเห็นใจสงสารผู้อื่น ความรักและพอใจต่อเด็กที่เล็กกว่า การเริ่มตระหนักว่าพฤติกรรมของตนเองมีผลต่อผู้อื่น การยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่น

6. เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา (Becoming a problem solver) พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ได้แก่ การใช้เหตุผล การทำความเข้าใจ การมองสถานการณ์อย่างแตกต่าง ความสามารถในการเจรจาตกลง และการระงับข้อขัดแย้ง

7. เรียนรู้ที่จะพัฒนาความรู้สึกทางศีลธรรม (Developing a moral consciousness) พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ได้แก่ การเข้าใจว่าพฤติกรรมหนึ่งๆ จะมีผลที่ตามมา การเริ่มเห็นความสัมพันธ์ของเหตุและผล การเริ่มตระหนักว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก และการเข้าใจว่าการลงโทษเป็นผลจากการกระทำ

พัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

Kohlberg (1978 อ้างใน แพรภัทร ยอดแก้ว, 2552) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของPiaget แต่ Kohlberg ได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้วิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป วิธีการวิจัย จะสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบเกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้แสดงพฤติกรรมในเรื่องคำนิยาม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ

Kohlberg ให้คำจำกัดความของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกผิด และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา

Kohlberg เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนั้น Kohlberg ยังพบว่า ส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11-25 ปี การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งซึ่งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา Kohlberg ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10 -16 ปี และได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg มีทั้งหมด 6 ขั้น คำอธิบายของระดับและขั้นต่างๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg มีดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre - Conventional Level) ระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษ

พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ

โดยบุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเองกำหนดขึ้น Kohlberg จะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมที่เป็นหลักต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น จะพบในเด็ก 2-10 ปี ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 การถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตน โดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้ตนถูกลงโทษ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษเพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามผู้ใหญ่เพราะมีอำนาจทางกายเหนือตน

Kohlberg อธิบายว่า ในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่า พฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน บุคคลจะเลือกทำตามความพอใจของตนเอง โดยให้ความสำคัญของการได้รับรางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการผลประโยชน์สิ่งตอบแทนรางวัล และสิ่งแลกเปลี่ยน เป็นสิ่งตอบแทน

Kohlberg อธิบายว่า ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงคุณธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉันฉันจะให้...”

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความคิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของ

ผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม

โดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะพบในวัยรุ่นอายุ 10 -16 ปี Kohlberg ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “Good boy , nice girl” Orientation) บุคคลจะใช้หลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับ โดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชมและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดี พบในวัยรุ่นอายุ 10 - 15 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้เขาพอใจ และยกย่องชมเชย ทำให้บุคคลไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน

Kohlberg อธิบายว่า พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดา มารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึงพฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับหรือไม่ประพฤตินิดเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (“Law-and-order” Orientation) จะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในอายุ 13 - 16 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหน้าที่ของสังคม โดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดให้ หรือคาดหมายไว้

Kohlberg อธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือคนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post - Conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์ – กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ทำให้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเอง โดยใช้ความคิดไตร่ตรองอาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ จะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญมากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป Kohlberg แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เคารพการตัดสินใจที่จะกระทำด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆเปลี่ยนแปลงได้ โดยพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พบได้ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามมาตรฐานของสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยบุคคลเห็นความสำคัญของคนหมู่มากจึงไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ พฤติกรรมที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัว ผสมผสานกับมาตรฐานซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคม

Kohlberg อธิบายว่า ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไขโดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อ

ทำตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงถึงความถูกต้องยุติธรรมยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยืดหยุ่นและยึดหลักจริยธรรมของตนอย่างมีสติ ด้วยความยุติธรรม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา

Kohlberg อธิบายว่า ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” และ “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ประเภทของวินัย

กรณีการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546) ได้กล่าวว่า จากพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช วินัยนั้นมีอยู่ด้วยกันสองประเภทได้แก่ วินัยภายนอก และวินัยภายในตนเอง วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติ โดยเกรงกลัวอำนาจ หรือ ถูกลงโทษ วินัยภายนอกเกิดจากการใช้อำนาจบางอย่าง บังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะ เมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจนั้นหมดไป วินัยก็หมดไปเช่นกัน ส่วนวินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อปฏิบัติสำหรับตนขึ้น โดยสมัครใจของบุคคล ผ่านการเรียนรู้การอบรม และเลือกสรรไว้เป็นหลักประจำตน

ศีลดา แสงคำ (2549) ได้กล่าวว่า วินัยสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง (Self-discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้ว ก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้อย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับระเบียบให้มากมาย การควบคุมและการปกครองก็สะดวกสบาย เพราะตัวเองจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

2. วินัยส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอกเพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนรวมนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลางๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกายและวินัยในเรื่องความเคารพซึ่งมีข้อดีคือ

2.1 สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดี และควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

2.2 รู้จักดำเนินงานอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม

2.3 สามารถควบคุมตนเองให้เป็นไปตามความต้องการและข้อตกลงของหมู่คณะ

2.4 สามารถดำเนินงานเป็นหมู่คณะ โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีวินัยที่ดี จึงจะทำงานของหมู่คณะได้สำเร็จ

สรุปได้ว่า วินัยสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ วินัยภายนอกและวินัยในตนเอง ซึ่งในการปลูกฝังวินัยให้กับเด็กนั้นเราควรส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเองมากกว่าการมีวินัยภายนอก เนื่องจากวินัยในตนเองจะเกิดจากการคิดและตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่ดีและถูกต้องที่เกิดจากตนเอง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะสามารถอยู่ได้ถาวรมากกว่าวินัยภายนอกที่เกิดจากการกำหนดให้ต้องปฏิบัติ โดยที่ผู้ปฏิบัติอาจไม่ได้พอใจที่จะปฏิบัติด้วยตนเองแต่ต้องปฏิบัติเนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม วินัยภายนอกจึงมักจะ 'ไม่เกิดขึ้นถาวรเหมือนวินัยในตนเอง'

ความหมายของวินัยในตนเอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้หลายทัศนะกล่าวคือ

สุภักดิ์ ไหวหากิจ (2543) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ ควบคุมตนเองให้ประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม เป็นการกระทำโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ เกิดจากการตระหนักให้คุณค่าของการปฏิบัติ

กรรมจารย์ พงเลิศวุฒิ (2546) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนได้อย่างเหมาะสมโดยตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติ เป็นการกระทำโดยสมัครใจไม่มีการบังคับ

ศีลตา แสงคำ (2549) ให้ความหมายวินัยในตนเอง (Self-discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้ว ก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้อย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับระเบียบให้มากมาย การควบคุมและการปกครองก็สะดวกสบาย เพราะตัวเองจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

นฤมล นิยมหอม (2549) ได้กล่าวว่าวินัยในตนเอง หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดี ไม่เป็นที่ยอมรับโดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับ โดยการประพฤติปฏิบัตินี้เป็นสิ่งที่ส่งผลดีต่อตนเองและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองให้สามารถเลือกแสดงออกถึงพฤติกรรมและอารมณ์ที่เหมาะสม เป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจไม่มีใครบังคับ ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่น

ความสำคัญและการส่งเสริมวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้กล่าวถึงความสำคัญและการส่งเสริมวินัยในตนเองไว้หลายทัศนะกล่าวคือ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) ได้กล่าวว่า การฝึกวินัยนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพราะวินัยมิได้หมายถึงการจำกัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นระเบียบ ความเข้มงวดของการอยู่ร่วมกัน แต่วินัยหมายถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสุขสบายด้วยความเข้าใจมารยาทและเหตุผลอันดี เด็กจำเป็นต้องปลูกฝังความมีวินัยเนื่องจากการสร้างวินัยไม่ใช่การลงโทษ แต่การสร้างวินัย คือ การสั่งสอนอย่างมีเหตุผล การเป็นตัวอย่างที่ดี ให้โอกาสเด็กปฏิบัติด้วยความสุข การสร้างวินัยเด็กที่ดีต้องเริ่มมาตั้งแต่แรกเกิดด้วยการสนองตอบให้เด็กรู้สึกได้ในความรักจากพ่อแม่ ต่อมาเมื่อเด็กเริ่มโต การกำหนดวินัยในครอบครัว

กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะทำให้เด็กต้องสอดคล้องกับอายุ อารมณ์และวุฒิภาวะของเด็ก แล้วเลือกพฤติกรรมที่ควรพัฒนาเด็ก ซึ่งในเด็กเล็กได้แก่ ความมีระเบียบ การช่วยเหลือเพื่อน การเล่นเกมมีกติกา การเป็นสมาชิกของสังคมที่ดี สิ่งสำคัญในการฝึกวินัยเด็กนอกจากความรักและเหตุผลแล้วสิ่งที่จำเป็น คือการสอนให้เด็กรู้ขอบเขตของความประพฤติ ด้วยความตระหนักว่าอิสรภาพที่แท้จริงคืออิสรภาพที่มีขอบเขต ไม่ใช่การตามใจ ทุกคนต้องมีขอบเขตเพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่ดี

พัชรี สวนแก้ว (2545) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาของบุคคล เพราะทั้งร่างกาย จิตใจ สมอ และนิสัยของบุคคลจะสร้างและหล่อหลอมได้ดีในเด็กวัยนี้ โดยเริ่มจากพันธกรรมที่เด็กได้มาตั้งแต่การปฏิสนธิ และมาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายรวมถึงการอบรมเลี้ยงดู การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ การให้อาหารทั้งอาหารกาย และอาหารใจด้วย

ธีราพร กุลนันทน์ (2545) ได้กล่าวว่า ถ้าเราสามารถปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ดีแล้ว การพัฒนาจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปจึงไม่ใช่เรื่องยากถ้าเราจะมีการวางแผนที่ดี มีการรับรองการพัฒนาขั้นนี้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จากระดับปฐมวัยสู่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาอย่างมีแบบแผน เพื่อให้เด็กสามารถเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉันทนา ภาคบงกช (2546) การมีวินัยถือเป็นสิ่งสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนในสังคม ทั้งนี้เพราะหากปราศจากวินัยชีวิตจะวุ่นวายสับสน เนื่องจากวินัยช่วยจัดระเบียบระบบระเบียบในชีวิตและสังคมให้ทุกชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข บุคคลที่ไม่มีวินัยจะไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่ศักยภาพสูงสุดที่ตนมีได้ ชีวิตจะไม่มีระเบียบและเกิดปัญหาได้มากมายทั้งกับตนเอง ครอบครัว สังคม และ ประเทศชาติ ซึ่งในการสร้างวินัยนั้น ต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กยังเยาว์วัยจนเกิดเป็นความเคยชินที่ดีหรือเป็นนิสัย

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2548) วินัยเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่วัยเด็ก เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่รับสิ่งต่างๆ เข้าไปได้ง่าย หากปลูกฝังสิ่งที่ดี เช่น ความมีวินัย ความอดทน การรู้จักควบคุมตนเองสิ่งเหล่านี้จะแทรกซึมเข้าไปกลายเป็นบุคลิกภาพที่จะฝังแน่นอยู่ในตัวเด็กจนเป็นผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมวินัย เนื่องจากเด็กจะมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สมอง โดยนิสัยของบุคคลจะสร้างและหล่อหลอมได้ดีในเด็กวัยนี้ เด็กจำเป็นต้องได้รับปลูกฝังความมีวินัย เนื่องจากการสร้างวินัยไม่ใช่การลงโทษ แต่การสร้างวินัย คือ การสั่งสอนอย่างมีเหตุผล การเป็นตัวอย่างที่ดี ให้โอกาสเด็กปฏิบัติด้วยความสุข เด็กจะเกิดการซึมซับและรู้จักการแสดงออกถึงการมีวินัยได้ด้วยตนเองในที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครูกับวินัยในตนเองของเด็ก

ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครู คือ อำนาจ (Power) ซึ่งหมายถึงความสามารถที่จะชักจูงโน้มน้าวคนอื่น เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ เหมือนกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ (วิเชียร วิทษอุดม, 2547: 364) การวิเคราะห์พื้นฐานของอำนาจที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง คือ การวิเคราะห์ของ French and Raven (1960 cited in Tauber, 1995: 20-25) ที่ชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานเบื้องต้นของอำนาจของบุคคลมี 5 ประเภท ตามแหล่งที่มาของอำนาจ ดังนี้

1. อำนาจจากการบีบบังคับ (Coercive power) พื้นฐานอยู่ที่ความสามารถของบุคคลที่จะลงโทษ บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะความกลัวที่จะถูกลงโทษ ครูที่ใช้อำนาจแบบนี้จะบังคับให้เด็กแสดงพฤติกรรมตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมด้วยวิธีการต่างๆ เด็กจะยอมทำตามเพราะกลัวครูลงโทษ การใช้อำนาจเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อเด็ก เช่น เก็บกด รู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่า สับสน กลัว เป็นต้น
2. อำนาจจากการให้รางวัล (Reward power) พื้นฐานอยู่ที่การมีโอกาสเข้าถึงรางวัล บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะความปรารถนาอยากได้รับรางวัล ครูจำนวนมากมักใช้รางวัลในการจูงใจให้เด็กประพฤติปฏิบัติตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสม แต่เป็นที่น่าคิดว่าการทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการสอนให้เด็กทำสิ่งต่างๆ เพียงเพื่อหวังผลตอบแทนเท่านั้น
3. อำนาจตามสิทธิ (Legitimate power) พื้นฐานอยู่ที่การถือครองตำแหน่งอย่างเป็นทางการของบุคคล บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะเชื่อในความชอบด้วยกฎหมายของผู้ถือครองอำนาจ การทำหน้าที่ "ครู" ทำให้ครูมีสิทธิในการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ในห้องเรียน ผู้ที่เป็นครูจึงต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้อำนาจแบบนี้เหมาะสม

4. อำนาจจากความเชี่ยวชาญ (Expert power) พื้นฐานอยู่ที่ความเชี่ยวชาญของบุคคลและการมีความรู้ในขอบเขตที่แน่นอน บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะเชื่อในความรู้หรือความชำนาญ ครูที่มีอำนาจในลักษณะนี้เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ครูจะรู้ว่าควรจะทำอะไรและปฏิบัติอย่างไร และรู้ว่าทำไมจึงพูดหรือปฏิบัติเช่นนั้น

5. อำนาจจากการยอมรับ (Referent power) พื้นฐานอยู่ที่ความดึงดูดใจของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะยอมรับนับถือและชอบในตัวของผู้ถือครองอำนาจ เป็นอำนาจที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็ก ครูที่ใส่ใจต่อเด็ก ยุติธรรม เสียสละ และปฏิบัติต่อเด็กอย่างยอมรับนับถือในความแตกต่างของเด็ก จะได้รับการยอมรับนับถือจากเด็ก การมีอำนาจในลักษณะนี้ไม่ได้เกิดจากพรสวรรค์ แต่เป็นคุณลักษณะภายในที่ครูสามารถฝึกฝนได้

สรุปได้ว่า พฤติกรรมของครูสามารถส่งผลต่อการมีวินัยในตนเองของเด็กได้ โดยหากครูมีการควบคุมมาก เช่น การลงโทษ เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมเพราะความกลัวที่จะถูกครูลงโทษ การแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับดังกล่าวจึงไม่ถือเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการมีวินัยในตนเองของเด็ก หากพฤติกรรมของครูเกิดจากพื้นฐานอำนาจจากการยอมรับ ภายใต้ระดับการควบคุมที่เหมาะสม ย่อมทำให้เด็กเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยตัวเอง การแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของเด็กจึงเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง เป็นการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากวินัยในตนเองของเด็ก

หลักการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างวินัยในตนเองให้แก่ปฐมวัย พบว่า หลักการสร้างวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยประกอบด้วย

1. หลักของการบูรณาการ การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการพัฒนาและการเรียนรู้ (Gootman, 2001) การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กจึงเป็นการปฏิบัติที่บูรณาการกับการใช้ชีวิต ไม่ใช่กิจกรรมหรือการฝึกทักษะที่แยกต่างหากจากชีวิตประจำวันของเด็ก

2. หลักของการยอมรับนับถือ การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งจะต้องยอมรับในศักดิ์ศรีและความเป็นองค์รวมของมนุษย์ (Kindsvatter, Wilen, Hdxand Ishler, 1996) ครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก มีความใส่ใจต่อเด็ก ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจในตัวครู และทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม การที่เด็กและครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยให้ครูเข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านสังคมของเด็ก (Gartrell, 1994; Gootman, 2001)

3. หลักของเสรีภาพในการนำตนเอง การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ครูต้องส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการควบคุมตนเอง ด้วยวิถีทางที่ทั้งครูและเด็กรู้สึกดีต่อตนเอง (Gootman, 2001; Kindsvatter *et al.*, 1996) การที่ครูช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง พึ่งตนเองได้ ริเริ่มได้อย่างอิสระ ทำให้เด็กมีวินัยในตนเองเพราะรู้สึกว่าตนมีความสามารถ มีจุดมุ่งหมายและควบคุมตนเองได้ (Leatzow *et al.*, 2542)

4. หลักของการสร้างความเคยชิน การฝึกวินัยที่ดีที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ ต้องเริ่มจากการยอมรับว่ามนุษย์ส่วนใหญ่อยู่ด้วยความเคยชิน การสร้างวินัยจึงต้องทำให้วินัยเป็นพฤติกรรมที่เคยชิน โดยพยายามเอาพฤติกรรมที่ดี ที่มีวินัยให้เด็กทำเป็นครั้งแรกก่อน หลังจากนั้นเมื่อทำบ่อยๆ ซ้ำๆ ก็จะเกิดความเคยชิน และเป็นวิถีชีวิตในที่สุด (พระธรรมปิฎก, 2538) การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ครูต้องช่วยให้เด็กลดพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ประกอบกับการช่วยให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม แล้วสนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีซ้ำๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยในที่สุด

5. หลักของความร่วมมือ การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งการทำงานเป็นทีมระหว่างครู ผู้ช่วยครู ผู้บริหาร หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ และการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับพ่อแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานร่วมกับพ่อแม่ ครูต้องทำให้พ่อแม่รู้สึกสบายใจในการสื่อสารกับครู เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่ทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสังคม และได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม (Gartrell, 1994)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเราสามารถส่งเสริมได้ตั้งแต่แรกเกิด โดยเริ่มจากการตอบสนองโดยให้ความรักความเข้าใจ และเมื่อเด็กโตขึ้นจึงค่อยๆ เริ่มสอนเด็กโดยการให้เหตุผล แล้วจึงค่อยสอนให้เด็กรู้จักขอบเขตความประพฤติของตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่และปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้ทำในสิ่งที่ถูกได้ ด้วยตัวเด็กเองเกิดสร้างวินัยในตนเองได้ในที่สุด

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

วิธีคิดตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจเป็นวิธีคิดตามหลักพุทธธรรม หรือวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจัดได้ว่าเป็นวิธีคิดที่ใช้ปัญญาเจริญงอกงามยิ่งขึ้น นำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นทางแห่งความดับทุกข์และทำให้เกิดการศึกษาต่อไป นับได้ว่าเป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธี เป็นส่วนสำคัญของการศึกษาหรือการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาปัญญา ทำให้สามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีงามและพึ่งพาตนเองได้ และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยได้มีผู้ให้ความหมายของอริยสัจสี่ไว้หลายทัศนะกล่าวคือ

ความหมายของอริยสัจสี่

วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2548) ได้กล่าวว่าอริยสัจสี่ เป็นการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและข้อมูลทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทุกข์ (เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย และความไม่สบายใจ ไม่สบายกาย เป็นต้น) คือ การเห็นทุกข์ว่าเป็นปัญหา

ขั้นที่ 2 ขั้นสมุทัย (สาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งได้แก่ ตัณหา) คือการหาเหตุแห่งทุกข์ ตามที่พระพุทธศาสนาเจ้าทรงตรัสรู้ซึ่งก็คือ เหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ 3 ขั้นนิโรจน์ (ความดับแห่งทุกข์) คือการที่ทุกข์ดับ โดยที่เหตุแห่งทุกข์ได้ถูกดับไป ซึ่งก็คือ การแก้ปัญหาที่สาเหตุแห่งปัญหา ขั้นนี้เป็นขั้นของการคาดหวังผลสำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ “มรรค” แต่เป็นขั้นของการเสวยผลสำหรับผู้ประพฤติปฏิบัติ “มรรค” จนมีดวงตาเห็นธรรมแล้ว ได้บรรลุ “ผล” แล้ว

ขั้นที่ 4 ขั้นมรรค (วิถีทางปฏิบัติในการดับทุกข์ที่สาเหตุ) คือทางแห่งการปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ซึ่งได้แก่ วิธีดำเนินปฏิบัติการแก้ปัญหาตนเอง

ฟูเฟื่อง อินทรสมบัติ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า อริยสังคี คือ สัจธรรมความเป็นจริงอันประเสริฐ ที่ทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ จนจิตบรรลुเข้าสู่กระแสนิพพาน เป็นพระอริยบุคคลตามหลักพระพุทธศาสนา

คีลดตา แสงคำ (2549) ได้กล่าวว่า อริยสังคี เป็นหลักธรรมสำหรับพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นแก่นแท้หรือหัวใจของศาสนา เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ซึ่งมีความลึกซึ้งมาก อริยสังคี คือความจริงอันประเสริฐหรือความจริงของอริยบุคคล เพราะผู้ใดรู้หรือสังคีด้วยปัญญา ผู้นั้นจะกลายเป็นผู้ประเสริฐหรือเป็นอริยสังคี ถือได้ว่าอริยสังคีเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดจะสรุปไว้ในอริยสังคี ทั้งสิ้น อันประกอบด้วยองค์ 4 คือ

1. ทุกข์ คือ ความจริงว่าด้วยความทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาอาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกโอกาส คนเราเมื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งไปได้ ปัญหาใหม่ก็อาจเกิดติดตามมาให้แก้ไขได้อีกได้ตลอดเวลา สรุปได้ว่า ความทุกข์หรือปัญหาอาจเกิดกับใครก็ได้ทุกคน เราจะต้องไม่ประมาท ต้องพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความจริง

2. สมุทัย คือ ความจริงว่าด้วยเหตุแห่งความทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นต้องมีสาเหตุ ต้องเกิดจากอะไรบางอย่าง ไม่ใช่มีขึ้นลอยๆ ดังพุทธดำรัสที่ว่า “เมื่อสิ่งใดมี สิ่งนั้นจึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนั้นจึงเกิด” สาเหตุที่แท้จริงของความทุกข์ คือ ความอยากที่เกินพอดี ซึ่งเรียกว่าตัณหา เช่น ความอยากได้อย่างโน้นอย่างนี้อันเกิดตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อยากได้บ้านสวยๆ อยากมีรถยนต์ อยากมีเงินมากๆ ก็เกิดการทำลายธรรมชาติมีการตัดต้นไม้ทำลายป่า ทำลายสิ่งแวดล้อมที่อยู่คู่กับสิ่งมีชีวิตมาเป็นเวลานานเพื่อตอบสนองความอยากของมนุษย์ พระพุทธเจ้าสอนว่า สรรพสิ่งเกิดจากเหตุ สรรพสิ่งจะดับหรือหมดไปได้ก็เพราะเหตุ ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น เป็นไปหรือดับไปเฉยๆ โดยไม่มีเหตุไม่มีปัจจัย พุทธอีกนัยหนึ่งพระพุทธศาสนามีได้สอนให้เชื่อ ในเรื่องบังเอิญ ในบางครั้งบางกรณี ที่เราคิดว่ามันเป็นไปโดยบังเอิญ ไม่มีเหตุไม่มีปัจจัยนั้น เป็นเพราะว่าเรามองไม่เห็นหรือไม่เข้าใจเหตุหรือปัจจัยของมัน จึงทึกทักเอาว่าสิ่งนั้นเกิดขึ้นหรือดับไปโดยบังเอิญ

3. นิโรธ คือความจริงว่าด้วยความดับทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาทั้งหลายนั้นดับได้ เมื่อความทุกข์เกิดจากสาเหตุ ถ้าเราดับสาเหตุเสีย ความทุกข์หรือปัญหานั้นก็ย่อมดับไปด้วยดังพุทธดำรัสที่ว่า “เมื่อสิ่งนั้น ไม่มี สิ่งนั้นก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนั้นก็ดับ”

4. มรรค คือ หากดับทุกข์หรือปัญหาไม่ได้หมดสิ้น ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า นิพพาน จึงเหลือแต่ความสงบสุขอย่างยิ่ง 4 มรรคคือ ความจริงที่ว่าด้วยวิถีทางแห่งความดับทุกข์ หรือปัญหา

สรุปได้ว่า อริยสัจสี่ เป็นความจริงอันประเสริฐ 4 ประการที่ทำให้เป็นอริยบุคคล (บุคคลที่ประเสริฐ) ซึ่งเป็นหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แก่ การมีอยู่ของทุกข์ (ทุกข์) สาเหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) การดับทุกข์ (นิโรธ) และหนทางแห่งการดับทุกข์ (มรรค) และยังเป็นกระบวนการที่ให้ผู้ที่เป็นทุกข์ได้พยายามแสวงหาความรู้ ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยนำเอาลำดับขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในศาสนาพุทธมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหามาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาของตนเองเพื่อให้พ้นจากทุกข์ที่เกิดได้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจถือเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามค้นคิดการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ขั้นของอริยสัจ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ

คารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามค้นคิดการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ขั้นของอริยสัจเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคด้วยตนเองการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีองค์ประกอบดังนี้

1. หัวข้อปัญหา
2. ลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา
3. สรุปแนวทางการแก้ปัญหา

ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
1. กำหนดปัญหา (ขั้นทุกซ์)	
1.1 ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด พยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อปัญหานั้นตรงหน้า และพยายามเร้าความรู้สึกให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่าสิ่งที่ผู้สอนนำเสนอเป็นปัญหาของทุกคน ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น และทุกคนจะต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของทุกคน	1.1 การอธิบายอย่างกระชับ สร้างภาพเหตุการณ์ให้เห็นผลของการเฉลย ไม่แก้ปัญหและการโน้มน้าวชักชวนให้เกิดความตระหนักในสำคัญของการแก้ปัญหา อาจใช้สื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอปัญหาให้สมจริง
1.2 ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้	1.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายและทั่วถึง และเขียนความแสดงความคิดเห็นทั้งหมดนั้นบนกระดานเพื่อป้องกันการลืมและเป็นการเสริมให้ผู้เรียนพยายามมีส่วนร่วมในบทเรียน
2. ตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)	
2.1 ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาด้วยตนเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมา กล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง	2.1 ใช้คำถามเร้าให้ผู้เรียนช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็น ผู้สอนเขียนข้อมูลสาเหตุของปัญหาตามผู้เรียนเสนอไว้คู่กับประเด็นปัญหาที่ 1.2 ที่เขียนไว้บนกระดาน
2.2 ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใดๆ นั้น จะต้องกำจัดหรือดับ	2.2 ใช้วิธีการอภิปรายเชื่อมโยงเหตุผล
2.3 ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนได้คิดว่าการแก้ปัญหาที่สาเหตุนั้นอาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือ ให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อๆ ไป	2.3 ให้ตัวอย่างการกำหนดสิ่งที่จะกระทำ แล้วเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการเสริมแรงผู้เรียนที่แสดงความคิดเห็น เขียนข้อมูลที่ผู้เรียนเสนอในกระดาน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชั้นการสอน	เทคนิคสำคัญ
2.4 ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)	2.4 ให้เทคนิคการแบ่งงาน และการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจดบันทึกข้อมูล ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอว่าจะจดบันทึกข้อมูลอย่างไร หรือช่วยกันออกแบบตารางบันทึกข้อมูล
2.5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)	2.5 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นบันทึกไว้แล้วช่วยกันลงข้อสรุปโดยผู้สอนช่วยเชื่อมโยง ความคิดของผู้เรียนแต่ละคน
2.6 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ว่าในบรรดาการทดลองหรือการกระทำด้วยตนเองหลายๆอย่างนั้น บางอย่างก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางอย่างก็แก้ปัญหาคิดชัดเจน การแก้ปัญหาล้ำสำเร็จจะต้องทำอย่างไรแน่	2.6 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นโดยผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ข้อมูลย้อนกลับทบทวนเสริมความสำคัญ สรุปเชื่อมโยงข้อคิดเห็นของผู้เรียนและบันทึกข้อมูลต่างๆบนกระดาน
2.7 เมื่อลงข้อสรุปวิธีแก้ปัญหาคิดได้แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันคิดว่าวิธีการควบคุมและติดตามการปฏิบัติเมื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ ด้วย	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540

นำเสนอหน้าชั้นเรียน และวิธีที่เด็กค้นพบด้วยตนเองสามารถนำไปสู่การแสดงออกถึงพฤติกรรม การมีวินัยในตนเองเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของ อริยสัจและวินัยในตนเองดังต่อไปนี้

เคน จันทรวงษ์ (2546) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยด้วย การสอนแบบอริยสัจและการสอนตามคอนสตรัคติวิซิม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยการสอนแบบอริยสัจกับ นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซิม มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สิริมา กลิ่นกุหลาบ (2546) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการ ตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบ ประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบ โยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำง่า คำนิยม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบ โยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบ กระบวนการกระจำง่า คำนิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 30 ทางสถิติ ผู้ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบ โยนิโสมนสิการมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การนำ หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ หลักกัลป์ยานมิตร หลักโยนิโสมนสิการ หลักอริยสัจ 4 หลัก อิทธิบาท 4 และหลักไตรสิกขาเป็นหลัก เพื่อมาบูรณาการเข้าไปในการจัดกระบวนการสอน เพื่อ ปลุกฝังและเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่ครูพอใจอย่างยิ่ง การนำหลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนสามารถพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ

ศีลดา แสงคำ (2549) ได้ศึกษาและสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เด็กมีความมีวินัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

Cynthil L. *et.al* (2001) ได้ศึกษาการแสดงบทบาทสมมุติมีผลอย่างไรต่อการควบคุมตนเองในเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า จากการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมาทำนุบำรุงพัฒนาการควบคุมตนเอง ในระหว่างช่วงทำความสะอาดและการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ มีความสัมพันธ์และมีส่วนช่วยในการปรับปรุงการควบคุมตนเองได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเด็กที่มีอารมณ์ร้อน แต่จะไม่เห็นผลกับเด็กที่มีอารมณ์ปกติ

Chutima S. *et.al* (2011) ได้ศึกษาการฝึกฝนวินัยด้วยตนเองและโรคอ้วนในวัยเรียนของเด็กในกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กจะมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับที่ต่ำ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมในการรับประทานจนเป็นนิสัย มากกว่าการจัดการด้านการเงินและเวลา จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคอ้วนได้ จากผลการวิจัยใหม่ พบว่า เด็กที่มีนิสัยในการรับประทานอาหารที่ไม่ดี มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคอ้วนถึง 1.9 เท่า ส่วนเด็กที่ไม่มีการจัดการด้านการเงินและเวลาที่ดี จะมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคอ้วน 3.3 และ 3.8 เท่าตามลำดับ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าพ่อแม่เด็กที่เป็นโรคอ้วนจะทำให้เด็กมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคอ้วน 2.2-2.3 เท่า งานวิจัยก่อนหน้านี้ ได้แสดงให้เห็นว่าการไม่ควบคุมและรักษาวินัยในตนเองที่ดี ในเด็กปฐมวัยจะเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เด็กมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นเมื่อ เด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นต้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเองนั้นถือเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการมีวินัยในตนเองจะเสริมสร้างให้เด็กรู้จักการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยตนเองส่งผลดีต่อตนเองและผู้อื่นไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเองและส่วนรวม และจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจสามารถช่วยแก้ปัญหาพฤติกรรมขาดวินัยในตนเองของเด็กในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดีเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่ยึดขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ จะส่งเสริมให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กได้เข้าใจและเข้าถึงปัญหาและพร้อมที่จะปฏิบัติสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหานั้นๆ ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจมาใช้ในการส่งเสริมวินัยในตนเองต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยกับกลุ่มเด็กชั้นอนุบาล 2 เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการมีวินัยในเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอ ดังนี้ ประชากร เครื่องมือการวิจัย วิธีการดำเนินการทดลอง และการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนบ้านต้นสำน จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งหมด 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจสำหรับเด็กปฐมวัย
2. แบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองในเด็กปฐมวัย
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย รวมถึงการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองและเลือกเนื้อหาที่กำหนดวัตถุประสงค์ทางพฤติกรรมด้านความมี

วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ในเรื่องการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้องเรียน

2. กำหนดกรอบแนวคิด โดยการสร้างคู่มือแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

ในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยใช้ภาพสื่อทั้งทางบวกและทางลบพร้อมกับภาพผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภาพ โดยปัญหาที่กำหนดขึ้นนั้น เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เกี่ยวข้องกับวินัย และเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการตัดสินใจและบอกได้ว่าภาพใดเป็นปัญหาจากภาพสื่อทั้งทางบวกและทางลบในขั้นที่ 1 และหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยใช้ภาพสื่อพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่เป็นสาเหตุของปัญหาและภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหา โดยพฤติกรรมในภาพนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และในภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองจะมีการแสดงออกถึงการมีวินัยในตนเอง 3 เรื่องได้แก่ การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง เพื่อให้เด็กสามารถบอกได้ว่าปัญหาคืออะไร และมีสาเหตุเกิดจากพฤติกรรมใด และได้ทราบถึงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 3 ได้ต่อไป

ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค)

การทำกิจกรรมในขั้นนี้เด็กเป็นการค้นพบวิธีแก้ปัญหาด้วยการกำหนดเป้าหมายจากภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในขั้นที่ 2 นำไปสู่การทดลองและค้นพบความจริงว่า

พฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัยในตนเองที่เด็กคิดว่าช่วยแก้ปัญหาได้นั้น สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ผ่านการทดลองปฏิบัติจริงและแสดงบทบาทสมมติ เด็กจะได้ค้นพบความจริงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ก่อให้เกิดเป็นความรู้และนำไปสู่การสรุปผลที่ค้นพบด้วยการนำเสนอสิ่งที่ค้นพบหน้าชั้นเรียนและสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัยในตนเองวิธีใดบ้างที่เด็กๆ โดยแสดงออกผ่านตอบคำถามร่วมกับเพื่อนในห้องและวาดภาพพฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหาได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน และวิธีที่เด็กค้นพบด้วยตนเองสามารถนำไปสู่การเลือกแสดงออกถึงพฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัยในตนเองเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

3. จัดทำคู่มือแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจประกอบด้วยแผนที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ 8 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนบ้านต้นสำน ระดับชั้นอนุบาล 2 ได้แก่

ตารางที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

สัปดาห์	ชื่อหน่วย	สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดวินัยในตนเอง	พฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัยในตนเอง		
			ตรงต่อเวลา	รักษาความสะอาด	การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง
สัปดาห์ที่ 1	รักอ่างเก็บน้ำคลองหลา	แม่น้ำเน่าเสีย	-	/	/
สัปดาห์ที่ 2	ฝนฟ้าคะนอง	โรคไข้หวัด	-	/	/
สัปดาห์ที่ 3	ฤดูหนาว	โรคฮีตหัวทึบ	/	/	-
สัปดาห์ที่ 4	กินดี มีประโยชน์	เด็กฟันผุ	/	/	/
สัปดาห์ที่ 5	คมนาคม	อุบัติเหตุที่เกิดจากการโดยสารรถ	/	-	/
สัปดาห์ที่ 6	โลกไร้พรมแดน	เด็กติดทีวี	/	/	/
สัปดาห์ที่ 7	กลางวัน กลางคืน	เด็กนอนดึกตื่นสาย	/	/	-
สัปดาห์ที่ 8	ในสวนตาเซียร์	ธรรมชาติถูกทำลาย	/	-	/
รวม			6	6	6

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยาลัยนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอนและภาษาที่ใช้กับเด็ก ปฐมวัย

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 เพื่อ พิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์ ตรวจสอบรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้น ทั้งสี่ของอริยสัจที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และมีเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่เสริมสร้างพฤติกรรม การมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ในเรื่องการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้องเรียน ซึ่งใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้น ทั้งสี่ของ อริยสัจ ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดย พิจารณาคุณภาพของแผน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2548) ดังนี้

มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด	ให้คะแนนเป็น 5
มีความเห็นว่าเหมาะสมมาก	ให้คะแนนเป็น 4
มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง	ให้คะแนนเป็น 3
มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อย	ให้คะแนนเป็น 2
มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด	ให้คะแนนเป็น 1

ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ โดยมี คะแนนเท่ากับ 4.48 ซึ่งถือว่าเป็นแผนการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพความเหมาะสมมาก สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้

นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการ เรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย คือ ควรปรับ กิจกรรมให้มีความหลากหลายมากขึ้น และปรับภาพให้ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้แก้ไขตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญแล้ว

6. เมื่อผ่านการพิจารณาข้างต้นแล้วผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ที่ปรับปรุงแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยาลัยนิพนธ์

อีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน โรงเรียนบ้านหน้าวัดโพธิ์ ระดับชั้นอนุบาล 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน อายุ 5-6 ปี จำนวนทั้งหมด 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและ สื่อ รวมทั้งระยะเวลาในการทดลอง จากการทดลองพบว่ากิจกรรมในขั้นที่ 2 เด็กยังขาดความมีส่วนร่วมเนื่องจากตัวกิจกรรมให้เด็กทั้งห้องช่วยกันหาสาเหตุของปัญหาร่วมกัน แต่จากการทดลอง แผนพบว่าเด็กบางส่วนยังขาดการมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม ผู้วิจัยจึงได้นำปัญหาแจ้งให้อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์รับทราบ และทำการปรับกิจกรรมในแผนขั้นที่ 2 ให้เด็กได้ทำกิจกรรมโดย แบ่งเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมและเข้าถึงกิจกรรมมากขึ้น

8. ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจทั้งหมด ไปใช้กับประชากรต่อไป

แบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองในเด็กปฐมวัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความเข้าใจ

2. ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และจากผู้มีประสบการณ์สอนระดับปฐมวัย

3. สร้างแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบวัดความเข้าใจ ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจและหลังการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มี ลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบโดยใช้รูปภาพ โดยมีภาพโจทย์จำนวน 1 ภาพและ ภาพประกอบตัวเลือก 3 ตัวเลือกมีจำนวน 15 ข้อ (ข้อละ 1 คะแนน) แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการตรงต่อเวลาจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นการวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาด 5 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นการวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลง 5 ข้อ

4. นำแบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 2 เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองในแง่ ความครอบคลุมเนื้อหาด้านการมีวินัยในตนเอง รวมถึงความชัดเจนของรูปภาพ และการใช้คำถาม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ

5. นำแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ ซึ่งใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ที่ต้องการวัดกับข้อความเกี่ยวกับการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง โดยลงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง	มีความสอดคล้อง
0 หมายถึง	ไม่แน่ใจในความสอดคล้อง
- 1 หมายถึง	ไม่มีความสอดคล้อง

แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถาม จุดประสงค์ กับ พฤติกรรม มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.6 –1.00

นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย คือ ปรับภาพให้ชัดเจน ปรับภาพให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และปรับข้อความให้เข้าใจง่าย โดยผู้วิจัยได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว

6. เมื่อผ่านการพิจารณาข้างต้นแล้วผู้วิจัยนำแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเอง ที่ปรับปรุงแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน โรงเรียนบ้านหน้าวัดโพธิ์ ระดับชั้นอนุบาล 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน

7. นำแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเอง ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนอายุ 5-6 ปี จำนวนทั้งหมด 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72

8. ผู้วิจัยนำแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปใช้กับประชากรต่อไป

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
2. ศึกษารูปแบบของพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยจากงานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัย
3. สร้างคู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยมีองค์ประกอบต่อไปนี้

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาล 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง ใช้ระยะเวลาในการสังเกตพฤติกรรมจะใช้เวลา 2 สัปดาห์ โดยทำการสังเกตพฤติกรรมก่อนทำการทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังทำการทดลอง 1 สัปดาห์ ใช้สังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองทั้งหมด 3 เรื่อง เรื่องละ 3 พฤติกรรม ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการตรงต่อเวลาจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เข้าแถวเคารพธงชาติตามเวลา เข้าห้องเรียนตามเวลาที่กำหนด และทำงานเสร็จทันเวลา

ตอนที่ 2 เป็นการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาด 3 เรื่อง ได้แก่ ตั้งใจฟังขณะครูสอน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย และพูดคุยกันเบาเบาในห้องเรียน

ตอนที่ 3 เป็นการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง เรื่องการรักษากฎระเบียบ/ ข้อตกลง 3 เรื่อง ได้แก่ ทำความสะอาดห้องเรียนหลังจากทำงานหรือทำกิจกรรม และเก็บของเข้าที่ หลังเล่นหรือทำกิจกรรมเสร็จ

4. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 2 เสนอ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของพฤติกรรมที่ใช้สังเกตการณ์ และเงื่อนไขมีความสอดคล้องกับวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะที่ได้รับ

5. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นพฤติกรรมที่ใช้สังเกตการณ์และเงื่อนไขมีความ สอดคล้องกับวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน และลงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง มีความสอดคล้อง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจในความสอดคล้อง
- 1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้อง

แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องพฤติกรรมที่ใช้สังเกตการณ์และ เงื่อนไข มีความสอดคล้องกับวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67–1.00

นอกจากนี้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกต พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย คือ ปรับเงื่อนไขที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมให้มีความ ชัดเจนและปรับเรื่องการกำหนดสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมให้มีความชัดเจน มากขึ้น โดยผู้วิจัยได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว

6. เมื่อผ่านการพิจารณาข้างต้นแล้วผู้วิจัย นำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่อคณะกรรมการที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

7. ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปใช้กับประชากรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองรูปแบบ One-group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. นำหนังสือจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แจงถึงอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนบ้านต้นสำน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อป้องกันผลของการทดลองที่เกิดขึ้นจากสิ่งอื่นนอกเหนือจากการทดลอง
3. ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง (Pretest) เพื่อสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการเคารพกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้องเรียนเป็นเวลา 1 สัปดาห์
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) เพื่อวัดความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการสอนมีจำนวน 8 แผนแต่ละแผนประกอบด้วย กิจกรรม 3 ขั้นตอน ดำเนินการสอน 3 แผนประกอบด้วยแผนละ 1 ขั้นตอนต่อสัปดาห์ โดยใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม 40 นาที พร้อมจดบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของกลุ่มทดลองรวมใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 24 ครั้ง เป็นเวลา 8 สัปดาห์
6. ภายหลังกการทดลอง 7 วัน ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง (Posttest) โดยสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา

การรักษาความสะอาด และการเคารพกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้อง ชุดเดียวกับการทำการทดลอง (Pretest) เป็นเวลา 1 สัปดาห์

7. ภายหลังกการทดลอง 7 วันผู้วิจัยดำเนินการทดลอง (Posttest) โดยวัดความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ชุดเดียวกับการทำการทดลอง (Pretest)

8. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดย

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ผลการวิจัยจะนำเสนอในรูปตารางและวิเคราะห์เนื้อหาโดยนำเสนอเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจการมีวินัยในตนเองในเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 3 การสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจการมีวินัยในตนเองในเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำการทดลอง
เป็นรายบุคคล

คนที่	คะแนน ก่อนการทดลอง	คะแนน หลังการทดลอง	ผลต่าง ของคะแนน	ผลการ เปรียบเทียบ
1.	8	13	5	เพิ่ม
2.	6	14	8	เพิ่ม
3.	9	13	4	เพิ่ม
4.	7	14	7	เพิ่ม
5.	5	12	7	เพิ่ม
6.	6	14	8	เพิ่ม
7.	8	13	5	เพิ่ม
8.	7	15	8	เพิ่ม
9.	4	12	8	เพิ่ม
10.	10	15	5	เพิ่ม
11.	6	14	8	เพิ่ม
12.	7	14	7	เพิ่ม
13.	8	13	5	เพิ่ม
14.	6	12	6	เพิ่ม
15.	6	15	9	เพิ่ม
16.	5	11	6	เพิ่ม
17.	5	13	8	เพิ่ม
18.	7	11	4	เพิ่ม
19.	4	10	6	เพิ่ม
20.	8	13	5	เพิ่ม
21.	7	14	7	เพิ่ม
22.	6	13	7	เพิ่ม
23.	5	14	9	เพิ่ม
24.	5	12	7	เพิ่ม
25.	6	13	7	เพิ่ม
26.	4	10	6	เพิ่ม
27.	3	10	7	เพิ่ม
28.	9	15	6	เพิ่ม

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

การทดลอง	N	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนการทดลอง	28	15	6.32	1.70
หลังการทดลอง	28	15	12.92	1.51

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังก่อนการทดลองเท่ากับ 6.32 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.70 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 12.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.51 คะแนน จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่ามีความแตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน

(N=28)				
การมีวินัยในตนเอง	การทดลอง	คะแนนเต็ม	μ	σ
ด้านการตรงต่อเวลา	ก่อนการทดลอง	5	2.25	0.84
	หลังการทดลอง	5	4.39	0.78
ด้านการรักษาความสะอาด	ก่อนการทดลอง	5	2.00	0.81
	หลังการทดลอง	5	4.03	0.69
ด้านการรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลง	ก่อนการทดลอง	5	2.07	0.71
	หลังการทดลอง	5	4.46	0.63

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังก่อนการทดลองเท่ากับ 2.25 ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.84 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 4.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.78 คะแนน ค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นท้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นท้งสี่ของอริยสัจด้านการรักษาความสะอาดก่อนการทดลองเท่ากับ 2.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 4.03 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.69 คะแนน ค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาความสะอาดก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาความสะอาดที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นท้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นท้งสี่ของอริยสัจก่อนการทดลองเท่ากับ 2.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.71 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงเท่ากับ 4.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.63 คะแนน ค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นท้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 6 แสดงคะแนนพฤติกรรมกรรมวิธีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำการทดลอง
เป็นรายบุคคล

คนที่	คะแนน ก่อนการทดลอง	คะแนน หลังการทดลอง	ผลต่าง ของคะแนน	ผลการ เปรียบเทียบ
1.	2.8	5.2	2.4	เพิ่ม
2.	2.6	6.4	3.8	เพิ่ม
3.	2.8	6.0	3.2	เพิ่ม
4.	2.8	5.0	2.2	เพิ่ม
5.	3.4	5.6	2.2	เพิ่ม
6.	4.2	6.4	2.2	เพิ่ม
7.	3.0	6.0	3.0	เพิ่ม
8.	2.8	5.2	2.4	เพิ่ม
9.	3.0	5.6	2.6	เพิ่ม
10.	3.0	5.6	2.6	เพิ่ม
11.	2.6	5.4	2.8	เพิ่ม
12.	2.4	6.8	4.4	เพิ่ม
13.	2.8	6.4	3.6	เพิ่ม
14.	3.2	5.8	2.6	เพิ่ม
15.	3.4	6.4	3	เพิ่ม
16.	3.4	6.0	2.6	เพิ่ม
17.	2.8	5.6	2.8	เพิ่ม
18.	3.4	6.4	3.0	เพิ่ม
19.	3.0	5.4	2.4	เพิ่ม
20.	1.8	4.6	2.8	เพิ่ม
21.	2.4	6.0	6.0	เพิ่ม
22.	1.8	5.4	5.4	เพิ่ม
23.	2.2	6.2	6.2	เพิ่ม
24.	3.0	7.0	7.0	เพิ่ม
25.	3.0	5.8	5.8	เพิ่ม
26.	2.8	5.8	5.8	เพิ่ม
27.	2.4	6.0	6.0	เพิ่ม
28.	3.2	5.8	5.8	เพิ่ม

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยการมีก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

การทดลอง	N	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนการทดลอง	28	9	2.85	0.50
หลังการทดลอง	28	9	5.85	0.54

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจก่อนการทดลองเท่ากับ 2.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.50 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 5.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.54 คะแนน จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่ามีความแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน

(N=28)

การมีวินัยในตนเอง	การทดลอง	คะแนนเต็ม	μ	σ
ด้านการตรงต่อเวลา	ก่อนการทดลอง	3	1.17	0.61
	หลังการทดลอง	3	2.07	1.60
ด้านการรักษาความสะอาด	ก่อนการทดลอง	3	0.39	0.49
	หลังการทดลอง	3	1.53	0.50
ด้านการรักษากฎระเบียบ/ ข้อตกลง	ก่อนการทดลอง	3	0.75	0.51
	หลังการทดลอง	3	1.67	0.54

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจก่อนการทดลองเท่ากับ 1.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.61 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรมการมีวินัยในตนเองของเด็ก

ปฐมวัยเท่ากับ 2.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.60 คะแนน ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจด้านการรักษาความสะอาดก่อนการทดลองเท่ากับ 0.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.49 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในตนเองของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 1.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.50 คะแนน ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาความสะอาดก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาความสะอาดที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจก่อนการทดลองเท่ากับ 0.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.51 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงเท่ากับ 1.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.54 คะแนน ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตอนที่ 3 ผลการสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองในเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองขณะทำการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 24 โดยมีการแบ่งการเรียนรู้วินัยในตนเองออกเป็น 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การตรงต่อเวลา 2) การรักษาความสะอาด 3) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง

ในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นของอริยสัจทางผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขั้นในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจไว้ 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) และขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมายและสรุปผล เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง โดยจากการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดปัญหาที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และได้สอดแทรกเรื่องพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองทั้ง 3 เรื่อง ให้เด็กได้ปฏิบัติไว้ในข้อตกลงก่อนการทำกิจกรรมและในภาพพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยป้องกันและแก้ปัญหาไว้ในภาพที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้เห็น จดจำ และเกิดเกิดการซึมซับและตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามในที่สุด โดยการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเองได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) กิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจและเข้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งปัญหาบางอย่างอาจไม่ใช่ปัญหาที่ใกล้ตัวและตรงกับประสบการณ์เดิมของเด็กทุกคน ดังนั้นครูจำเป็นต้องนำเสนอสิ่งที่ช่วยให้เด็กเข้าใจปัญหาในแต่ละสัปดาห์ได้ง่ายขึ้นและการที่เด็กได้มองเห็นภาพแทนการใช้ความ ครูได้นำเสนอภาพปัญหาและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาพร้อมกับผลกระทบที่เกิดจากภาพให้เด็กดู หลังจากที่เด็กได้เห็นภาพปัญหาและผลกระทบส่งผลให้เด็กทราบและเกิดความรู้สึกตระหนักต่อปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยครูสามารถสังเกตได้จากสีหน้าและการแสดงอารมณ์เมื่อเห็นภาพ เช่น เมื่อเด็กเห็นภาพเด็กที่ป่วยเด็กจะมีสีหน้าที่เศร้าไม่สดใส หรือเมื่อเด็กเห็นภาพเด็กที่ไม่ป่วยกำลังยิ้มแย้มแจ่มใสเด็กก็จะมองภาพและยิ้มและมีความสุขเมื่อเห็นภาพ นอกจากนี้ครูยังสังเกตได้จากการตอบคำถาม เช่น เมื่อเด็กเห็นภาพน้ำท่วมที่เป็นผลกระทบที่เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่าเด็กๆ รู้สึกอย่างไร เด็กมักจะตอบว่าไม่อยากให้ต้นไม้ถูกตัด ไม่อยากให้น้ำท่วม เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) จากการนำเสนอภาพปัญหาและผลกระทบในขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) เด็กสามารถตัดสินใจและบอกได้ว่าภาพใดเป็นภาพสาเหตุของปัญหาที่ควรแก้ไข การจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้ครูได้ให้เด็กช่วยกันค้นหาสาเหตุและสามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ เนื่องจากเด็กปฐมวัยยังมีประสบการณ์ไม่มากและยังไม่สามารถคิดแบบนามธรรมได้เหมือนผู้ใหญ่ ครูจึงจำเป็นต้องกำหนดภาพตัวเลือกที่เป็นรูปภาพเพื่อให้เด็กได้มองเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยครูจะเริ่มจากการนำเสนอภาพพฤติกรรมกรรมการขาดวินัยในตนเองที่ส่งผลให้เกิดปัญหา 3 ภาพ และพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหา 3 ภาพ ให้เด็กได้แบ่งกลุ่มและช่วยกันหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาและวิธีแก้ปัญหา โดยตัดสินใจเลือกจากภาพพฤติกรรมกรรมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จากการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) ทำให้เด็กให้เด็กได้มีโอกาสคิดและแยกแยะ

พฤติกรรมที่ดีและไม่ดีได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กทราบได้พฤติกรรมใดเป็นสาเหตุเมื่อปฏิบัติแล้ว ก่อให้เกิดปัญหา และพฤติกรรมใดปฏิบัติแล้วสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ จากการจัดการเรียนรู้เด็กเกิดการ เชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติกับปัญหาและผลกระทบที่ครูได้นำเสนอใน ขั้นที่ 1 ได้อย่างมีเหตุผล โดยเด็กสามารถตอบได้ว่า เหตุที่เลือกภาพนี้ เพราะพฤติกรรมในภาพปฏิบัติ แล้วจะส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นเด็กจึงจัดอยู่ในกลุ่มของสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยจะยกตัวอย่าง พฤติกรรมดีที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการค้นหาสาเหตุของปัญหาได้ดังต่อไปนี้ ใน หน่วยการเรียนรู้ฤดูฝน ซึ่งครูได้นำเสนอปัญหาเรื่อง โรคไข้หวัดเด็กเลือกภาพที่เป็นสาเหตุของปัญหา โดยเลือกภาพเด็กที่กำลังตากฝน เมื่อครูถามเด็กว่าเพราะเหตุใดภาพนี้จึงเป็นสาเหตุของปัญหา เด็กก็ สามารถตอบได้ว่าเนื่องจากการตากฝนจะทำให้เราสามารถเป็น โรคไข้หวัดได้ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรคและมรรค) จากการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน (สมมุติ) เมื่อเด็กได้ทราบถึงพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุของปัญหาและพฤติกรรมที่ช่วย แก้ปัญหาแล้ว การจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 3 ครูให้เด็กกำหนดเป้าหมาย โดยเด็กสามารถบอกได้ว่า พฤติกรรมใดสามารถช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการเลือกพฤติกรรมในขั้นที่ 2 นำมาใช้เป็น เป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 3 เมื่อเด็กกำหนดเป้าหมายโดยกำหนดวิธีที่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ด้วยตนเองแล้ว ครูให้เด็กตรวจสอบคำตอบด้วยการแสดงบทบาทสมมติหรือทำการปฏิบัติจริงตาม วิธีการที่เด็กกำหนดไว้ข้างต้น เพื่อพิสูจน์ในสิ่งที่เด็กเลือกและเพื่อให้เด็กได้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาที่ ถูกต้องได้ด้วยตนเองพร้อมทั้งทำการสรุปผลด้วยการบอกได้ว่าพฤติกรรมใดที่เด็กสามารถปฏิบัติได้ ด้วยตนเองพร้อมทั้งเลือกวาดภาพพฤติกรรมกรณีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง จากการ จัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 3 พบว่าเมื่อเด็กได้ลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแล้วส่งผลให้เกิดการค้นพบว่า วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง รวมทั้งเกิดความมั่นใจที่จะเลือกที่จะนำพฤติกรรมดังกล่าวไปปฏิบัติ ได้ด้วย ตนเอง โดยครูสามารถสังเกตได้ว่าหลังจากที่การเรียนรู้ได้เสร็จสิ้นเด็กยังคงแสดงพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงการมีวินัยในตนเอง เช่น ในเรื่องการรักษาความสะอาด เมื่อเด็กทราบถึงวิธีการล้างมือที่ถูกต้องเด็กก็ จะนำวิธีการล้างมือที่ถูกต้องนั้นไปปฏิบัติก่อนนอกห้องเรียน โดยครูสังเกตได้ว่าเมื่อเวลารับประทาน อาหารเด็กจะรีบไปล้างมือและสิ่งที่ครูสามารถสังเกตได้ถึงเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือจากที่เด็กไม่ล้าง มือก่อนรับประทานอาหารหรือล้างมือด้วยวิธีการที่ผิดวิธี หลังจากการจัดการเรียนรู้เด็กให้ความสำคัญ กับการรักษาความสะอาดมือมากขึ้น โดยการแสดงพฤติกรรมล้างมืออย่างถูกวิธีและให้เวลากับการล้าง มือนานขึ้นไม่รีบร้อนเหมือนช่วงสัปดาห์ก่อนการจัดการเรียนรู้

จากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ที่ประกอบด้วยวิธีการ 3 ขั้นตอนในข้างต้น ทางผู้วิจัยได้ทำการบันทึกพฤติกรรมระหว่างการสอน โดยผู้วิจัยสามารถสังเกตได้ว่านอกจากเด็กจะสามารถคิดแก้ปัญหาจากปัญหาที่ครูกำหนดได้ด้วยตนเองแล้ว เด็กยังเกิดการซึมซับวิธีการแก้ปัญหาจากการจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจไปใช้ในการปรับและแก้ไขพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเอง 3 เรื่องให้เพิ่มขึ้นส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและเด็กมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เริ่มจากไม่มีวินัยในตนในช่วงสัปดาห์แรกของการสอน เมื่อจัดกิจกรรมไปช่วงระยะเวลาหนึ่งเด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเริ่มมีวินัยในตนเองมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสามารถสังเกตได้จากกรบันทึกพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองระหว่างการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1-2

การจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในช่วง 1-2 สัปดาห์แรกเด็กยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมในแต่ละขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ครูยังต้องอธิบายกิจกรรมให้เด็กฟังก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นที่ 1 เด็กมีความสนใจกับภาพปัญหาและผลกระทบที่ครูนำเสนอดี แต่เด็กยังไม่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมจากขั้นที่ 1 ไปยังกิจกรรมในขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3 ได้ โดยเด็กทราบว่าอะไรเป็นปัญหาแต่ยังไม่สามารถแยกภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองและภาพพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่ส่งผลให้เกิดปัญหาได้ถูกต้องรวมถึงเด็กยังไม่สามารถ ตอบคำถามและแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ช่วยในการแก้ปัญหาได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากเด็กไม่ตั้งใจฟังขณะที่ครูสอนทำให้ไม่เข้าใจคำสั่งเมื่อลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจไม่ราบรื่นในช่วง 1-2 สัปดาห์แรก และนอกจากนี้เด็กยังมักจะลืมปฏิบัติตามข้อตกลงที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน ในเรื่องของการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลง ดังนี้

การตรงต่อเวลา ในช่วง 1-2 สัปดาห์แรก เด็กยังขาดวินัยในตนเองในเรื่องการตรงต่อเวลา อยู่มากโดยครูสามารถสังเกตได้จาก ใน 1-2 สัปดาห์แรกเด็กยังขาดความกระตือรือร้น ที่จะริบทำกิจกรรมต่างๆ ให้ตรงต่อเวลา ครูยังต้องใช้วิธีการเตือนไม่ให้คุยหรือเล่นกันขณะที่ทำกิจกรรม ขณะที่ครูมอบหมายงานให้เด็กปฏิบัติ เช่น เมื่อถึงกิจกรรมวาดภาพ ครูสังเกตเห็นว่าเด็กส่วนใหญ่ ประมาณ 15-20 คน มักจะพูดคุยหรือเล่นกันขณะทำงานส่งผลให้เด็กทำงานไม่เสร็จทันเวลา

การรักษาความสะอาด หลังจากที่ทำกิจกรรมหรืองานที่ครูมอบหมายให้เสร็จสิ้นที่เด็กต้องปฏิบัติงาน เด็กยังขาดวินัยในตนเองในเรื่องการรักษาความสะอาดอยู่มาก โดยครูสามารถสังเกตได้จาก ใน 1-2 สัปดาห์แรกเมื่อเด็กพบเห็นขยะตกอยู่ในห้องเด็กจะไม่เก็บ นอกจากจะไม่เก็บขยะแล้ว เด็กยังมักจะทิ้งขยะในห้องเรียนอยู่เป็นประจำ ครูต้องใช้วิธีเตือนให้เด็กช่วยกันเก็บอยู่เป็นประจำ หลังจากทำกิจกรรมเด็กจะทำความสะอาดห้องไม่สะอาดเท่าที่ควร ครูต้องทำใหม่ซ้ำหลัง

กฎระเบียบ/ข้อตกลงที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน ได้แก่ ให้เด็กช่วยกันตอบคำถามที่ครูถาม ให้เด็กพูดคุยกันเบาเบา ขณะทำกิจกรรมหรืองานที่ครูมอบหมายให้เด็กช่วยกันทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด ให้เด็กช่วยกันรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน แต่เนื่องจากเด็กยังติดพฤติกรรมเดิมที่มักจะชอบพูดคุยกัน และเล่นกันเสียงดัง ส่งผลให้เด็กตอบคำถามที่ครูถามไม่ได้มากนักและปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นทั้งสี่ของอริยสัจไม่ถูกต้องเท่าที่ควรทำให้การปฏิบัติกิจกรรมและทำงานเป็นไปอย่างล่าช้าไปบ้างเล็กน้อย เนื่องจากเด็กยังขาดวินัยในตนเอง ครูจึงต้องคอยตักเตือนเมื่อเด็กไม่ตั้งใจเรียนรวมถึงต้องอธิบายย้ำซ้ำ ๆ ในแต่ละกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น ครูสังเกตเห็นว่าในช่วง 1-2 สัปดาห์แรกจะมีเด็กที่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงได้ตลอดทุกกิจกรรมประมาณ 5-10 คน

สัปดาห์ที่ 3-4

การจัดกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในช่วงสัปดาห์ 3-4 เด็กเริ่มคุ้นเคยและซึมซับกิจกรรมตามขั้นของอริยสัจมากขึ้น โดยเมื่อครูเริ่มกิจกรรมการสอนเด็กจะเริ่มรู้ได้ด้วยตนเองว่ากิจกรรมในแต่ละขั้นทั้งสี่เด็กต้องปฏิบัติกิจกรรมอย่างไรบ้าง โดยที่ครูอธิบายกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่น้อยลง เช่น เมื่อเด็กต้องเริ่มทำกิจกรรมในขั้นที่ 1 เด็กก็จะทราบได้ด้วยตนเองว่าในขั้นนี้ต้องแยกให้ได้ว่าภาพใดเป็นปัญหา ในช่วงสัปดาห์ที่ 3-4 เด็กจะเริ่มแยกแยะและรู้ได้ว่าพฤติกรรมใดคือพฤติกรรมที่ดีและเมื่อปฏิบัติแล้วจะส่งผลดีต่อตนเองและผู้อื่นควรเอาเป็นแบบอย่างได้ จากการปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่สอดแทรกให้เด็กได้รู้จักพฤติกรรมที่ขาดวินัยในตนเองที่ก่อให้เกิดปัญหาและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในหน่วยการเรียนในแต่ละสัปดาห์ เด็กสามารถจำและปฏิบัติตามข้อตกลงในเรื่อง การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงได้ดีขึ้น โดยมีพฤติกรรมที่สังเกตได้ ดังนี้

การตรงต่อเวลา เด็กส่วนใหญ่เริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้เสร็จสิ้นทันเวลามากขึ้น โดยครูสามารถสังเกตได้จากขณะปฏิบัติงาน เด็กมีการพูดคุยและเล่นกันน้อยลงส่งผลให้เด็กทำงานเสร็จทันเวลามากขึ้น แต่ยังมีเด็กบางส่วนประมาณ 9 - 10 คน ที่ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยยังคงทำงานไม่เสร็จตรงเวลา

การรักษาความสะอาด ครูสามารถสังเกตได้จากเด็กเริ่มซึมซับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองจากการเรียนการสอนตามขั้นของอริยสัจ ส่งผลให้เด็กเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะทำดีมากขึ้น โดยครูสามารถสังเกตได้จาก หลังทำกิจกรรมหรืองานที่ครูมอบหมายให้เด็กทำแล้วเด็กช่วยกันทำความสะอาดมากขึ้น นอกจากกิจกรรมในห้องเรียนแล้วเด็กยังที่นำพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ครูได้สอดแทรกในหน่วยการเรียนรู้ไปปฏิบัติต่อกิจกรรมนอกห้องเรียนอีกด้วย เช่น ในสัปดาห์ที่ 3 ครูนำเสนอปัญหาเรื่องโรคอีสุกอีใส ครูได้สอดแทรกพฤติกรรมให้เด็กรู้จักการรักษาความสะอาดร่างกายเพื่อป้องกันการติดโรคจากผู้ป่วย โดยสอนให้เด็กรู้จักวิธีการล้างมืออย่างถูกวิธี หลังจากที่เด็กได้เรียนผ่านหน่วยการเรียนดังกล่าวไปแล้วประมาณ 1 สัปดาห์ ครูสังเกตเห็นเด็กนำวิธีการล้างมืออย่างถูกวิธีไปใช้ก่อนรับประทานอาหารมากขึ้น โดยเด็กจะใช้เวลาล้างมือนานขึ้นและล้างมือได้อย่างถูกวิธีตามที่ได้เรียนมา และยังมีที่นักเรียนประมาณ 3-4 คนเล่าให้ครูฟังว่า “เมื่อวานหนูได้กลับไปช่วยแม่ทำความสะอาดบ้านและล้างมือตามที่ครูสอนด้วยค่ะ” ในช่วงสัปดาห์ที่ 3-4 ยังมีเด็กที่ยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเรื่องการรักษาความสะอาดอยู่ประมาณ 10-15 คน

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง ครูสามารถสังเกตได้จากขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กใช้เสียงในการพูดคุยและเล่นกันน้อยลง ตั้งใจฟังมากขึ้นส่งผลให้เด็กสามารถทำความเข้าใจและตอบคำถามที่ครูถามได้มากขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นและเสร็จตรงเวลา เนื่องจากครูไม่ต้องเสียเวลาในการอธิบายย้ำกิจกรรมซ้ำ ๆ เหมือนช่วงสัปดาห์แรกของการสอน ครูสามารถสังเกตได้ว่ามีเด็กที่คอยตั้งใจปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงมีประมาณ 10-15 คน ซึ่งมีเพิ่มขึ้นมากกว่าช่วงสัปดาห์แรก

สัปดาห์ที่ 5-6

การจัดกิจกรรมตามขั้นในช่วงสัปดาห์ที่ 5-6 เด็กจะมีความเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจได้ด้วยตนเอง โดยเมื่อถึงคาบสอนเด็กจะทราบได้โดยทันทีว่าวันนี้เด็กต้องทำกิจกรรมใดต่อจากคาบที่แล้ว เช่น ในคาบที่แล้วเด็กได้รู้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วใน ขั้นที่ 1 เมื่อถึงคาบ

เรียนต่อไปเด็กมักจะรู้ได้โดยทันทีว่ากิจกรรมวันนี้เป็นกิจกรรมขั้นที่ 2 เด็กต้องหาสาเหตุของปัญหาโดยค้นหาสาเหตุจากรูปภาพที่ครูแจกให้ 6 รูป หลังจากทีครูแบ่งกลุ่มและแจกรูปภาพให้เด็กก็จะเริ่มช่วยกันหาสาเหตุของปัญหาโดยแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ได้โดยทันที จากการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีการควบคุมพฤติกรรมตนเองให้อยู่ในกฎระเบียบ ข้อตกลงในเรื่อง การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงได้ดีขึ้น โดยสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมดังนี้

การตรงต่อเวลา ครูสามารถสังเกตได้จากว่าระหว่างการทำกิจกรรมเด็กจะมีความตั้งใจและพูดคุยหรือเล่นกันน้อยลงจะพูดกันเฉพาะเวลาที่ต้องการปรึกษากันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ทำมากขึ้นทำให้เด็กทำกิจกรรมและงานเสร็จตรงต่อเวลา แต่จะมีเด็กที่ทำงานล่าช้าบ้างประมาณ 5-7 คนที่ทำงานเสร็จไม่ตรงต่อเวลา

การรักษาความสะอาด ครูสามารถสังเกตได้จากหลังจากทำกิจกรรมเด็กจะช่วยกันทำความสะอาดกันมากขึ้นและครูยังสังเกตได้ว่าเด็กทิ้งขยะในห้องเรียนน้อยลง เด็กมีวินัยในตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยนอกจากเด็กจะรักษาความสะอาดในห้องเรียนแล้วครูยังสังเกตเห็นพฤติกรรมนอกห้องเรียนเมื่อเด็กเห็นขยะตกอยู่เด็กมีจิตสำนึกที่จะเก็บ โดยที่ครูไม่ต้องเตือนมากขึ้น ในช่วงสัปดาห์ที่ 5-6 ยังมีเด็กที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีวินัยในตนเองยังในเรื่องการรักษาความสะอาดน้อยมากประมาณ 4-5 คน ที่ช่วยเพื่อนทำความสะอาดเป็นบางวัน แต่เนื่องจากพฤติกรรมของเด็กที่เกิดวินัยในตนเองมากขึ้นเป็นส่วนใหญ่ส่งผลให้ห้องเรียนมีความสะอาดและน่าอยู่มากขึ้น

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง ครูสามารถสังเกตได้จากในขณะที่ครูกำลังสอนนักเรียนมีความตั้งใจฟังไม่พูดคุยหรือเล่นกันให้ความร่วมมือและสนุกกับการทำกิจกรรม ส่งผลให้เด็กทำงานได้อย่างถูกต้องและเสร็จตรงเวลา ในช่วงสัปดาห์ที่ 5-6 นี้เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีโดยมีวินัยในตนเองมากขึ้น เด็กสามารถแยกแยะสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำได้ด้วยตนเอง เช่น จากที่เคยคุยหรือเล่นกันขณะเข้ากลุ่มทำกิจกรรม พฤติกรรมของเด็กจะเปลี่ยนเป็นไม่คุยหรือเล่นกันแต่จะหันมาช่วยกันคิดทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม โดยไม่ส่งเสียงดังเพราะเด็กได้ผ่านการเรียนรู้จากสัปดาห์ที่ผ่านมา มาแล้วว่าหากคุยหรือเล่นกันขณะทำงานจะส่งผลให้ทำงานเสร็จไม่ทันเวลาและทำงานผิดพลาดได้ ครูสังเกตได้ว่ามีนักเรียนที่ไม่ค่อยจะตั้งใจเรียนเหลืออยู่เพียงประมาณ 5-6 คนซึ่งลดลงจากสัปดาห์ที่ผ่านมา มาอย่างเห็นได้ชัด

สัปดาห์ที่ 7-8

การจัดกิจกรรมตามขั้นในช่วงสัปดาห์ที่ 7-8 เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นของอริยสัจได้ด้วยตนเอง จากการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีการควบคุมพฤติกรรมตนเองให้อยู่ในข้อตกลงได้ การปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นเด็กมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองมากขึ้น โดยสามารถเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องคอยสั่งหรือบอกให้ทำทั้งในเรื่อง การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรม ดังนี้

การตรงต่อเวลา ครูสังเกตได้จากเมื่อถึงกิจกรรมวาดรูป เด็กจะเตรียมอุปกรณ์ทำงานพร้อมที่จะทำงานและเมื่อได้รับกระดาษที่ครูแจกให้ก็จะทำงานด้วยความตั้งใจเมื่อใกล้ถึงเวลาส่งงานเด็กก็จะเขียนชื่อและรอที่จะส่งงานให้คุณครู เมื่อหมดเวลาทำงาน ระหว่างทำงานครูสามารถปล่อยให้เด็กทำงานได้โดยไม่ต้องดักเตือนหรือบอกให้ให้เด็กตั้งใจทำงานเหมือนช่วงสัปดาห์แรก เด็กมีวินัยในตนเองโดยเกิดจิตสำนึกที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้องมากขึ้น โดยรู้ว่าหากพูดคุยหรือเล่นกันขณะทำงานจะส่งผลให้ทำงานไม่เสร็จทันเวลา เด็กก็จะปรับพฤติกรรมตนเองโดยพูดและเล่นกันน้อยลงเพื่อจะได้ทำงานให้เสร็จทันเวลา ในช่วงสัปดาห์ที่ 7-8 นี้ จะมีเด็กที่ทำงานไม่เสร็จตรงต่อเวลาบ้าง 2-3 คนแต่เป็นเพราะเด็กลืมนำอุปกรณ์ เช่น สี มาจากที่บ้านทำให้ต้องเสียเวลาในการหาซื้อจากเพื่อนจึงทำให้งานล่าช้ากว่าเวลา แต่เวลาที่ช้าจะไม่เกิน 5 นาที การรักษาความสะอาด ครูสามารถสังเกตได้จากเด็กจะเลือกปฏิบัติตามพฤติกรรม การมีวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องคอยสั่งหรือบอกให้ทำ เช่น เมื่อเห็นขยะเด็กจะเก็บ โดยไม่ต้องสั่ง เด็กช่วยกันทำความสะอาดห้องหลังจากปฏิบัติกิจกรรมและงานที่ควรมอบหมายได้อย่างสะอาดเรียบร้อย ส่งผลให้ห้องเรียนสะอาดและน่าอยู่ทุกวัน เนื่องจากเด็กมีวินัยในตนเองในเรื่องการรักษาความสะอาดเพิ่มขึ้นมากกว่าสัปดาห์ที่ผ่านมาการรักษาความสะอาดมากขึ้น โดยสามารถเลือกปฏิบัติตามพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องคอยสั่งหรือบอกให้ทำ เช่น เมื่อเห็นขยะเด็กจะเก็บ โดยไม่ต้องสั่ง เด็กช่วยกันทำความสะอาดห้องหลังจากปฏิบัติกิจกรรมและงานที่ควรมอบหมายได้อย่างสะอาดเรียบร้อย ส่งผลให้ห้องเรียนสะอาดและน่าอยู่ทุกวัน เนื่องจากเด็กมีวินัยในตนเองในเรื่องการรักษาความสะอาดเพิ่มขึ้นมากกว่าสัปดาห์ที่ผ่านมา

การรักษากฎระเบียบ/ถูกต้อง บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กเนื่องจากเด็กไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนขณะทำกิจกรรม เด็กให้การร่วมมือกับการตอบคำถามและปฏิบัติตาม

กฎระเบียบ/ข้อตกลงอย่างจริงจัง เด็กรู้จักเลือกที่จะปฏิบัติตามพฤติกรรมที่มีวินัยในตนเองที่ส่งผลดีต่อตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เช่น พุดกันเสียงเบาลงไม่เล่นกันขณะที่ครูสอน ตั้งใจฟังและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมทุกกิจกรรมเป็นอย่างดี ครูสังเกตเห็นได้ชัดว่าจะมีเด็กที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงเหลือเพียงแค่ 3-4 คนเท่านั้น

ข้อวิจารณ์

จากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ผู้วิจัยขอวิจารณ์ผลการวิจัยใน 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การจัดการกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ผู้วิจัยได้แบ่งการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค) ซึ่งผลการวิจารณ์มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) จากการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้รับรู้และเกิดความตระหนักถึงปัญหา ในการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้นำเสนอภาพปัญหา และผลกระทบที่เกิดจากปัญหาให้เด็กได้เห็น เพื่อให้เด็กสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่ทางผู้วิจัยได้กำหนดชัดเจนขึ้นและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และได้ค้นพบว่าการนำเสนอภาพสามารถทำให้เด็กมองเห็นภาพและเข้าถึงปัญหาที่ผู้วิจัยได้นำเสนอได้มากขึ้น โดยการที่จะช่วยให้เด็กสามารถทำความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาได้มากขึ้นนั้นทางผู้วิจัยต้องใช้คำถามควบคู่กับการนำเสนอภาพ เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เกิดขึ้นในภาพเข้ากับประสบการณ์เดิมของเด็กส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกตระหนักถึงปัญหาว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็กได้มากขึ้น ช่วยให้ปัญหาให้เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็กมากขึ้นกว่าเดิมได้ และในการตั้งคำถามจะมีส่วนช่วยสะท้อนให้ทราบว่าจากปัญหาที่ผู้วิจัยได้นำเสนอเด็กรู้จักมากขึ้นเพียงใดยกตัวอย่างคำถาม เช่น ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องฝนฟ้าคะนอง จาการนำเสนอภาพปัญหาโรคไข้หวัด ขณะที่เด็กดูภาพเด็กที่เป็นโรคไข้หวัด ผู้วิจัยจะตั้งคำถามถามเด็กว่า ใครเคยเป็นโรคไข้หวัดบ้าง ตอนเป็นโรคไข้หวัดมีอาการอย่างไรบ้างเล่าให้เพื่อนๆ ฟังหน่อย หากเด็กส่วนใหญ่สามารถบอกถึงอาการของโรคไข้หวัดได้มากและชัดเจนแสดงว่าปัญหาที่ผู้วิจัยนำเสนอเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก และเด็กสามารถเข้าใจและเข้าถึงปัญหาที่นำเสนอได้ แต่หากเด็กไม่สามารถบอกได้ว่าอาการของโรคเป็นอย่างไรบ้างเมื่อเป็นแล้วส่งผลกระทบต่ออย่างไร ครูควรอธิบายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรคไข้หวัดเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กทราบและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเชื่อมโยง

กับกิจกรรมในขั้นที่ 2 ต่อไปได้ เนื่องจากปัญหาที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในแต่ละสัปดาห์นั้นเป็นปัญหาที่ตั้งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ของโรงเรียนจึงมีความจำกัดในเรื่องของการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 1 ให้สามารถสัมผัสถึงปัญหาด้วยตนเองได้ เช่น ในหน่วยคมนาคม ผู้วิจัยได้นำเสนอปัญหาเรื่องอุบัติเหตุจากการโดยสารรถ ซึ่งไม่สามารถจัดกิจกรรมพาเด็กไปพบเห็นผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือรับฟังจากประสบการณ์ของผู้ที่เคยประสบอุบัติเหตุได้จากสถานการณ์จริง ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องใช้ภาพในการนำเสนอแทนการให้เด็กได้พบเห็นจริง ซึ่งอาจจะยังทำให้เด็กเกิดความตระหนักถึงปัญหาได้ในระดับหนึ่งแต่ในความเป็นจริงแล้วหากครูสามารถจัดกิจกรรมที่เข้าถึงความรู้สึกและให้เด็กได้มีความรู้สึกร่วมกับปัญหานั้นๆ ได้มากเท่าไรการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นต่อไปก็จะง่ายขึ้น โดยที่ไม่จำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมเด็กก็สามารถทำความเข้าใจร่วมกันทั่วถึงทุกคน จากการวิจัยทางผู้ไม่สามารถสร้างสถานการณ์หรือพาเด็กไปพบเจอกับปัญหาจริงๆ

ในการวิจัยผู้วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกภาพโดยภาพที่ใช้ต้องแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่กำลังปฏิบัติได้อย่างชัดเจน แสดงถึงอารมณ์ของคนในภาพได้อย่างชัดเจนเช่น เด็กที่เป็นโรคไข้หวัดสีจะแสดงสีหน้าบ่งบอกได้ว่าเด็กไม่มีความสุขซึ่งอาจจะดูได้จากในเด็กในภาพกำลังร้องไห้เนื่องจากเป็นโรคไข้หวัด การเลือกใช้ภาพที่ชัดเจนโดยสามารถสะท้อนให้สัมผัสถึงปัญหาได้มากเท่าไร ก็จะช่วยให้เด็กนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการทำกิจกรรมในขั้นที่ 2 ได้เข้าใจและง่ายขึ้นมากเท่านั้น

ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน (สมมุติ) จากการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 2 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กสามารถบอกได้ว่าภาพใดเป็นปัญหา รวมถึงสามารถบอกถึงพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้เริ่มจากการนำภาพปัญหาและผลกระทบในขั้นที่ 1 นำเสนอให้เด็กดูอีกครั้งและให้เด็กเลือกตอบว่าภาพใดเป็นภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นให้เด็กแบ่งกลุ่มเพื่อช่วยกันแยกรูปภาพพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่เป็นสาเหตุของปัญหา และภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยในการแก้ปัญหา ร่วมกัน จากการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า กิจกรรมที่ 1 มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถทำความเข้าใจและแยกแยะพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่เป็นสาเหตุของปัญหาและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น โดยยิ่งครูสามารถสื่อให้เด็กเกิดความตระหนักต่อปัญหาได้มากเท่าไรก็ยิ่งช่วยให้เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 2 ได้ง่ายขึ้น และในการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้นำเสนอภาพที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำอย่างชัดเจนทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการขาดวินัยในตนเองและพฤติกรรมในการมีวินัยในตนเอง ส่งผลให้เด็กทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดและสามารถแยก

ภาพได้ง่ายและถูกต้องยิ่งขึ้น ในการจัดจัดการเรียนรู้ช่วงสัปดาห์แรกนั้น ผู้วิจัยควรมีการอธิบายภาพแต่ละภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและอธิบายคำสั่งถึงสิ่งที่ต้องทำซ้ำๆ เพื่อให้เด็กจำและไม่ลืมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง โดยระหว่างที่เด็กกำลังเข้ากลุ่มปฏิบัติกิจกรรมครูมีการพูดคุยและตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของเด็กให้คิดตามเป็นระยะๆ ยกตัวอย่างคำถามที่ใช้กระตุ้นความคิดเช่น ลองดูดีดีซิว่าภาพใดเป็นภาพพฤติกรรมที่เมื่อเด็กๆ ปฏิบัติแล้วจะก่อให้เกิดปัญหา และลองแยกดูดีดีซิภาพพฤติกรรมใดเมื่อเด็กๆ ปฏิบัติแล้วสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นต้น และในการเฉลยคำตอบร่วมกันเพื่อให้เด็กได้มีการตรวจสอบความคิดของตนเองตามสิ่งที่เลือกไปแล้ว ผู้วิจัยจะไม่เฉลยคำตอบว่าถูกหรือผิด โดยทันที แต่จะใช้วิธีการตั้งคำถามย้อนกลับให้เด็กได้คิดและแสดงเหตุผลที่เลือกภาพดังกล่าว เช่น ในหน่วยอ่างเก็บน้ำคลองหลา ผู้วิจัยได้เสนอปัญหาแม่น้ำเน่าเสีย โดยมีภาพพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่เด็กได้เลือกไว้คือภาพคนในชุมชนทิ้งขยะในแม่น้ำและภาพโรงงานกำลังปล่อยน้ำเสียในการเฉลยคำตอบ ผู้วิจัยตั้งคำถามถามเด็กว่า เหตุใดจึงคิดว่าภาพนี้เป็นสาเหตุของปัญหา เด็กก็จะตอบว่าเพราะขยะและน้ำเสียที่คนทิ้งและปล่อยลงสู่น้ำสกปรก จึงก่อให้เกิดปัญหาแม่น้ำเน่าเสียตามมาได้

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามถามต่อว่าคำตอบที่เด็กๆ ได้เลือกไว้เป็นคำตอบที่ถูกต้องหรือไม่ เมื่อเด็กสามารถบอกเหตุและผลของภาพที่เลือกได้เด็กก็จะสามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเองว่าสิ่งที่ตนเลือกถูกต้องหรือไม่ หากเด็กสามารถเลือกภาพพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่เป็นสาเหตุของปัญหา และภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องก็จะส่งผลให้เด็กสามารถกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 3 ได้ง่ายขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค) จากการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 3 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กสามารถกำหนดเป้าหมายของพฤติกรรมที่ช่วยแก้ปัญหาโดยเลือกจากพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 มาทำการพิสูจน์ความจริงว่าพฤติกรรมที่เด็กได้เลือกไว้ในขั้นที่สองนั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ด้วยการแสดงบทบาทสมมติและการลงมือปฏิบัติจริง จากการจัดการเรียนรู้พบว่าเด็กจะเข้าใจและสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีวินัยในตนเองได้นั้น ทางผู้วิจัยได้มีการกำหนดสถานการณ์เพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นรูปธรรมและสมจริงให้เด็กสามารถจับต้องและมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงตามพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่สามารถช่วยแก้ปัญหาที่ได้เลือกไว้ จะส่งผลให้เด็กสามารถตัดสินใจที่เลือกได้ว่าถูกต้องหรือไม่รวมถึงสามารถหาคำตอบให้กับตนเองได้ว่าสิ่งที่เด็กได้เลือกปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่เมื่อปฏิบัติแล้ว ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่นได้จริง ก็จะส่งผลให้เด็กเกิด

ความรู้สึกที่อยากจะนำพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ก่อให้เกิดผลดีดังกล่าวนั้น นำไปใช้ปฏิบัติ ในกิจวัตรประจำวันได้อย่างถูกต้องต่อไปได้ ยกตัวอย่างเช่น ในหน่วยฤดูฝนซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอ ปัญหาเรื่องโรคไข้หวัดจากกิจกรรมในชั้นที่ 2 เด็กได้แยกพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองไว้ 3 พฤติกรรมได้แก่ เด็กกำล้างการล้างมือให้สะอาดเพื่อป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย เด็กกำล้างกรร้อมเมื่อ ฝนตก เด็กกำล้างใส่หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคไข้หวัด ซึ่งในการแสดง บทบาทสมมติและการสร้างสถานการณ์นั้น ทางผู้วิจัยได้มีการกำหนดสถานการณ์ให้มีความสมจริง เช่น เมื่อฝนตก ผู้วิจัยจะใช้กระบอกฉีดน้ำฉีดน้ำโดยสมมติว่านี่คือละอองฝน ให้เด็กคิดว่าจะทำ อย่างไรไม่ให้เปียกฝน โดยผู้วิจัยมีร้อมให้เด็กได้ใช้ร่วมในการแสดงบทบาทสมมติโดยเมื่อเด็ก เลือกร้อมเด็กก็จะพิสูจน์ได้ว่าร้อมสามารถช่วยกันฝนได้ เมื่อเด็กๆ ไม่เปียกฝนเราก็มีโอกาสเป็นหวัด น้อยลง ผู้วิจัยสามารถสังเกตถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมได้ว่าเดิมเด็กทุกคนรู้ว่าร้อมสามารถ กันฝนไม่ให้เปียกได้ แต่แต่เด็กก็ยังไม่นิยมใช้ร้อมเมื่อฝนตกโดยเด็กมักจะวิ่งตากฝนมากกว่าเลือกร้อม ใช้ร้อมเมื่อฝนตก หลังจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นที่ 3 เด็กทราบแล้วว่าหากเปียกฝนจะส่งผลทำให้เด็ก เป็นโรคไข้หวัดได้ ผู้วิจัยพบว่าเด็กให้ความสำคัญกับการป้องกันตนเองจากการเปียกฝนมากขึ้น โดย สังเกตได้จากเด็กให้ความสำคัญกับการพกพาและเสื่อกันฝนมาโรงเรียนมากขึ้นหลีกเลี่ยงและ ระมัดระวังไม่ให้โดนฝนมากขึ้นเป็นต้น จากพฤติกรรมที่เด็กเลือกไว้ในชั้นที่ 2 นำมาสู่การกำหนด เป้าหมายในชั้นที่ 3 ผู้วิจัยค้นพบว่าหากเด็กสามารถผ่านความเข้าใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมใน ชั้นที่ 1 และ 2 ได้อย่างถูกต้องก็จะส่งผลให้เด็กสามารถถ่ายทอดและเลือกที่จะแสดงออกถึง พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในชั้นที่ 3 ได้อย่างถูกต้องด้วยเช่นกัน ในบางปัญหาของหน่วยการ เรียนรู้เด็กอาจยังแสดงพฤติกรรมได้ไม่ชัดเจนหรือยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจะมีการควบคุม ไม่ให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่นอกเหนือจากการทำกิจกรรมเช่น เล่นหรือขอกล้อกันนอกเหนือจาก กิจกรรมที่กำหนด เช่น กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติในหน่วยคมนาคม ผู้วิจัยได้นำเสนอปัญหา อุบัติเหตุที่เกิดจากการโดยสารรถ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ในชั้นที่ 3 เด็กต้องแสดงบทบาทสมมติ โดยให้นักเรียนส่วนหนึ่งแสดงเป็นรถชนิดต่างๆ และมีนักเรียนส่วนหนึ่งแสดงเป็นผู้โดยสาร

จากการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเด็กจะเกิดความรู้สึกตื่นเต้น เมื่อผู้วิจัยให้เด็กต่อตัวกัน เป็นรถชนิดต่างๆ และให้เด็กคิดว่ากำลังวิ่งอยู่บนท้องถนนเด็กมักจะเล่นกันนอกบทบาท ผู้วิจัยจะ คอยควบคุมอย่างใกล้ชิด โดยการกำหนดสถานการณ์เพื่อเป็นกรอบให้เด็กสามารถปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้อง เช่น ผู้วิจัยกำหนดให้รถวิ่งรอบถนน 1 รอบ โดยสมมติว่าพื้นในห้องเรียนเป็นท้องถนนและ จอดรับผู้โดยสารตามจุดที่ครูเตรียมไว้ให้สมมติว่าเป็นป้ายสำหรับให้รถโดยสารจอดรับผู้โดยสาร ขณะและผู้โดยสารขึ้นรถแล้ว ผู้วิจัยจะกำหนดสถานการณ์ต่อไปไม่ควรเว้นช่วงให้เด็กเล่นมาก

จนเกินไป โดยให้ผู้โดยสารแสดงพฤติกรรมการมีวินัยเช่น ไม่เอามือยื่นออกนอกตัวรถหรืออาจกำหนดให้เด็กลองแสดงพฤติกรรมเอามือยื่นออกนอกตัวรถเพื่อให้เด็กได้ทราบว่าการปฏิบัติแล้วพฤติกรรมแบบใดส่งผลดีและไม่ดีตามมา การกำหนดสถานการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองได้เรียนรู้สิ่งที่ถูกและผิดด้วยตนเองก็จะช่วยให้เด็กเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเลือกปฏิบัติตามตามสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องต่อไปได้ด้วยตัวเอง

ในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ในแต่ละขั้นของการจัดการเรียนรู้ล้วนมีความสำคัญและเชื่อมโยงกันทั้ง 3 ขั้น โดยเฉพาะในขั้นแรกหากเด็กเรียนรู้และตระหนักถึงปัญหาได้มากเท่าไร ก็จะส่งผลให้เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมในขั้นต่อไปได้อย่างราบรื่น ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญและจัดการเรียนรู้ให้มีความชัดเจนและสื่อให้เด็กสามารถเข้าใจถึงกิจกรรมนั้นๆ ได้มากที่สุดในทุกขั้นของการจัดการเรียนรู้ก็จะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

จากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจทั้ง 3 ขั้นสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง 3 เรื่องได้เพิ่มมากขึ้นได้ โดยวินัยในตนเองที่เกิดง่ายที่สุดคือ การตรงต่อเวลา รองลงมาคือ เรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง และการรักษาความสะอาด ตามลำดับ โดยสิ่งสำคัญของการสร้างวินัยในตนเองจะสามารถเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจทั้ง 3 ขั้นต้องมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ส่งผลให้เด็กเกิดการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลกันสามารถคิดตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ด้วยตนเองได้ในที่สุด ส่งผลให้พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเด็กเกิดพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสุคนธ์ สินธพานนท์ (2552) ได้กล่าวว่า วิธีคิดตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจเป็นวิธีคิดตามหลักพุทธธรรม หรือวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจัดได้ว่าเป็นวิธีคิดที่ใช้ปัญญาเจริญงอกงามยิ่งขึ้น นำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นทางแห่งความดับทุกข์และทำให้เกิดการศึกษาต่อไป นับได้ว่าเป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธี เป็นส่วนสำคัญของการศึกษาหรือการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาปัญญา ทำให้สามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่พึงงามได้ต่อไปในอนาคต และยังสอดคล้องกับดาร์วิน อูทัยพยัคฆ์ (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามค้นคิดการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ขั้นของอริยสัจเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ในที่สุด

2. พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ในการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ทำการส่งเสริมพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง 3 เรื่องได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการรักษากระบือยบ/ข้อตกลง ซึ่งจะสอดแทรกพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ซึ่งผลการวิจารณ์มีดังต่อไปนี้

การตรงต่อเวลา จากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจทางผู้วิจัยได้ทำการส่งเสริมพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องตรงต่อเวลาในกิจกรรมแต่ละขั้น ผลการจัดการเรียนรู้ในช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการดูแลและตักเตือนให้เด็กปฏิบัติตามและกิจกรรมให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดได้ เนื่องจากเด็กยังไม่มีความคุ้นเคยกับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจและประกอบกับเด็กยังไม่มีความวินัยในตนเองอยู่มาก ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมดูแลให้เด็กรู้จักเรื่องของการตรงต่อเวลามากเป็นพิเศษ โดยการดูแลไม่ให้เด็กพูดคุยหรือเล่นกันขณะปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้เด็กรู้จักผลเสียของการปฏิบัติงานหรือกิจกรรม เพื่อให้ตรงต่อเวลาที่กำหนด จากการปฏิบัติงานและกิจกรรมจริงภายในห้องเรียน และหลังจากการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นทางผู้วิจัยจะมีการเชื่อมโยงพฤติกรรมในเรื่องของการตรงต่อเวลาให้เด็กได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของการตรงต่อเวลาในขั้นสรุปด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการคมนาคมผู้วิจัยได้สอดแทรกความรู้ในเรื่องการตรงต่อเวลาเข้ากับปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดจากการโดยสารรถ โดยเริ่มจากการตั้งคำถามถามเด็กว่าการตรงต่อเวลามีความสำคัญหรือไม่ในการโดยสารรถไปในที่ต่างๆ เด็กมักจะตอบได้ว่าสำคัญแต่ยังอธิบายเหตุผลไม่ได้มากนัก ผู้วิจัยได้สอดแทรกให้เด็กเห็นประโยชน์ของการตรงต่อเวลา โดยผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างสถานการณ์หากเด็กต้องไปโรงเรียนในตอนเช้า แต่เด็กตื่นสายและกำลังจะไปโรงเรียนไม่ทันเวลา การแสดงพฤติกรรมรีบร้อนทำขณะเด็กวิ่งขึ้นรถอาจส่งผลให้เด็กพลัดตกลงมาได้ หากเด็กๆไม่ยอมให้เกิดอุบัติเหตุขณะโดยสารรถควรทำอย่างไร เด็กก็จะสามารถตอบพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติต่อไปได้ว่าเราควรตื่นเช้าเพื่อจะได้ไม่ต้องรีบร้อนเพื่อไปโรงเรียนให้ทันเวลา และยังสามารถลดความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้อีกด้วย ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมวินัยในตนเองในเรื่องการตรงต่อเวลาครูไม่ควรบังคับให้เด็กทำงานให้เสร็จสิ้นทันเวลา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชื่อมโยง ขั้นทั้ง 3 ของการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่เด็กได้เรียนรู้และซึมซับในแต่ละสัปดาห์มาใช้ในการเชื่อมโยงให้เด็กเกิดความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลและเรียนรู้ที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยตนเอง เช่น เมื่อเด็กส่งงานหรือปฏิบัติกิจกรรมไม่เสร็จสิ้นทันเวลาครูอาจใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดในช่วงแรกโดยถามเด็กว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไรต่อตัวเด็กบ้าง เราจะทำอย่างไรให้ปัญหานี้หมดไป ผู้วิจัยจะให้เด็กช่วยกันคิดร่วมกันและนำข้อสรุปที่ได้ไปทดลองปฏิบัติในการทำงานหรือกิจกรรม

ในหน่วยการเรียนรู้ต่อไป วิธีดังกล่าวจะช่วยให้เด็กมีการปรับพฤติกรรมได้อย่างถาวรมากกว่าการบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้องแต่ไม่มีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับนฤมล เนียมหอม (2549) ได้กล่าวว่า การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีไม่เป็นที่ยอมรับโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับโดยการปฏิบัตินี้เป็นสิ่งที่ส่งผลดีต่อตนเองและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และยังสอดคล้องกับ

Gordon and Browne (1996) ที่ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมหนึ่งที่น่าไปสู่การมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย คือ การเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา (Becoming a problem solver) พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ได้แก่ การใช้เหตุผล การทำความเข้าใจการมองสถานการณ์อย่างแตกต่าง ความสามารถในการเจรจาตกลง และการระบุถึงข้อขัดแย้งและการเรียนรู้ที่จะตระหนักความเป็นตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง (Learning self-awareness and confidence) พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ได้แก่ การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น การกล้าแสดงออกการยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ใหม่ ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ การแสดงออกทางวาจาว่าชอบหรือไม่ชอบ การตระหนักถึงร่างกายของตนที่พัฒนาขึ้น และการรู้จักตนเอง

การรักษาความสะอาด จากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจทางผู้วิจัยได้ทำการส่งเสริมพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาดในกิจกรรมแต่ละขั้นของอริยสัจ โดยผู้วิจัยได้เริ่มจากการเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กด้วยการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง เช่น เก็บขยะทุกครั้งเมื่อพบเห็น รักษาความสะอาดในห้องเรียน และเริ่มชักชวนเด็กให้ช่วยกันปฏิบัติร่วมกับครู โดยเริ่มแรกเด็กอาจยังไม่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองเนื่องจากยังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาด เมื่อเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจทางผู้วิจัยได้มีการสอดแทรกภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องของความสะอาดที่มีการเชื่อมโยงกับปัญหาและผลกระทบให้เด็กเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาดมากขึ้น จากการที่ผู้วิจัยได้ฝึกให้เด็กรู้จักการรักษาความสะอาดโดยเริ่มจากสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและผลกระทบเพื่อให้เกิดความตระหนักและนำไปสู่การเลือกปฏิบัติได้ด้วยตนเองต่อไป ในเรื่องของการรักษาความสะอาดทางผู้วิจัยจะเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงเนื่องจากการปฏิบัติสามารถทำให้เด็กเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนที่สุด ผู้วิจัยจะมีการใช้คำถามชี้นำเพื่อให้เด็กเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการรักษาความสะอาดร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น หลังจากที่เด็กช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยจะตั้งคำถามถามเด็กว่า ห้องเรียนก่อนหน้าที่เราจะช่วยทำความสะอาดกับห้องเรียนที่เราช่วยกันทำความสะอาดตอนนี้ห้องเรียนแบบไหนน่าอยู่กว่ากัน หรือห้องเรียนที่ทำความสะอาดแล้วดีกว่าห้องเรียนที่ยังไม่ทำความสะอาด

อย่างไร เด็กๆชอบอยากให้ห้องเรียนเป็นอย่างไร และจะอย่างไรเราถึงจะมีห้องเรียนที่น่าอยู่แบบ นี้ตลอดไปเป็นต้น นอกจากการรักษาความสะอาดห้องเรียนแล้วทางผู้วิจัยยังได้ส่งเสริมให้เด็กเริ่ม ดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายตนเองด้วยโดยทางผู้วิจัยมีความคิดว่านอกเหนือจากเรื่องการ รักษาความสะอาดภายในห้องเรียนแล้วเด็กควรรู้จักการรักษาความสะอาดร่างกายของตนเองด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญหากเด็กสามารถรักษาความสะอาดร่างกายของตนเองซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็กได้ ก็จะส่งผลให้เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะรักษาความสะอาดทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ การจะ ปลูกฝังให้เด็กเกิดวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาดได้นั้น ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่เปิด โอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองซ้ำๆ ร่วมด้วยจะส่งผลให้เด็กเกิดวินัย ได้เร็วยิ่งขึ้นสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (2538) หลักของการสร้างความเคยชิน การฝึกวินัยที่ดี ที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ ต้องเริ่มจากการยอมรับว่ามนุษย์ส่วนใหญ่อยู่ด้วยความเคยชิน การสร้างวินัยจึงต้องทำให้วินัยเป็นพฤติกรรมที่เคยชิน โดยพยายามเอาพฤติกรรมที่ดี ที่มีวินัยให้เด็ก ทำเป็นครั้งแรกก่อน หลังจากนั้นเมื่อทำบ่อยๆ ซ้ำๆ ก็จะเกิดความเคยชิน และเป็นวิถีชีวิตในที่สุด การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง จากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจทาง ผู้วิจัยได้ทำการส่งเสริมพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลงใน กิจกรรมแต่ละขั้นของอริยสัจ โดยผู้วิจัยได้เริ่มจากการให้เด็กท่องกฎระเบียบข้อตกลงก่อนการทำ การจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้น เพื่อให้เด็กได้ทบทวนและสามารถจดจำข้อตกลงและสามารถนำไป ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไปได้ และในระหว่างการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้เริ่มจากการ ดูแลและตักเตือนเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมขาดวินัยในตนเองในช่วงสัปดาห์แรก เพื่อให้เด็กได้มีการ ปรับตัวโดยเริ่มจากการลดพฤติกรรมขาดวินัยในตนเองให้น้อยลงก่อนนำไปสู่การเสริมสร้าง พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (2538) ได้กล่าวไว้ว่าครูต้องช่วยให้ เด็กลดพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ประกอบกับการช่วยให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดี เป็นที่ยอมรับ ของสังคม แล้วสนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีซ้ำๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยในที่สุด ในการควบคุมชั้นเรียนทางผู้วิจัยจะให้ความรู้เป็นกันเองเพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจและกล้าที่จะ แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ โดยผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการ เรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นได้นั้น เด็กต้องอยู่ในสภาพอารมณ์ที่ ไม่กดดัน ไม่เครียดโดยผู้วิจัยได้ จัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ครูไม่ควรดุเด็กเมื่อเด็กทำผิดแต่ควรใช้เหตุผลพูดคุยกับเด็ก แทนการทำโทษ ให้เด็กได้เข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและผลกระทบที่เกิดจากการกระทำให้เด็กเข้าใจ ว่าเหตุใดจึงไม่ควรปฏิบัติโดยให้เด็กได้คิดและตอบได้ด้วยตนเองว่าสิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อไม่ก่อให้เกิด

ปัญหาควรทำอย่างไรจะไม่มีการบังคับเด็กรให้ปฏิบัติโดยเด็ดขาด ซึ่งถือได้ว่าเป็นการฝึกคิด
แก้ปัญหาตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรรณิกา พงเลิศวุฒิ (2546) ได้กล่าว
ว่า ความสามารถของบุคคลในการใช้ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้าใจ
อย่างมีเหตุผล สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยตระหนักถึง
คุณค่าในการปฏิบัติ เป็นการกระทำโดยสมัครใจไม่มีการบังคับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถสรุปได้ว่า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากร คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนบ้านต้นสำน จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งหมด 28 คน โดยใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเป็นเวลา 8 สัปดาห์

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวจัดกระทำ คือ กิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นของแบบอริยสัจ

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมกรรมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
2. แบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
3. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

วิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สมมติฐานการวิจัย

ผลการจัดการเรียนการสอนตามรู้ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมกรรมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่เพิ่มมากขึ้นได้

ผลการวิจัย

จากการจัดการเรียนรู้อตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ผู้ได้สรุปผลผลการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยใช้ภาพสื่อทั้งทางบวกและทางลบพร้อมกับภาพผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภาพโดยปัญหาที่กำหนดขึ้นนั้น เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เกี่ยวข้องกับวินัย และเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการตัดสินใจและบอกได้ว่าภาพใดเป็นปัญหาจากภาพสื่อทั้งทางบวกและทางลบในขั้นที่ 1 และหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยใช้ภาพสื่อพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองที่เป็นสาเหตุของปัญหาและภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหา โดยพฤติกรรมในภาพนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และในภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองจะมีการแสดงออกถึงการมีวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง เพื่อให้เด็กสามารถบอกได้ว่าปัญหาคืออะไร และมีสาเหตุเกิดจากพฤติกรรมใด และได้ทราบถึงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 3 ได้ต่อไป

ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค)

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เด็กเป็นการค้นพบวิธีแก้ปัญหาด้วยการกำหนดเป้าหมาย จากภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในขั้นที่ 2 นำไปสู่การทดลองและค้นพบความจริงว่าพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่เด็กคิดว่าช่วยแก้ปัญหาได้นั้น สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ผ่านการทดลองปฏิบัติจริงและแสดงบทบาทสมมติ เด็กจะได้ค้นพบความจริงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ก่อให้เกิดเป็นความรู้และนำไปสู่การสรุปผลที่ค้นพบด้วยการนำเสนอสิ่งที่ค้นพบหน้าชั้นเรียนและสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองวิธีใดบ้างที่เด็กฯ โดยแสดงออกผ่านตอบคำถามร่วมกับเพื่อนในห้องและวาดภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหาได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน และวิธีที่เด็กค้นพบด้วยตนเองสามารถนำไปสู่การเลือกแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

ความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

จากผลการจัดการเรียนรู้พบว่า เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของ อริยสัจมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยสรุปผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อ พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การตรง ต่อเวลา 2) การรักษาความสะอาด 3) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง มีรายละเอียดต่อไปนี้ ก่อนการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยมีความเข้าใจการมีวินัยในตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.32 ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.70 และหลังการทดลองจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจมี ค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 12.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.51 ซึ่ง แตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเอง เรื่องการตรงต่อเวลาก่อนการทดลองเท่ากับ 2.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.84 และหลัง การทดลองจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยด้าน การตรงต่อเวลาเท่ากับ 4.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.78 ซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการ ทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาด ก่อนการทดลองเท่ากับ 2.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.81 และหลังการทดลองจัดการ เรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาความ สะอาดเท่ากับ 4.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.69 ซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลงก่อน การทดลองเท่ากับ 2.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.71 และหลังการทดลองจัดการเรียนรู้ ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษากฎระเบียบ/ ข้อตกลงเท่ากับ 4.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.63 ซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูง กว่าก่อนการทดลองซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐม

จากผลการจัดการเรียนรู้พบว่า เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของ อริยสัจมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยสรุปผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อ พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การตรง ต่อเวลา 2) การรักษาความสะอาด 3) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง มีรายละเอียดต่อไปนี้ ก่อน การทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองมีค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 2.85

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.50 และหลังการทดลองจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในตนเองของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 5.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.54 ซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาก่อนการทดลองเท่ากับ 5.14 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.23 และหลังการทดลองจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการตรงต่อเวลาเท่ากับ 10.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.80 ซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาความสะอาดเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 4.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.03 และหลังการทดลองจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาความสะอาดเท่ากับ 9.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.29 ซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผลการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเรื่องการรักษาถูระเบียบ/ข้อตกลงก่อนการทดลองเท่ากับ 4.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.21 และหลังการทดลองจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีค่าเฉลี่ยความเข้าใจในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการรักษาถูระเบียบ/ข้อตกลงเท่ากับ 9.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.57 ซึ่งแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการบันทึกพฤติกรรมเด็กระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ สามารถสรุปได้ว่าเด็กมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามถูระเบียบ/ข้อตกลงเพิ่มมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น ได้ด้วยตัวของตนเอง ถือได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจสามารถส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเองได้ด้วยความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากความคิดของเด็กเอง เมื่อเด็กสามารถทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองแล้ว ก็จะส่งผลให้เด็กเกิดความตระหนักและเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาให้หมดไป ด้วยการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหานั้นๆ สิ่งที่ครูสามารถสังเกตได้ว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของเด็กที่ได้รับการจัดการกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจเป็นพฤติกรรมที่ถาวร โดยเมื่อเด็กรู้แล้วว่าพฤติกรรมใดปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดปัญหาเด็กก็จะไม่ปฏิบัติอีก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นจะมีความเชื่อมโยงทั้ง 3 ขั้น โดยเริ่มจากขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่ทำให้เด็กรู้ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากปัญหาก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นขั้นของการค้นหาพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุของปัญหารวมถึงพฤติกรรม

ที่ช่วยในการแก้ปัญหาได้ เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายในการพิสูจน์และค้นหาความจริงว่า พฤติกรรมเด็กคิดว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาได้นั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ ผ่านการ ทดลองปฏิบัติจริงและแสดงบทบาทสมมติเพื่อพิสูจน์ความจริงพร้อมทั้งสรุปผลที่ได้นำไปใช้เป็น แนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนำไปสู่การมีวินัยในตนเองด้วยตัวเองต่อไป ซึ่งจากการ จัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจตลอด 8 สัปดาห์ที่ผ่านมาเด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการ มีวินัยทั้ง 3 เรื่องเพิ่มมากขึ้น โดยเด็กสามารถคิดเชื่อมโยงและทำความเข้าใจกิจกรรมในแต่ละขั้น ของการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจได้และสามารถนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้เกิดวินัยทั้ง 3 ด้านได้ โดยผลการสังเกตสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ เด็กได้จากตัวอย่างพฤติกรรมดังต่อไปนี้

การตรงต่อเวลา เช่น เมื่อเด็กพูดคุยและเล่นกันขณะทำงานจะส่งผลให้เด็กทำงานไม่เสร็จ ตรงเวลา เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ว่าการไม่พูดคุยและกันขณะทำงานจะทำให้เด็กมีเวลาทำงานเต็มที่ ส่งผลให้เด็กทำงานเสร็จตรงเวลาได้ เมื่อครูมอบหมายงานให้เด็กจะตั้งใจทำงานมากขึ้นพูดคุยและ เล่นกันน้อยลง ครูสังเกตได้ว่าเด็กจะมีการพูดคุยกันในเรื่องที่ครู

การรักษาความสะอาด เช่น หลังจากที่เด็กได้เกิดการเรียนรู้ว่ามีมือที่สกปรกจะทำให้เด็กเสี่ยง ต่อการติดโรคต่างๆ ได้และการล้างมือที่ถูกวิธีจะช่วยให้เด็กปลอดภัยไม่เสี่ยงต่อการติดโรค เด็กก็จะ จำวิธีการล้างมือที่ถูกวิธีไปปฏิบัติทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน โดยเด็กจะกลับมาเล่าให้ครูฟังที่โรงเรียน เสมอว่าเขาได้ล้างมือเหมือนที่ครูได้สอนที่บ้าน และครูสามารถสังเกตได้ว่าก่อนรับประทานอาหาร กลางวันเด็กได้นำวิธีการล้างมือที่ครูเคยสอนไปปฏิบัติทุกวันก่อนที่จะรับประทานอาหาร

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง เช่น ในขณะที่ครูสอนหากเด็กไม่ตั้งใจเรียนก็จะส่งผล ให้เด็กไม่สามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ทำให้เด็กเกิดความท้อแท้เมื่อต้องทำงาน เนื่องจากไม่ทราบว่าต้องปฏิบัติงานอย่างไร ส่งผลให้ทำงานผิดพลาดและทำงานได้ล่าช้ากว่าเพื่อน ร่วมชั้นคนอื่นๆ หลังจากที่เด็กได้พบเจอกับปัญหาที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี เด็กก็จะเกิด การเรียนรู้ได้ด้วยตนเองว่าหากต้องการให้ปัญหาหมดไปเด็กควรแสดงพฤติกรรมที่ดีโดยตั้งใจเรียน ขณะที่ครูสอน ก็จะส่งผลให้เด็กสามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนได้อย่าง ถูกต้องในที่สุด ครูสังเกตได้ว่าในช่วงสัปดาห์ที่ 3-8 ครูไม่ต้องอธิบายงานหรือกิจกรรมซ้ำๆ หรืออ ควบคุมชั้นเรียนได้ยากเหมือนช่วงสัปดาห์แรก หลังจากเด็กได้ซึมซับและเรียนรู้พฤติกรรมที่มี

วินัยในตนเองรวมถึงวิธีแก้ปัญหาต่างๆ จากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังแล้วการควบคุมชั้นเรียนได้ง่ายขึ้น

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ไม่ได้มีประโยชน์แค่ช่วยให้เด็กรู้จักพฤติกรรมกรรมกรมีวินัยในตนเองหรือรู้วิธีแก้ปัญหาในเรื่องที่ครูสอนเท่านั้น แต่ยังสามารถปลูกฝังวินัยในตนเองในตัวเด็กให้เกิดขึ้นได้ ทำให้เด็กสามารถนำพฤติกรรมกรรมกรมีวินัยในตนเองและวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปตามขั้นของอริยสัง ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัง ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมกรมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัง ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมกรมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยดังนี้ สำหรับครูปฐมวัยดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนอาจให้เด็กสำรวจปัญหาที่เด็กในห้องสนใจมาใช้ในจัดกิจกรรม แทนการให้ครูเป็นผู้กำหนดจากหน่วยการเรียนรู้ เนื่องจากการที่ครูกำหนดปัญหาให้ นั้น ปัญหาบางเรื่องอาจไกลตัวเด็กส่งผลให้เด็กสนใจกับปัญหาได้ยาก เนื่องจากเด็กอาจยังไม่เคยมีประสบการณ์พบเจอกับปัญหาที่ครูกำหนดด้วยตนเองได้ ดังนั้นการเลือกปัญหาจากความสนใจของเด็กจะส่งผลให้เด็กให้ความสนใจกับปัญหาและก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กได้โดยตรงเนื่องจากเป็นปัญหาที่มาจากความสนใจที่เด็กเป็นผู้เลือกจากประสบการณ์ที่เด็กได้เคยพบเจอด้วยตนเองโดยตรง
2. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของปัญหาที่ครูจะนำมาใช้สอน รวมถึงศึกษารูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ก่อนการจัดกิจกรรม จะช่วยให้ครูเข้าใจและเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับการแก้ปัญหาในแต่ละขั้นของอริยสังได้

3. การเลือกใช้ภาพที่มีการแสดงถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีวินัยในตนเองและพฤติกรรมการขาดวินัยในตนเองอย่างชัดเจนจะช่วยเด็กเข้าใจกิจกรรมที่ครูสอนได้ง่ายขึ้น

4. การเลือกนำเสนอปัญหาในชั้นที่ 1 ครูอาจจัดกิจกรรม โดยการจัดสถานการณ์หรือพาเด็กไปสัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้เด็กสามารถสัมผัสและเกิดความรู้สึกว่าปัญหานั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวก่อให้เกิดความรู้สึกตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากกว่าการดูปัญหาจากภาพ ยิ่งเด็กเข้าถึงปัญหาได้มากเท่าไรก็จะส่งผลให้การจัดกิจกรรมในชั้นต่อไปง่ายและส่งผลให้เด็กเกิดวินัยในตนเองได้เร็วขึ้นได้

5. การเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก จากการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของครูควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ จะช่วยกระตุ้นให้เด็กสามารถเข้าใจและซึมซับพฤติกรรมดังกล่าวนำไปปฏิบัติต่อไปได้เร็วขึ้นได้

6. การสอนที่ไม่เข้มงวดและการสร้างบรรยากาศที่ทำให้เด็กมีความสุขไปกับสิ่งครูสอน จะทำให้เด็กเปิดใจยอมรับสิ่งที่ครูสอนมากกว่าการบังคับ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ และกิจกรรมศิลปะ เช่น กิจกรรมการทำอาหาร โดยครูอาจนำปัญหาที่เกิดจากการทำอาหารมาจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา กิจกรรมกลางแจ้ง ครูอาจให้เด็กฝึกการแก้ปัญหาตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจจากปัญหาที่เกิดจากการเล่นร่วมกับเพื่อน เป็นต้น

2. ควรมีการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่ส่งเสริมวินัยในตนเองด้านอื่นๆ เช่น ความซื่อสัตย์ การประหยัคดอดอม เป็นต้น

3. ควรทำการจัดการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับเด็กที่มีอายุ 3-4 ปี เพื่อศึกษาถึงผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจสามารถใช้ส่งเสริมวินัยในตนเองกับเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปีได้ผลที่เพิ่มขึ้นได้หรือไม่

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. 2546. ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545. รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.

เคน จันทรวงษ์. 2546. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ด้วยการสอยแบบอริยสัจและการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม สาขาการมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. 2548. สอนให้เด็กคิด. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดรรารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. 2548. การพัฒนารูปแบบการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชิตีมา จักรเพชร. 2544. ผลของชุดแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ. กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธีราพร กุลนานนท์. 2545. การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

นิตา หงส์วิวัฒน์. 2546. **วินัยรากฐานการพัฒนาเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงแดด.

นรรัชต์ ฝันเชียร. 2551. **การสร้างระเบียบในอนุบาลไม่ไช่ยาก**. (Online) www.ffc.or.th,
20 พฤษภาคม 2553.

นภาพร หาญณรงค์. 2545. **การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

นฤมล เนียมหอม. **การพัฒนากระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมของครูในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดการสะท้อนความคิดและการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2548. **การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัชรี สวานแก้ว. 2545. **จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย ภาควิชาโรงเรียนสาธิตคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล.

พระธรรมปิฎก. 2538. **วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2546. **พุทธธรรมฉบับเดิม**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก

พระขวัญชัย ศรีพรรณ (เกตุรมโม). 2546. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การสอนแบบอริยสัจกับการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักการทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฟูเฟื่อง อินทรสมบัติ. 2547. **คู่มือเลี้ยงลูกให้ถูกรูปร่าง กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจตามแนวทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อริยมรรค.
- วิเชียร วิทยอุดม. 2547. **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: วีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. 2548. **เทคนิคการสอนแบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวนสอบสวนเพื่อการพัฒนา “เบญจลักษณะ”**. กรุงเทพมหานคร: ก้าวใหม่.
- สิริมา กลิ่นกุหลาบ. 2546. **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนลิกกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำง่า** ค่านิยม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุคนธ์ สิ้นชพานนท์. 2552. **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรีนติ้ง.
- สุรางค์ ใค้วตระกูล. 2544. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัค ไหวหากิจ. 2543. **การเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศีลดา แสงคำ. 2549. **คู่มือพัฒนาความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อริสา โสคำภา. 2551. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่า นิทานอีสป ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2548. สร้างวินัยให้ลูกคุณ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศูนย์วิจัยและพัฒนา ครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: ไอ เดีย สแควร์.

Leatzow, N., Neuhauser, C., and Wilms, L. 2542. การสร้างวินัยในชั้นเรียน **Creating Discipling in the Early Childhood Classroom**. แปลโดย พูลสุข กิจรัตน์. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา ลาดพร้าว.

Elite, Nancy. 2542. การสร้างวินัยในชั้นปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.

Charles, C.M. 2002. **Building classroom discipline**. (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.

French, J. R. P., and Raven, B.k. 1960. The bases of social power. In Cartwright, D., and Zander, A (eds.), **Group dynamics: Research and theory**. New York: Harper and Row.

Gartrell, D. 1994. **Aguidance approach to discipline**. New York: Delmar Publishers.

Gootman, M.E. 2001. **The caring teacher's to discipline: Helping young students learn self-control, responsibility and respect**. (2nd ed.). California: Corwin Press.

Gordon, A.M. and Browne, k.w. 1996. **Guiding children in a diverse society Maryland**: Allyn and Bacon.

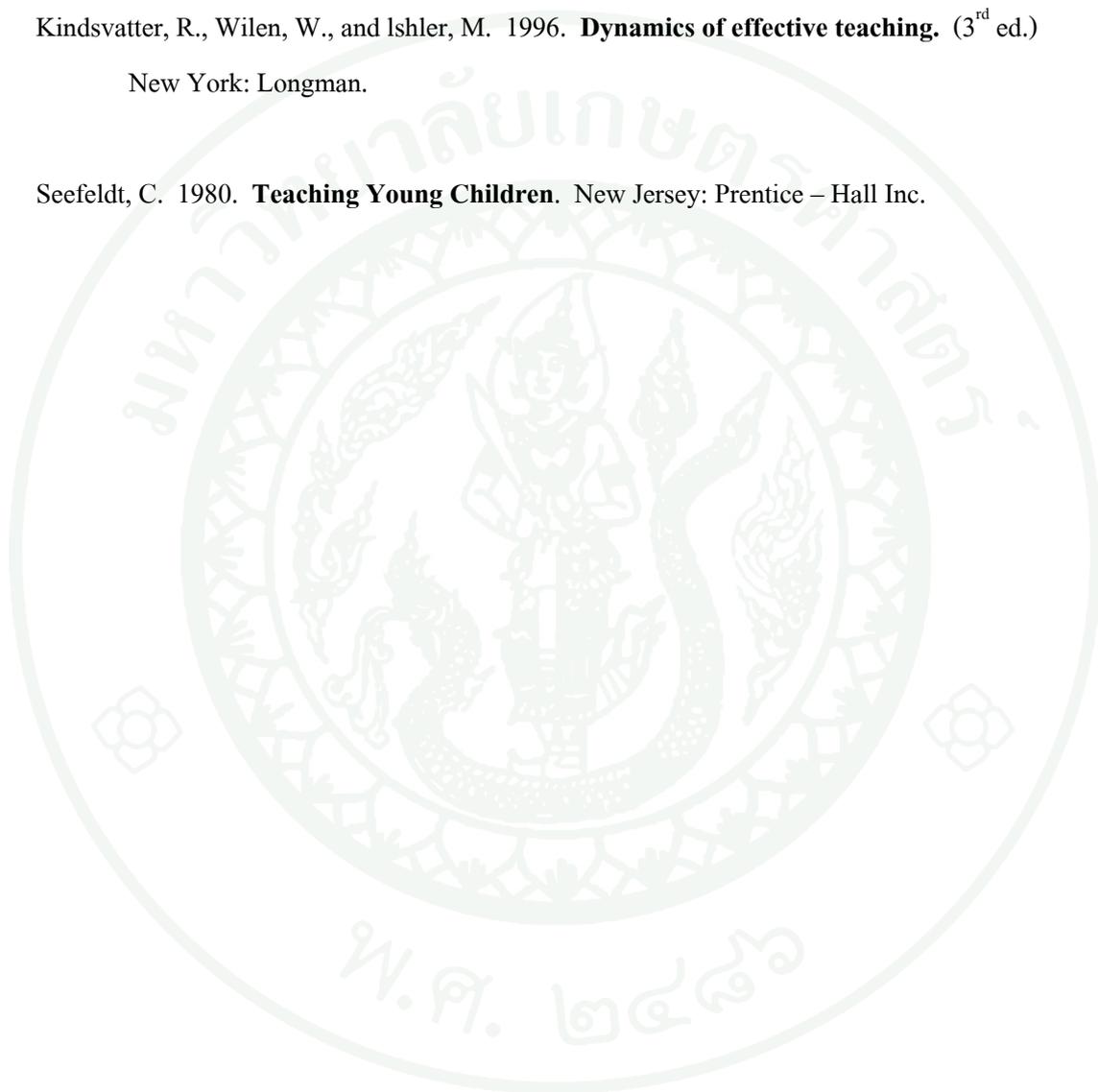
Gordon, T. 1989. **Teaching children self-discipling at hom and school**. New York: times Books.

Hurlock, E.B. 1964. **Child Development.** (5th ed). New York: McGraw-Hill.

Hurlock, E.B. 1964. **Child Development.** (6th ed). Singapre: Mc Graw-Hill.

Kindsvatter, R., Wilen, W., and Ishler, M. 1996. **Dynamics of effective teaching.** (3rd ed.)
New York: Longman.

Seefeldt, C. 1980. **Teaching Young Children.** New Jersey: Prentice – Hall Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. รศ. ดร. สุชาดา นันทะไชย
อาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผศ.ดร.ชลธิป สมหาหิโต
อาจารย์สาขาปฐมวัย ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. อาจารย์จู่ไรพร รอดเชื้อ
อาจารย์ใหญ่โรงเรียนคหกรรมศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ 0513.10901/

วันที่ พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย

ด้วยนางสาวบงกชรัตน์ สุกเกษร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นของอริยสัจ ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมามีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” ภายใต้การควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ของ

1. ดร.อรพรรณ บุตรกัตัญญู อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ภาควิชาใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นของอริยสัจ และแบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณยิ่งและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโต)

คณบดี คณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศษ.0513.109/

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

ชั้นวาคม 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการทดลองและเก็บข้อมูลนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นสำน

ด้วยนางสาวบงกชรัตน์ สุกเกษร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นของอริยสัจ ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” ภายใต้การควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ของ

1. ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการทดลองและเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ เดือนธันวาคม 2553 ถึงวันที่ เดือนกุมภาพันธ์ 2554 เป็นเวลา 8 สัปดาห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วยจักเป็นพระคุณยิ่งและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดี คณะศึกษาศาสตร์

คู่มือแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

คู่มือแผนการจัดการเรียนการเรีเรียนรู้ ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อพฤติกรรมกรรมมิวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมกรรมมิวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยจากการจัดการเรียนรู้ตามทั้งสี่ของอริยสัจใน 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาดของห้องเรียน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้องเรียน

แนวคิด

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา ผ่านสถานการณ์ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมมิวินัยในตนเอง โดยปัญหาที่ครูกำหนดขึ้นจะมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์กระบวนการแก้ปัญหาจะเป็นไปตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เด็กจะได้ทราบพฤติกรรมกรรมมิวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติ ที่เกิดจากการค้นพบวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ ครูมีบทบาทตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความคิดเพื่อค้นพบวิธีแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองและนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันหลังการทำกิจกรรม และขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเด็กจะต้องปฏิบัติตนให้มีวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาดของห้องเรียน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้องเรียน

การดำเนินกิจกรรม

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจจำนวน 24 ครั้ง ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลาหน่วยละ 1 สัปดาห์ มี 3 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม คือ ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์) ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค) ระยะเวลาทั้ง 3 ขั้นจะใช้เวลารวม 3 วัน วันละ 40 นาที

สัปดาห์	ชื่อหน่วย	สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดวินัยในตนเอง	พฤติกรรมกรรมวิธีวินัยในตนเอง		
			ตรงต่อเวลา	รักษาความสะอาด	การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง
สัปดาห์ที่ 1	รักอ่างเก็บน้ำคลองหลา	แม่น้ำเน่าเสีย	-	/	/
สัปดาห์ที่ 2	ฝนฟ้าคะนอง	โรคไข้หวัด	-	/	/
สัปดาห์ที่ 3	ฤดูหนาว	โรคอีสุกอีใส	/	/	-
สัปดาห์ที่ 4	กินดี มีประโยชน์	เด็กฟันผุ	/	/	/
สัปดาห์ที่ 5	คมนาคม	อุบัติเหตุที่เกิดจากการโดยสารรถ	/	-	/
สัปดาห์ที่ 6	โลกไร้พรมแดน	เด็กติดทีวี	/	/	/
สัปดาห์ที่ 7	กลางวัน กลางคืน	เด็กนอนดึกตื่นสาย	/	/	-
สัปดาห์ที่ 8	ในสวนดาเชียร	ธรรมชาติถูกทำลาย	/	-	/
รวม	6	6	6		

สถานที่ทำการทดลอง

โรงเรียนบ้านต้นสำน จังหวัดสงขลา

รายละเอียดของการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์) 40 นาที

1.1 ตั้งกฎระเบียบก่อนการทำกิจกรรมภายในห้องเรียน 3 เรื่อง ได้แก่

- การตรงต่อเวลา
- การรักษาความสะอาดของห้องเรียน
- การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้องเรียน

1.2 ครูจัดกิจกรรมขั้นนำเข้าสู่การสอน เช่น กิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมการเล่านิทาน

1.3 ครูนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยใช้ภาพสื่อสถานการณ์ทั้งทางบวกและทางลบ พร้อมกับผลที่จะเกิดขึ้นจากปัญหาดังกล่าว โดยมีเกณฑ์การพิจารณาเพื่อกำหนดปัญหาดังนี้

- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก

- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวินัย 3 ด้าน ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาดของห้องเรียน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงภายในห้องเรียน

- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้

1.4 ทำให้เด็กตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขาดวินัยในตนเองโดยการกระตุ้นให้เด็กตอบคำถามจากภาพที่เห็น

ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) 40 นาที

2.1 เปิดโอกาสให้เด็กตัดสินใจเลือกภาพที่คิดว่าเป็นปัญหาร่วมกัน

2.2 เด็กช่วยกันคิดวางแผนหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองผ่านการจัดกิจกรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ และการเลือกตอบภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค) 40 นาที

3.1 เด็กกำหนดเป้าหมายและสรุปผล วิธีแก้ปัญหากจากวิธีที่คิดไว้ในขั้นที่ 2 และสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็ก 3 เรื่อง ดังนี้

- การตรงต่อเวลา
- การรักษาความสะอาด
- การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง ภายในห้องเรียน

3.2 เด็กสรุปผลร่วมกัน โดยนำเสนอผลงานหรือสิ่งที่ได้ค้นพบหน้าชั้นเรียนระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

ใน 1 หน่วยการเรียนรู้ใช้เวลา 1 สัปดาห์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ครูจะทำการประเมินพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองเด็กก่อนทำการทดลองในคาบแรก และนำไปเปรียบเทียบกับครั้งการประเมินหลังการทดลองโดยเว้นระยะหลังจากสัปดาห์สุดท้าย 1 สัปดาห์ และในระหว่างทำการทดลองในแต่ละสัปดาห์ครูจะบันทึกพฤติกรรมของเด็กทุกครั้ง

บทบาทของครู

1. กำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา โดยจัดเตรียมเป็นรูปภาพนำเสนอให้นักเรียนได้ทราบข้อมูลทั้งในทางบวกและทางลบพร้อมกับภาพผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภาพทั้งสองแง่มุม

2. ทำให้เด็กตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยการใช้คำถามชักถามกระตุ้น ให้เด็กได้คิดทำความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น
3. ตั้งกฎระเบียบก่อนการทำกิจกรรมภายในห้องเรียนในเรื่อง การตรงต่อเวลา การรักษา ความสะอาดของห้องเรียน การปฏิบัติตามกฎกติกาภายในห้องเรียน เพื่อดูแลให้เด็กมีวินัยในตนเอง
4. ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ครูเป็นผู้ดูแลคอยสังเกตและกระตุ้นความคิดให้เด็กเกิดความสนใจที่จะช่วยกันคิด แก้ปัญหา
6. คอยให้การเสริมแรงโดยการใช้คำชมเชยและให้กำลังใจกับเด็กขณะทำกิจกรรม
7. ยอมรับความคิดเห็นและการตอบคำถามของเด็ก
8. จัดนำเสนอผลงานเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ

บทบาทเด็ก

1. เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการปฏิบัติตามกิจกรรม
2. เด็กสะท้อนความคิดเห็นและตอบคำถามร่วมกัน
3. เด็กนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่ค้นพบแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับเพื่อนในห้องเรียน
4. เด็กแสดงพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นถึงการมีวินัยในตนเอง 3 เรื่อง ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาดของห้องเรียน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง ภายในห้องเรียนระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ

การประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมหลังการสอน

ภาคผนวก
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมวิสัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

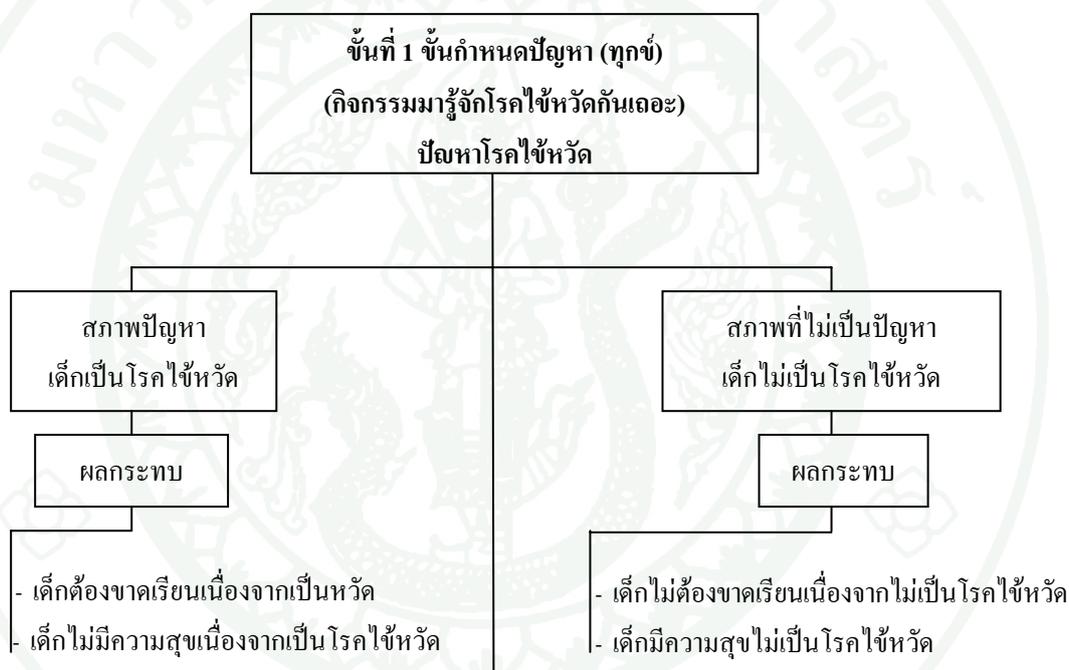
**แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมวิสัยในตนเองของเด็กปฐมวัย**

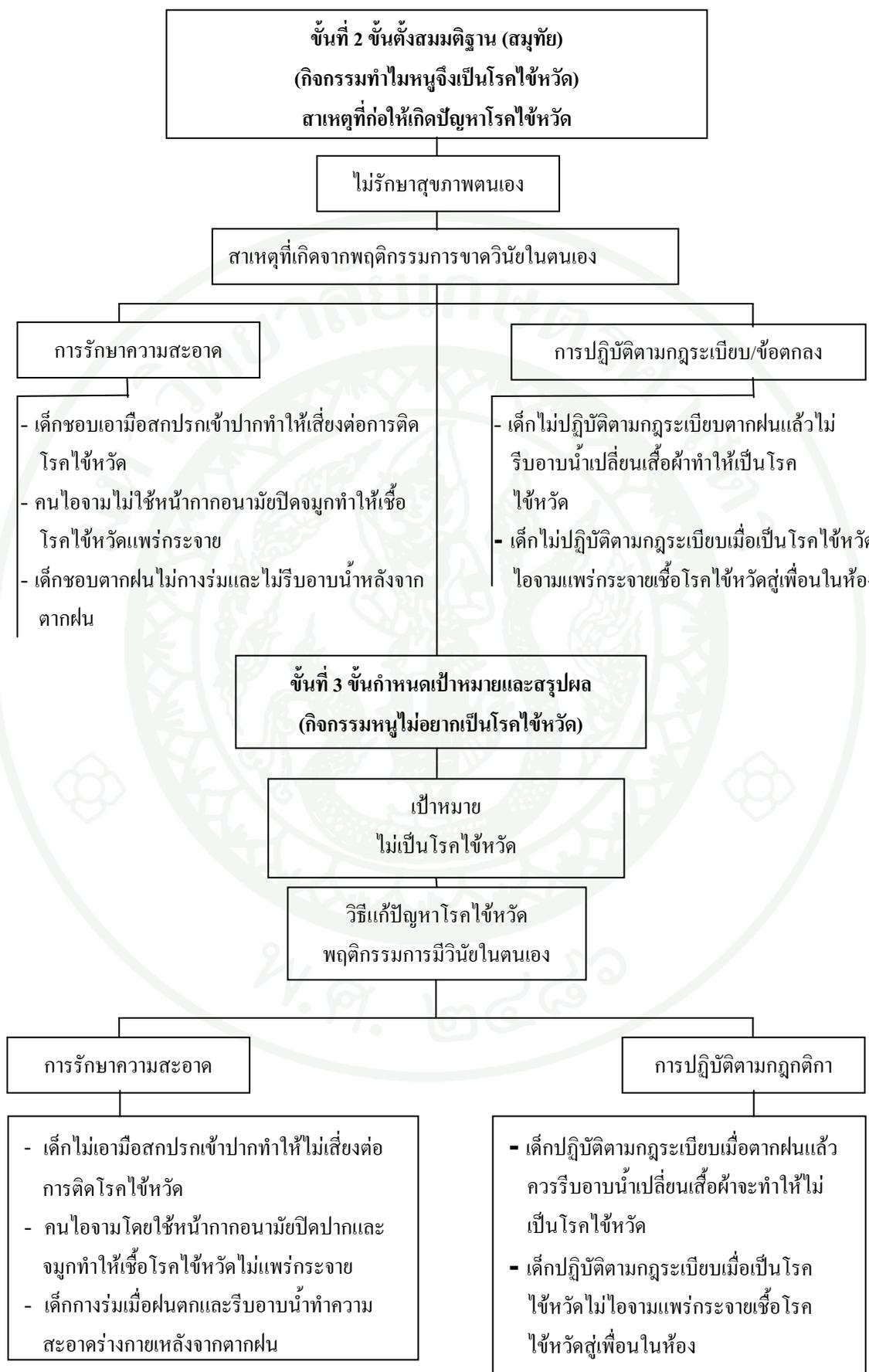
ชื่อหน่วย ฝนฟ้าคะนอง

ปัญหาโรคไข้หวัด

สัปดาห์ที่ 2

- ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์) กิจกรรมมารู้จักโรคไข้หวัดกันเถอะ
- ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย) กิจกรรมทำไมหนูจึงเป็นโรคไข้หวัด
- ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดเป้าหมายและสรุปผล (นิโรธและมรรค) กิจกรรมหนูไม่อยากเป็นโรคไข้หวัด

**แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมวิสัยในตนเองของเด็กปฐมวัย**

ชื่อหน่วย ฝนฟ้าคะนอง

สัปดาห์ที่ 2

วันที่ 4

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์)

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ : กิจกรรมมารู้จักโรคไข้หวัดกันเถอะ เวลา 40 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้เด็กได้รับรู้และตระหนักถึงปัญหาโรคไข้หวัดที่เกิดในฤดูฝน
2. เพื่อให้เด็กทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหาโรคไข้หวัดที่เกิดในฤดูฝนและตอบ

คำถามจากภาพที่เห็นได้

สาระที่ควรรู้

- สาระที่ควรรู้

ในฤดูฝนมักจะมีฝนฟ้าคะนองตกเกือบจะตลอดทั้งวัน ส่งผลให้เด็กมักจะมีโอกาสโดนฝนและเกิดโรคต่างๆตามมาในช่วงหน้าฝนได้ เมื่อฝนตกเด็กหลายคนไม่ชอบรักษาสุขภาพตนเองมักจะชอบเล่นน้ำฝน และโรคที่มักจะมีกับเด็กในช่วงหน้าฝน คือโรคไข้หวัด เมื่อเด็กติดโรคไข้หวัดก็มักจะมีอาการ ไอจามมีน้ำมูกหรือมีไข้ทำให้เด็กต้องขาดเรียนไม่มีความสุข หากเด็กรู้จักรักษาสุขภาพตนเองด้วยการรักษาความสะอาดและปฏิบัติตามกฎระเบียบไม่ให้เสี่ยงต่อการติดโรคไข้หวัดตนเองก็จะส่งผลให้เด็กไม่ต้องขาดเรียนและมีความสุขเนื่องจากไม่เป็นโรคไข้หวัด

- ประสบการณ์สำคัญ

- การตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัยในตนเอง
- การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน

ผลงานการคิดแก้ปัญหา

ครูนำเสนอภาพปัญหาเด็กเป็นโรคไข้วัดควบคู่กับภาพเด็กไม่เป็นโรคไข้วัดพร้อมกับผลกระทบที่เกิดจากภาพ

วิธีดำเนินการกิจกรรม

กิจกรรมขั้นนำ

1. พูดคุยกับเด็กถึงกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติ โดยตั้งกฎกติการ่วมกัน ดังนี้
  - ให้เด็กตั้งใจฟังขณะที่ครูกำลังให้ความรู้
  - ให้เด็กช่วยกันตอบคำถามที่ครูถาม
  - ให้เด็กพูดคุยกันเบา เบา
  - ให้เด็กช่วยกันรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน
2. ครูเล่านิทานเรื่อง กุ้งกิ้งเป็นหวัด โดยมีเนื้อเรื่องดังนี้
หนูน้อยกุ้งกิ้งเล่นตากฝนจนเป็นหวัด แล้วยังปวดหัว เจ็บคอ และมีน้ำมูกไหลด้วยสิ คุณพ่อและคุณแม่ช่วยกัน ดูแลกุ้งกิ้งเป็นอย่างดี กุ้งกิ้งได้พักผ่อนเต็มที่ กินอาหารที่มีประโยชน์ กินยา และปฏิบัติตัวตามที่คุณหมอสั่ง รวมทั้งใช้หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันเชื้อโรคไม่ให้กระจายไปสู่ผู้อื่น ในที่สุดกุ้งกิ้งก็หายดี และกลับมาสดใสร่าเริงเหมือนเดิม

กิจกรรมขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูนำเสนอภาพปัญหาเด็กเป็นโรคไข้วัดควบคู่กับภาพเด็กไม่เป็นโรคไข้วัดพร้อมผลกระทบที่เกิดจากภาพให้นักเรียนดู โดยเชื่อมโยงกับเนื้อเรื่องในนิทานที่เด็กฟังพร้อมทั้งตั้งคำถามและสนทนาร่วมกับเด็ก
  - ปัญหาในภาพที่เด็กเห็นคืออะไร (เด็กเป็นโรคไข้วัด)

**แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมมิวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย**

ชื่อหน่วย ฝนฟ้าคะนอง

สัปดาห์ที่ 2

วันที่ 5

ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งสมมติฐาน (สมุทัย)

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ : กิจกรรมทำไม้หนูจึงเป็นหวัด เวลา 40 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้เด็กทราบถึงสาเหตุของปัญหาโรคไข้หวัดที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมขาดวินัยในตนเอง
2. เพื่อให้เด็กสามารถเลือกภาพที่เป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัยในตนเองได้
3. เพื่อให้เด็กสามารถเลือกภาพพฤติกรรมกรรมขาดวินัยที่ก่อให้เกิดปัญหาโรคไข้หวัดและภาพพฤติกรรมกรรมมิวินัยในตนเองที่สามารถแก้ปัญหาโรคไข้หวัดได้
4. เพื่อให้เด็กสามารถวาดภาพพฤติกรรมกรรมมิวินัยในตนเองที่ช่วยป้องกันโรคไข้หวัดได้
5. เพื่อให้เด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดร่วมกัน เกี่ยวกับความมิวินัยในตนเอง เรื่องการรักษาความสะอาดและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงได้

สาระที่ควรรู้

- สาระที่ควรรู้

ปัญหาโรคไข้หวัดเกิดจากการที่เด็กไม่รักษาสุขภาพตนเอง โดยเด็กมีพฤติกรรมกรรมขาดวินัยในตนเอง เช่น ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบในเรื่องการรักษาความสะอาดเด็กตากฝนไม่กางร่ม เมื่อฝนตกเด็กชอบเอามือสกปรกเข้าปากทำให้เสี่ยงต่อการติดโรคไข้หวัดไอจามโดยไม่ใช้น้ำกาอนามัยปิดจมูกเมื่อเป็นหวัด ทำให้เชื้อโรคแพร่กระจายไปสู่ผู้อื่น จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาโรคไข้หวัดขึ้นในที่สุด

- ประสบการณ์สำคัญ
  - การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
  - การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ
  - การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
  - การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
  - การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

ผลงานการคิดแก้ปัญหา

1. ครูนำเสนอภาพปัญหาเด็กเป็นโรคไข้หวัดควบคู่กับภาพเด็กไม่เป็นโรคไข้หวัดพร้อมกับผลกระทบที่เกิดจากภาพ
2. ครูนำเสนอภาพพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อนำน้ำเมาเสียบและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่สามารถแก้ปัญหาโรคไข้หวัด

วิธีดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมชั้นนำ

ครูและเด็กร่วมกันตั้งกฎระเบียบ/ข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียนก่อนเข้ากลุ่มทำกิจกรรมตามขั้นที่ 2 สมมติฐาน (สมมุติ) ดังนี้

- ให้เด็กตั้งใจฟังขณะที่ครูให้ความรู้
- ให้เด็กช่วยกันตอบคำถามตอบคำถามที่ครูถาม
- ให้เด็กช่วยกันทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด
- ให้เด็กรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน

กิจกรรมขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูนำเสนอภาพปัญหาเด็กเป็นโรคไข้หวัด และเด็กไม่เป็นโรคไข้หวัดให้เด็กคู่อีกครั้งและตัดสินใจเลือกภาพที่เป็นปัญหาร่วมกัน โดยใช้ตุ๊กตาหุ่นมือเป็นตัวถามคำถามเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กให้คิดและตอบคำถาม

- เด็กคิดว่าภาพใดเป็นภาพปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัยในตนเองที่ต้องแก้ไข

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. หลังจากเลือกภาพครูให้เด็กแต่ละกลุ่มเลือกวาดภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติคนละ 1 ภาพ
2. หลังจากทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดพื้นที่ภายในกลุ่มของตนให้สะอาดเรียบร้อย
3. เด็กนำเสนอผลงานภาพวาดพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติหน้าชั้นเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพเด็กเป็นโรคไข้หวัดและภาพเด็กไม่เป็นโรคไข้หวัด
2. ภาพพฤติกรรมขาดวินัยในตนเอง 3 ภาพ
3. ภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง 3 ภาพ
4. กระดาษและสี
5. หนูนมมือ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามและเลือกตอบภาพที่เป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัยในตนเอง
2. สังเกตจากการตอบคำถามและเลือกตอบภาพพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดวินัยในตนเองและภาพพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ส่งผลทำให้เกิดโรคไข้หวัด
3. สังเกตจากผลงานภาพวาดพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่ช่วยแก้ไขปัญหาโรคไข้หวัด
4. สังเกตจากการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดร่วมกัน เกี่ยวกับความมีวินัยในเรื่องการรักษาความสะอาดและเคารพกฎระเบียบ/ข้อตกลง

**แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมกรรมวิสัยในตนเองของเด็กปฐมวัย**

ชื่อหน่วย ฝนฟ้าคะนอง

สัปดาห์ที่ 2

วันที่ 6

ขั้นที่ 3 ขั้นทดลองเก็บข้อมูลและสรุปผล (นิโรธและมรรค)

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ : กิจกรรมหนูไม่อยากเป็นหวัด

เวลา 40 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้เด็กสามารถบอกถึงพฤติกรรมกรรมกรรมวิสัยในตนเองที่ช่วยแก้ปัญหาโรคไข้หวัดได้
2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกวิธีการแก้ปัญหาโรคไข้หวัดที่เด็กสามารถปฏิบัติได้
3. เพื่อให้เด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดร่วมกันเกี่ยวกับความวิสัยในตนเอง
เรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงและการรักษาความสะอาดได้
4. เพื่อให้เด็กแสดงบทบาทสมมติแสดงพฤติกรรมกรรมกรรมวิสัยในการแก้ปัญหาการเกิดโรค
ไข้หวัดได้

สาระที่ควรรู้

- **สาระที่ควรรู้**

ปัญหาโรคไข้หวัดสามารถแก้ปัญหาคือ จากการมีพฤติกรรมกรรมกรรมวิสัยในตนเอง เรื่อง การรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลงที่ควรปฏิบัติเมื่อต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น เมื่อตากฝนแล้วควรรีบอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า หรือเมื่อเป็นหวัดไม่ไอจามแพร่กระจายเชื้อโรคไปสู่ผู้อื่น โดยควรรักษาความสะอาดเมื่อเป็นหวัดควรใส่หน้ากากอนามัยปิดปากและจมูกทำให้เชื้อโรคไม่แพร่กระจาย ไม่เอามือสกปรกเข้าปากและเมื่อฝนตกควรกางร่มป้องกันไม่ให้ถูกฝนหากเด็กทุกคนสามารถปฏิบัติได้ก็จะทำให้ห่างไกลจากปัญหาโรคไข้หวัดได้

- **ประสบการณ์สำคัญ**

- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ

- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
  - การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
  - การแก้ปัญหาในการเล่น
  - การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย
- ผลงานการคิดแก้ปัญหา
    1. เด็กตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นจากสิ่งที่เห็นในภาพ
    2. เด็กแสดงบทบาทสมมติเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

วิธีดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมชั้นนำ

1. ครูให้สอนเด็กในชั้นเรียนร้องเพลงฝนตามแผ่นชาร์ตที่ติดบนกระดาน พร้อมทำท่าประกอบเพลงฝน 2 รอบ

ซ่า ซ่า ซ่า ฝนตกลงมากระเด็นเป็นฝอย
 เด็ก เด็ก หลบฝนกันหน่อย เด็ก เด็ก หลบฝนกันหน่อย
 ฝนเพียงเล็กน้อยจะเป็นหวัดเฮ้ยฮัด เข้ย ฮัด เข้ย ฮัด เข้ย
2. ครูและเด็กร่วมกันตั้งกฎระเบียบ/ข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียนก่อนเข้ากลุ่มทำกิจกรรมตามขั้นที่ 3 ขั้นทดลองเก็บข้อมูลและสรุปผล (นิโรธและมรรค)
  - ให้เด็กตั้งใจฟังครูขณะที่ครูให้ความรู้
  - ให้เด็กพูดคุยกันเบาเบา
  - ให้เด็กช่วยกันตอบคำถามที่ครูถาม
  - ให้เด็กช่วยกันรักษาความสะอาดภายในห้องเรียน

กิจกรรมขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้เด็กทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติตามพฤติกรรมที่เด็กเลือกไว้ 3 วิธี ได้แก่ การล้างมือให้สะอาด กางร่มเมื่อฝนตก ใส่น้ำยาก่อนน้ายเมื่อเป็นหวัด เพื่อทดสอบว่าพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองที่เด็กเลือกไว้ในขั้นที่สองสามารถช่วยแก้ปัญหาโรคไข้หวัดได้จริงหรือไม่โดยครูจะจำลองสถานการณ์สมมติว่าฝนกำลังตกให้เด็กใช้ร่มกางครูใช้กระบอกฉีดน้ำฉีดสมมติว่าเป็นละออง

ฝนหรือสมมุติว่าเด็กกำลังเป็นหวัดครูให้เด็กแสดงอาการผู้ที่ป่วยเป็นหวัดและให้เด็กได้ลองใส่หน้ากากปิดจมูก และสาธิตวิธีการล้างมือให้สะอาดครูตั้งคำถามถามเด็ก

- เมื่อการกางร่มแล้วสามารถป้องกันไม่ให้เปียกฝนได้จริงหรือไม่ (สามารถป้องกันไม่ให้เปียกฝนได้จริง)
- การใช้หน้ากากปิดปากและจมูกสามารถช่วยป้องกันโรคได้อย่างไร (เมื่อจามเชื้อโรคไม่แพร่กระจาย)
- การล้างมือช่วยป้องกันเชื้อโรคไข้หวัดได้อย่างไร (เมื่อมือสะอาดก็จะช่วยให้ปลอดภัยจากโรคไข้หวัดได้ในเวลาที่เด็กเอามือเข้าปากและจมูก)

ภาพพฤติกรรมกรรมกรมีวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาโรคไข้หวัด 3 ภาพ

1. ภาพเด็กกำลังล้างมือ

2. ภาพเด็กกางร่มตอนฝนตก

3. ภาพเด็กใส่หน้ากากอนามัยปิดปากและจมูก

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. ครูให้เด็กสรุปผลการทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ โดยให้เด็กดูภาพพฤติกรรม การมีวินัยในตนเอง 3 วิธีที่ช่วยแก้ปัญหาโรคไข้หวัดได้ มีวิธีใดบ้างใน 3 วิธีที่เด็กสามารถปฏิบัติได้ ด้วยตนเอง (ได้ทั้ง 3 วิธี)
2. ครูพูดคุยเชื่อมโยงให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตามกฎกติกาและการรักษาความสะอาด โดย นอกจากการรักษาความสะอาดร่างกายของตนเองแล้ว เด็กควรปฏิบัติพฤติกรรม การมีวินัยในตนเอง เรื่องการปฏิบัติตามกฎกติกาและการรักษาความสะอาดทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียนด้วย เช่นเดียวกัน

สื่อการเรียนรู้

1. ร่ม กระบอกน้ำ
2. หน้ากากอนามัย
3. อ่างล้างมือ สบู่ล้างมือ ผ้าเช็ดมือ
3. ภาพพฤติกรรม การมีวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติ 3 ภาพที่เลือกไว้ในขั้นที่ 2 ขึ้น ตั้งสมมติฐาน (สมมุติ)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมภายในชั้นเรียน
2. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกันเกี่ยวกับ ความมีวินัยในตนเองในเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลงและการรักษาความสะอาด

คู่มือแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้ใช้เพื่อสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย (อายุ 5-6 ปี) ที่ได้รับการจัดการจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ
2. ในการดำเนินการสังเกตพฤติกรรมให้มีผู้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็ก 1 คน และผู้ช่วย 1 คนสำหรับช่วยสังเกตพฤติกรรมในกรณีที่เด็กในห้องเรียนมีจำนวนมาก
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองทั้งหมด 3 เรื่อง เรื่องละ 3 พฤติกรรม ดังนี้
  - ตอนที่ 1 เป็นการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการตรงต่อเวลาจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เข้าแถวเคารพธงชาติตามเวลา เข้าห้องเรียนตามเวลาที่กำหนด และทำงานเสร็จทันเวลา
  - ตอนที่ 2 เป็นการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาด 3 เรื่อง ได้แก่ ตั้งใจฟังขณะครูสอน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย และพูดคุยกันเบาเบาในห้องเรียน
  - ตอนที่ 3 เป็นการสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษากฎระเบียบ/ ข้อตกลง 5 ข้อ 3 เรื่อง ได้แก่ ทำความสะอาดห้องเรียนหลังจากทำงานหรือทำกิจกรรม และเก็บของเข้าที่หลังเล่นหรือทำกิจกรรมเสร็จ
4. ระยะเวลาในการสังเกตพฤติกรรมจะใช้เวลา 1 สัปดาห์ โดยทำการสังเกตพฤติกรรมก่อนทำการทดลองและหลังทำการทดลอง
5. เกณฑ์ในการให้คะแนน
  - ตอนที่ 1 เป็นการวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการตรงต่อเวลา ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยเด็กกากบาทตรงกับรูปที่ถูกต้องเพียงรูปเดียว
  - ตอนที่ 2 เป็นการวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาด ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยเด็กกากบาทตรงกับรูปที่ถูกต้องเพียงรูปเดียว
  - ตอนที่ 3 เป็นการวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษากฎระเบียบ/ข้อตกลง ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยเด็กกากบาทตรงกับรูปที่ถูกต้องเพียงรูปเดียว
6. ผู้ดำเนินการทดสอบต้องเตรียมการก่อนการทดสอบ ดังนี้
  - 6.1 ศึกษาคู่มือแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองให้ครบถ้วนก่อนทำการทดสอบ
  - 6.2 เขียนชื่อ – นามสกุล เลขที่ ชั้น ในแบบทดสอบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กทุกคน
  - 6.3 เตรียมเครื่องมือในการทดสอบให้พร้อม ดังนี้

6.3.1 แบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองให้ครบตามจำนวนผู้ทดสอบ

6.3.2 ดินสอ 1 แท่ง ต่อเด็ก 1 คน

6.3.3 ยางลบ 1 แท่ง ต่อเด็ก 1 คน

6.4 จัดสถานที่สอบให้อยู่ในสภาพสะดวกสบาย มีแสงสว่างเพียงพอไม่มีเสียงใดๆ รบกวน เก้าอี้จัดห่างกันเหมาะสมกับการทำแบบวัดวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเอง

6.5 ก่อนทำการทดสอบจัดให้ผู้รับทำการทดสอบ ดื่มน้ำและเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

6.6 ผู้ดำเนินการทดสอบต้องแสดงความเป็นกันเอง ทำให้ผู้รับการทดสอบไม่กังวล มีความมั่นใจ และให้ความร่วมมือในการทำแบบวัดวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเอง

6.7 ผู้ดำเนินการทดสอบแนะนำการเขียนเครื่องหมายกากบาท (x) ให้เด็กเขียนอย่าง ชัดเจนบนกระดาษคำตอบ

7. ดำเนินการทดสอบด้วยขั้นตอนดังนี้

7.1 ดำเนินการทดสอบอย่างละ 1 ตอน

7.2 ให้ผู้รับการทดสอบเปิดที่ละหน้า และทำที่ละข้อ

7.3 ผู้ดำเนินการทดสอบอ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง

7.4 ผู้ดำเนินการทดสอบและผู้ช่วยสังเกตให้ผู้รับการทดสอบทำทุกคน

7.5 ให้เขียนชื่อ นามสกุล เลขที่ ชั้น ในแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของผู้รับการทดสอบทุกคนให้เรียบร้อยก่อนดำเนินการสอบทุกครั้ง

คู่มือแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเอง

คำชี้แจง

ก่อนการดำเนินการทดสอบ ตรวจสอบบัตรโตะของเด็กทุกคนว่ามีอุปกรณ์ในการทำแบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองครบถ้วนหรือไม่ เด็กแต่ละคนควรมีดินสอและยางลบ

เมื่อตรวจสอบว่าอุปกรณ์ครบถ้วนแล้ว ผู้ดำเนินการสอบเริ่มทักทายว่า “สวัสดีค่ะเด็กๆ ทุกคน วันนี้ครูมีกิจกรรมบางอย่างให้เด็กๆ ร่วมทำกับคุณครู โดยกิจกรรมของคุณครูอยู่ในเอกสารชุดนี้ ในเอกสารจะมีรูปภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมกำมีวินัยในตนเองจำนวน 15 ข้อ เด็กๆ จะต้องทำให้ครบทุกข้อ เพื่อครูจะได้รู้ว่า เด็กๆ ทราบหรือไม่ว่า ภาพใดเป็นภาพพฤติกรรมกำมีวินัยในตนเองที่ควรปฏิบัติ ก่อนที่เด็กๆ จะลงมือทำจริงๆ คุณครูจะทำให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อน และครูจะคอยดูว่าเด็กๆ ทำได้หรือไม่ ในการทำกิจกรรมครั้งนี้ เมื่อครูอธิบายคำสั่งของแต่ละตอน หากเด็กๆ ไม่เข้าใจให้ยกมือถาม เพราะเมื่อลงมือปฏิบัติเด็กๆ จะไม่มีสิทธิ์ถามครูจนกว่าการทำแบบวัดความเข้าใจเสร็จสิ้น”

“คุณครูจะแจกเอกสารให้เด็กๆ คนละ 1 ชุด เด็กๆ ต้องสัญญากับคุณครูว่าเด็กๆ จะไม่เปิดเอกสารดูก่อนที่ครูจะสั่ง”

เมื่อเด็กๆ สัญญาแล้วให้คุณครูแจกเอกสารเด็กๆ คนละ 1 ชุด พร้อมกับดินสอ 1 แท่ง ยางลบ 1 แท่งและกระดาษอย่างหนา 1 แผ่น “เด็กๆ จะต้องคว้าแบบวัดความเข้าใจลงบนโตะก่อนจนกว่าครูจะสั่งให้เด็กๆ เปิด ถึงจะเปิดได้”

“คุณครูต้องการให้เด็กๆ ตอบคำถามเอง อย่าแอบดูเพื่อน ฟังคำอธิบายจากครูและเลือกตอบในข้อที่เด็กๆ คิดว่าถูกต้องที่สุด เมื่อเด็กๆ ทราบว่าข้อไหนเป็นข้อที่ถูก ให้เด็กๆ กากบาท (X) ลงในภาพนั้น ครู (X) ให้ดูบนกระดาน “ครูจะให้เด็กๆ ใช้ดินสอเขียนกากบาทลงไปยังรูปตัวอย่างที่หน้าแรก และให้ครูตรวจสอบว่าเด็กทำถูกหรือไม่”

เมื่อเด็กๆ เข้าใจแล้ว ครูเริ่มอ่านคำสั่งให้เด็กๆ ทำแบบวัดความเข้าใจมีวินัยในตนเองระหว่างการทำการทดสอบให้ครูสังเกตดูด้วยว่า เด็กแสดงอาการว่าเข้าใจ ครูจึงทำการอ่านคำสั่งข้อต่อไป

ตอนที่ 1 การตรงต่อเวลา

จุดประสงค์ เพื่อวัดความเข้าใจในการบอกพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการตรงต่อเวลา

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

เวลาในการทำข้อสอบ ข้อละ 1 นาที

ลักษณะแบบวัดความเข้าใจวินัยในตนเอง เป็นข้อสอบปรนัยประกอบด้วย 1 ภาพโจทย์
เลือกตอบ 3 ตัวเลือก

ตอนที่ 1 การรักษาความสะอาด

จุดประสงค์ เพื่อวัดความเข้าใจในการบอกพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการรักษาความสะอาด

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

เวลาในการทำข้อสอบ ข้อละ 1 นาที

ลักษณะแบบวัดความเข้าใจวินัยในตนเอง เป็นข้อสอบปรนัยประกอบด้วย 1 ภาพโจทย์
เลือกตอบ 3 ตัวเลือก

ตอนที่ 1 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง

จุดประสงค์ เพื่อวัดความเข้าใจในการบอกพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเรื่องการปฏิบัติตามกฎกติกา/ข้อตกลง

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

เวลาในการทำข้อสอบ ข้อละ 1 นาที

ลักษณะแบบวัดความเข้าใจวินัยในตนเอง เป็นข้อสอบปรนัยประกอบด้วย 1 ภาพโจทย์
เลือกตอบ 3 ตัวเลือก

เฉลย

แบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย (อายุ 5-6 ปี)

ตอนที่ 1 เรื่องการตรงต่อเวลา

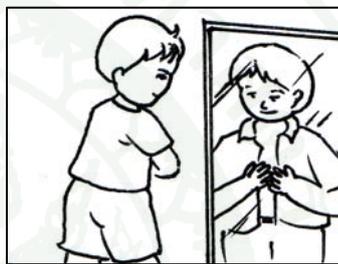
ภาพโจทย์

เมื่อตื่นนอนในตอนเช้าเด็กควรทำสิ่งใดเป็น
อันดับแรก

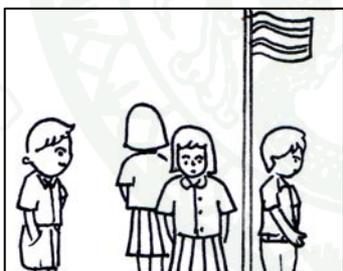

ภาพคำตอบ

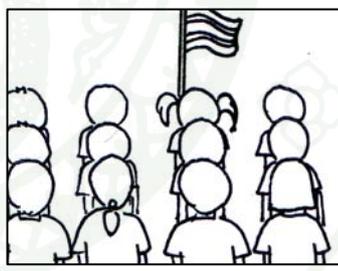
ภาพเด็กกำลังแต่งตัวไปโรงเรียน

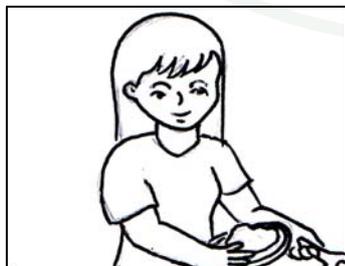
เมื่อถึงเวลาเคารพธงชาติเด็กควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กเข้าแถวเคารพธงชาติอย่างเป็นระเบียบ

เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารเด็กควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กเข้าแถวรับอาหารเป็นระเบียบ

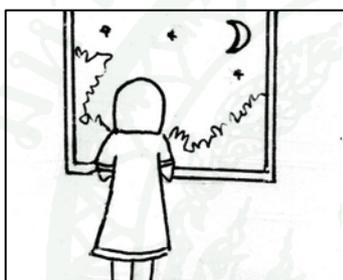
เมื่อกลับถึงบ้านเด็กควรทำอะไรเป็นอันดับแรก

ภาพเด็กกำลังอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย

เมื่อถึงเวลากลางคืนเด็กควรทำอะไร

ภาพเด็กกำลังนอนหลับ

ตอนที่ 2 เรื่องการตรงต่อเวลา

ภาพโจทย์

เมื่อเด็กเห็นขยะตกอยู่บนพื้นในห้องเรียนควรทำ
สิ่งใด

ภาพคำตอบ

ภาพเด็กกำลังเก็บขยะทิ้งลงถัง

เมื่อเด็กเห็นน้ำหกบนโต๊ะควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กกำลังใช้ผ้าเช็ดน้ำที่หก

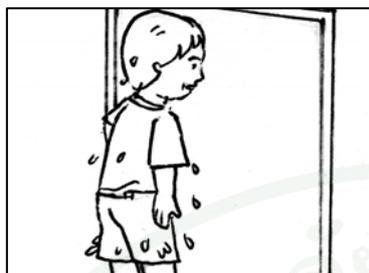
เมื่อเด็กเล่นของเล่นเสร็จควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กกำลังเก็บของเล่นเข้าที่

หลังจากเปียกฝนเด็กควรทำสิ่งใด

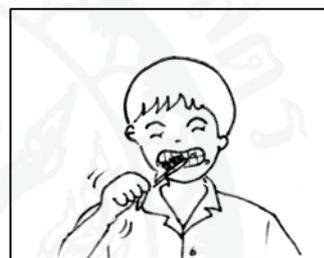
เด็กกำลังอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย

เมื่อรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้วเด็กควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กกำลังแปรงฟัน

ตอนที่ 3 เรื่องการรักษาภาวะเบี่ยง/ข้อตกลง

ภาพโจทย์

ภาพคำตอบ

เมื่อลูกออกจากที่นั่งเด็กควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กกำลังเก็บเก้าอี้เข้าที่

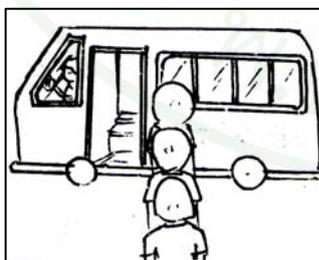
เมื่อต้องการส่งงานให้คุณครูเด็กควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กเข้าแถวรอส่งงานอย่างเป็นระเบียบ

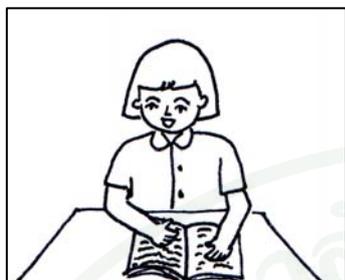

ขณะโดยสารรถไปโรงเรียนเด็กควรทำสิ่งใด

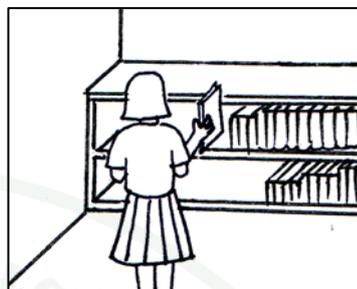
ภาพเด็กนั่งรถอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

เมื่อเด็กอ่านหนังสือเสร็จแล้วควรทำสิ่งใด

ภาพเด็กกำลังเก็บหนังสือเข้าชั้นหนังสือ

เด็กควรเลือกรับประทานอาหารอย่างไร

ภาพเด็กเลือกรับประทานอาหารครบ 5 หมู่

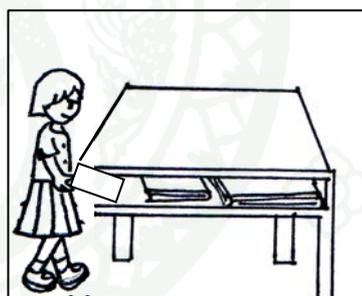
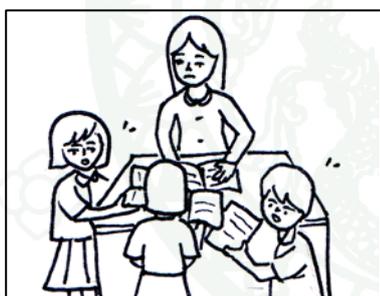

ตัวอย่าง โจทย์

ให้เด็กๆ กากบาท (X) ทับภาพคำสั่ง

เมื่อเด็กทำงานเสร็จแล้วควรทำอะไร

แบบวัดความเข้าใจการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย (อายุ 5-6 ปี)

ตอนที่ 1 เรื่องการตรงต่อเวลา

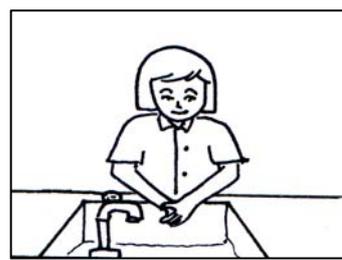
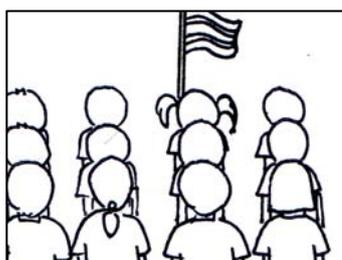
ให้เด็ก ๆ กากบาท (×) ทับภาพตามคำสั่ง

เมื่อตื่นนอนในตอนเช้าเด็กควรทำสิ่งใด

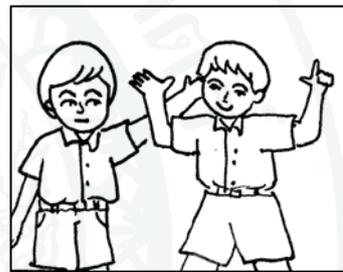

เมื่อถึงเวลาเคารพธงชาติเด็กควรทำสิ่งใด

เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารเด็กควรทำสิ่งใด

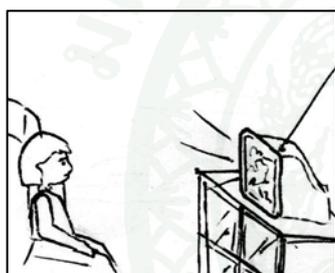
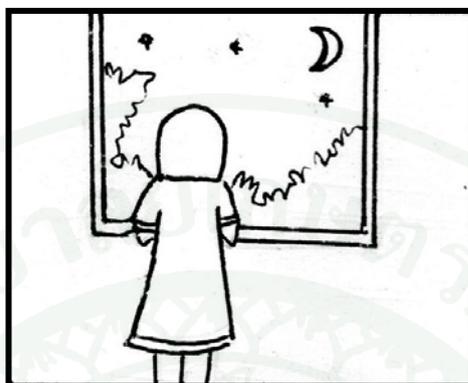

เมื่อกลับถึงบ้านเด็กควรทำสิ่งใด

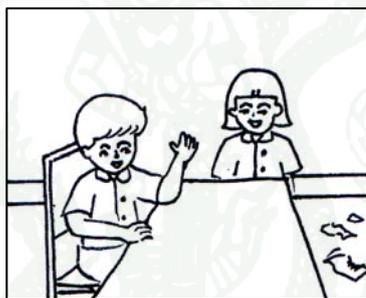
เมื่อถึงเวลากลางคืนเด็กควรทำอะไร

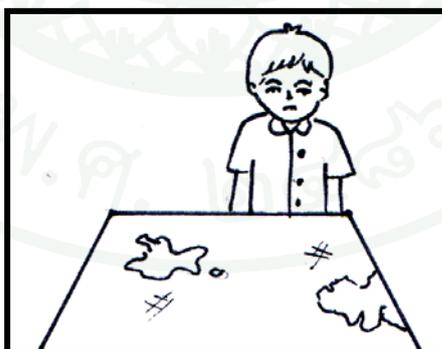
ตอนที่ 2 เรื่องการรักษาความสะอาด
ให้เด็ก ๆ กากบาท (×) ทับภาพตามคำสั่ง

เมื่อเด็กเห็นขยะตกอยู่บนพื้นในห้องเรียนควรทำสิ่งใด

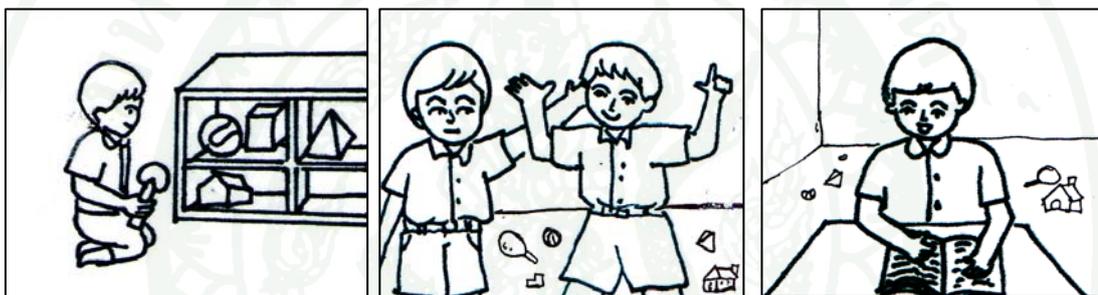

เมื่อเด็กเห็นน้ำหกบนโต๊ะควรทำสิ่งใด

เมื่อเด็กเล่นของเล่นเสร็จควรทำสิ่งใด

หลังจากตากฝนเด็กควรทำสิ่งใด

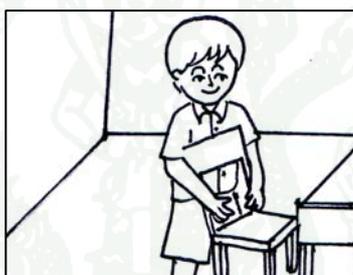
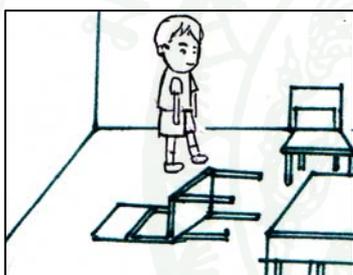
เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วเด็กควรทำสิ่งใด

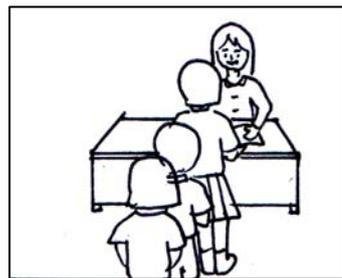
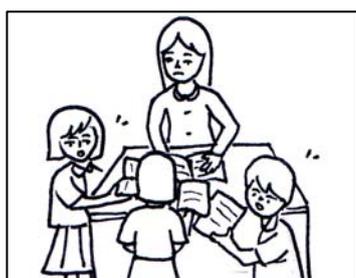
ตอนที่ 3 เรื่องการรักษาภาวะเบี่ยง/ข้อตกลง
ให้เด็ก ๆ กากบาท (×) ทับภาพตามคำสั่ง

เมื่อลูกออกจากที่นั่งเด็กควรทำสิ่งใด

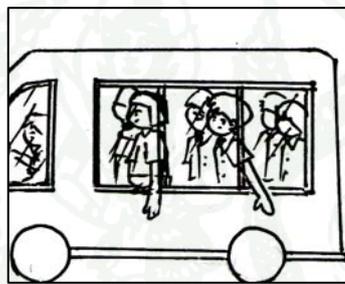
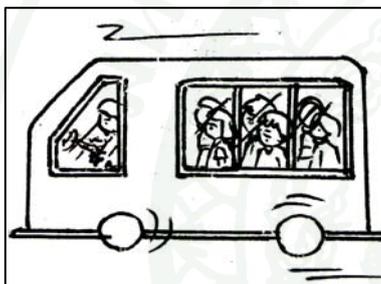
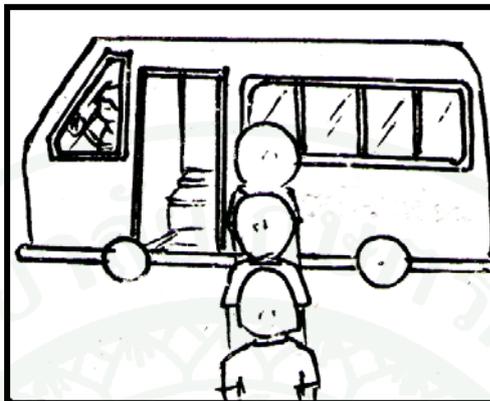

เมื่อต้องการส่งงานให้คุณครูเด็กควรทำสิ่งใด

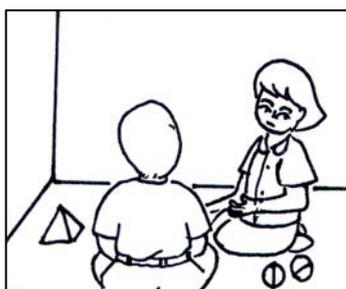
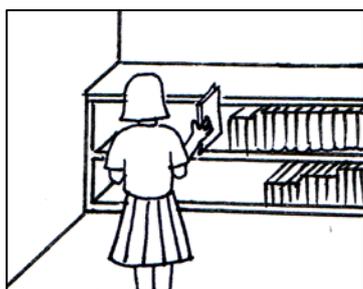

ขณะโดยสารรถไปโรงเรียนเด็กควรทำสิ่งใด

เมื่อเด็กอ่านหนังสือเสร็จแล้วควรทำสิ่งใด

เด็กควรเลือกรับประทานอาหารอย่างไร

ภาคผนวก ข

คู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมกรมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตพฤติกรรมชุดนี้ใช้เพื่อสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี
2. ในการดำเนินการสังเกตพฤติกรรมให้ผู้ที่ทำกรสังเกตสามารถมีผู้ช่วยสังเกตและอำนวยความสะดวกได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้องตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกให้ได้มากที่สุด
3. แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ผู้ที่นำไปใช้ควรปฏิบัติตามขั้นตอนตามที่ผู้วิจัยได้วางแผนไว้ และควรศึกษาขั้นตอนการสังเกตพฤติกรรมอย่างละเอียดก่อนทำการสังเกต เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่เกิดความบกพร่องระหว่างทำการสังเกตพฤติกรรม
4. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองทั้งหมด 3 เรื่อง เรื่องละ 3 พฤติกรรม ดังนี้

เรื่องที่ 1 การตรงต่อเวลา ประกอบด้วยพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง ได้แก่ เข้าแถวเคารพธงชาติตามเวลา เข้าห้องเรียนตามเวลาที่กำหนด และทำงานเสร็จทันเวลา

เรื่องที่ 2 การรักษาความสะอาด ประกอบด้วยพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ทำความสะอาดห้องเรียนหลังจากการทำงานหรือทำกิจกรรม เก็บของเข้าที่หลังเล่นหรือทำกิจกรรมเสร็จ ทิ้งขยะลงถังขยะ

เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง ประกอบด้วยพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ตั้งใจฟังขณะที่ครูสอน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย พูดยกกันเบาเบาในห้องเรียน

5. ดำเนินการสังเกตตามสถานการณ์และเงื่อนไข ดังนี้

5.1 การตรงต่อเวลา

5.1.1 เข้าแถวเคารพธงชาติตามเวลา

สถานการณ์

หลังจากเสียงสัญญาณเข้าแถวดังขึ้น ครูสังเกตพฤติกรรมเด็กว่ารีบมาเข้าแถวหรือไม่ หลังเสียงสัญญาณจบลง ครูให้เวลาเด็กจัดแถวให้เรียบร้อยเป็นเวลา 5 นาที หลังจากนั้น ให้ครูเริ่มประเมิน โดยทำการเช็ครายชื่อเด็กที่มาทันเวลาและไม่ทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กมาเข้าแถวเคารพธงชาติตรงต่อเวลาให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กมาเข้าแถวเคารพธงชาติไม่ทันเวลาให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

เด็กมาเข้าแถวทันทีหลังจากเสียงสัญญาณดังขึ้น และจัดแถวเสร็จภายในเวลา 5 นาทีหลังเสียงสัญญาณจบลง

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

เด็กไม่รีบมาเข้าแถวทันทีจากเสียงสัญญาณดังขึ้น และมาไม่ทันเวลาจัดแถวภายในเวลา 5 นาทีหลังเสียงสัญญาณจบลง พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ เช่น เด็กเล่นกัน เด็กกำลังเล่นเครื่องเล่นหรือทำกิจกรรมอย่างอื่นนอกเหนือจากการรีบไปเข้าแถวเคารพธงชาติ เป็นต้น

5.1.2 เข้าห้องเรียนตามเวลาที่กำหนด

สถานการณ์

หลังจากเลิกแถวเคารพธงชาติครูปล่อยให้เด็กไปเข้าห้องน้ำก่อนเข้าห้องเรียน เป็นเวลา 10 นาที โดยมีครูคอยสังเกตพฤติกรรมว่าหลังจากที่เด็กเข้าห้องน้ำแล้วเด็กรีบมาเข้าห้องเรียนภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กเข้าห้องเรียนตรงต่อเวลาให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กเข้าห้องเรียนไม่ทันเวลาให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

หลังจากเข้าห้องน้ำแล้ว เด็กกลับมาเข้าห้องเรียนภายในเวลา 10 นาที ตามที่ครูกำหนดไว้ก่อนเข้าคาบเรียน

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

หลังจากเข้าห้องน้ำ เด็กไม่รีบกลับมาเข้าห้องเรียนภายในเวลา 10 นาที ตามที่ครูกำหนดไว้ก่อนเข้าคาบเรียน พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ เช่น เด็กวิ่งหรือเล่นกันนอกห้องเรียน เด็กมัวแต่คุยกันอยู่นอกห้องเรียนทำให้มาเข้าห้องเรียนไม่ทันเวลา เป็นต้น

5.1.3 ทำงานเสร็จทันเวลา

สถานการณ์

หลังจากที่ครูมอบหมายงานให้เด็กทำ ให้ครูเริ่มสังเกตพฤติกรรมเด็กว่า ตั้งใจทำงานหรือไม่ หลังจากที่คุณให้เด็กปฏิบัติงานในคาบเรียนก่อนหมดเวลา 10 นาที ครูบอกให้เด็กเตรียมตัวส่งงานเมื่อหมดเวลา ครูให้เด็กส่งงานภายในเวลา 5 นาที

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กทำงานเสร็จทันเวลาให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กทำงานไม่เสร็จทันเวลาให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

หลังจากหมดเวลา 10 นาที เด็กมาส่งงานให้ครูภายในเวลา 5 นาทีที่ครูกำหนด

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

หลังจากหมดเวลา 10 นาที เด็กไม่มาส่งงานให้ครู ภายในเวลา 5 นาที พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ เช่น เด็กทำงานล่าช้าเพราะมัวแต่คุยและเล่นกัน หรือทำอย่างอื่น นอกเหนือจากการทำงานที่ครูมอบหมายให้ เป็นต้น

5.2 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อตกลง

5.2.1 ตั้งใจฟังขณะครูสอน

สถานการณ์

เมื่อถึงคาบเรียน ในขณะที่สอนให้ครูสังเกตพฤติกรรมเด็กในช่วงที่ครูกำลังอธิบายเนื้อหาว่าตั้งใจฟังหรือปฏิบัติตามที่คำสั่งได้ถูกต้องหรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กตั้งใจฟังขณะที่ครูสอนให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กไม่ตั้งใจฟังขณะที่ครูสอนให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

ในขณะที่ครูสอนเด็กไม่พูดคุยกัน หากเด็กพูดคุยกันในเรื่องที่ครูกำลังสอน ถือว่าเด็กยังฟังครูอยู่

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

ในขณะที่ครูสอนหากเด็กพูดคุยหรือทำอย่างอื่นนอกเหนือจากที่ครูสอน ไม่ฟังที่ครูพูดหรือแสดงพฤติกรรมไม่ตรงตามคำสั่งที่ครูกำหนดให้เขียนลงในช่อง ไม่ปฏิบัติ

5.2.2 ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย

สถานการณ์

เมื่อถึงเวลาที่ทำงานครูปล่อยให้เด็กทำงานและเริ่มสังเกตพฤติกรรมเด็ก ระหว่างที่เด็กทำงานว่าเด็กตั้งใจทำงานหรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กตั้งใจทำงานขณะที่ครูสอนให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กไม่ตั้งใจทำงานขณะที่ครูสอนให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

ในขณะที่ทำงานเด็กตั้งใจทำงานไม่พูดคุยกันหรือเล่นกันขณะที่ทำงานและไม่ทำสิ่งอื่นนอกเหนือจากการทำงาน

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

เด็กไม่ยอมทำงานตามที่ครูกำหนด เช่น เล่นกับเพื่อน คุยกับเพื่อน เล่นของเล่น ไม่ยอมทำงานทำสิ่งอื่นนอกเหนือจากการทำงาน

5.2.3 พุดคุยกันเบาเบาในห้องเรียน

สถานการณ์

ขณะที่ครูสอนหรือขณะที่เด็กทำกิจกรรมในห้องเรียนให้ครูสังเกตพฤติกรรมของเด็กว่าตะโกนหรือพูดคุยกันเสียงดังรบกวนผู้อื่นหรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กพูดคุยกันเบาเบาขณะที่ครูสอนหรือขณะที่ทำกิจกรรมให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กตะโกนหรือพูดคุยกันเสียงดังรบกวนผู้อื่น ให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

ขณะที่ครูสอนหรือทำกิจกรรมพูดคุยกันเบาเบาเด็กไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

ขณะที่ครูสอนหรือทำกิจกรรมเด็กตะโกนหรือพูดคุยส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น

5.3 การรักษาความสะอาด

5.3.1 เก็บของเข้าที่หลังเล่นหรือทำกิจกรรมเสร็จ

สถานการณ์

หลังจากที่เด็กเล่นของเล่นหรือปฏิบัติกิจกรรมเช่นวาดรูประบายสีเสร็จแล้ว ให้ครูเริ่มสังเกตพฤติกรรมว่าเมื่อเด็กเล่นเสร็จหรือปฏิบัติงานเสร็จแล้ว เก็บของเล่นหรืออุปกรณ์ที่ใช้เข้าที่เรียบร้อยหรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กเก็บอุปกรณ์และของเข้าที่เรียบร้อยก่อนหมดเวลาทำกิจกรรม ให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กไม่เก็บอุปกรณ์และของเข้าที่หรือไม่เก็บให้เรียบร้อย หลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จ ให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

เด็กเล่นของเล่นหรือปฏิบัติกิจกรรมเช่นวาดรูประบายสีเสร็จแล้ว เด็กเก็บของเข้าที่เรียบร้อยก่อนหมดเวลาทำกิจกรรม

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

เด็กไม่เก็บอุปกรณ์และของเข้าที่หรือไม่เก็บให้เรียบร้อย หลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จ โดยเด็กไม่เก็บของเข้าที่เสร็จก่อนหมดเวลาทำกิจกรรม

5.3.2 ทิ้งขยะลงถัง

สถานการณ์

หลังจากที่เด็กรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้วขณะที่เด็กพบเห็นขยะตกหล่นอยู่หรือซื้อขนมมารับประทาน ให้ครูสังเกตว่าเด็กเก็บขยะที่ตกอยู่หรือทิ้งขนมลงถังหรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กพบเห็นขยะแล้วเก็บทิ้งลงถังหรือทิ้งขนมลงถังขยะหลังรับประทานอาหารเสร็จให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กเห็นขยะแล้วไม่เก็บหรือรับประทานอาหารจนเสร็จแล้วไม่ทิ้งขนมลงถังขยะให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

เมื่อเด็กพบเห็นขยะแล้วเก็บทิ้งลงถังหรือเมื่อรับประทานอาหารจนเสร็จแล้วทิ้งขนมลงถังขยะ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

เมื่อเด็กเห็นขยะแล้วไม่เก็บหรือรับประทานอาหารจนเสร็จแล้วไม่ทิ้งขนมลงถังขยะ

5.3.3 ทำความสะอาดห้องเรียนหลังจากทำงานหรือทำกิจกรรม

สถานการณ์

หลังจากที่เด็กทำงานหรือกิจกรรมเสร็จก่อนกลับบ้านเด็กที่เป็นเวรประจำวันทำความสะอาดห้องเรียนก่อนกลับบ้านหรือไม่

เงื่อนไขที่ใช้ในการประเมิน

หากเด็กที่เป็นเวรประจำวันทำความสะอาดห้องเรียนก่อนกลับบ้านให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องปฏิบัติ หากเด็กที่เป็นเวรประจำวันไม่ทำความสะอาดห้องเรียนก่อนกลับบ้าน ให้ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องไม่ปฏิบัติ

พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติ

เมื่อถึงเวลาก่อนกลับบ้านเด็กที่เป็นเวรประจำวันทำความสะอาดห้องเรียนก่อนกลับบ้าน เช่น เก็บกวาดห้องให้เป็นระเบียบ เอาถังขยะในห้องไปทิ้งในให้เรียบร้อย เป็นต้น

พฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ปฏิบัติ

เมื่อถึงเวลาก่อนกลับบ้านเด็กที่เป็นเวรประจำวันไม่ทำความสะอาดห้องเรียนให้เรียบร้อยก่อนกลับบ้าน เช่น ไม่เก็บกวาดห้องเรียนให้เป็นระเบียบ ไม่เอาถังขยะในห้องไปทิ้งให้เรียบร้อย เป็นต้น

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวบงกชรัตน์ สุขเกษร
วัน เดือน ปี ที่เกิด	10 กุมภาพันธ์ 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดพัทลุง
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี

